

Monipuolinen musiikkikasvattajuus

Valmistuneiden musiikkikasvattajien kertomuksia nykypäivän työelämästä

Tutkielma (Maisteri)

18.7.2024

Krista Väisänen

Musiikkikasvatuksen aineryhmä

Sibelius-Akatemia

Taideyliopisto

Tutkielman nimi Monipuolinen musiikkikasvattajuus – Valmistuneiden musiikkikasvattajien kertomuksia nykypäivän työelämästä	Sivumäärä 81+5
Tekijän nimi Krista Väisänen	Lukukausi Kevät 2024
Aineryhmän nimi Musiikkikasvatuksen aineryhmä	
<p>Tässä maisterintutkielmassa tarkastelen valmistuneiden musiikkikasvattajien kertomuksia työelämästä, analysoin valmistuneiden sijoittumista työelämään sekä heidän ammatillisten identiteettinsä kehittymistä opintojen aikana ja työelämässä. Lisäksi tutkin, kuinka ammatillisen identiteetin rakentuminen on ollut yhteydessä valmistuneiden visioihin ammatillisesta kehittymisestään erityisesti opiskeluiden jälkeisenä aikana. Tutkimuskysymykseni on:</p> <p>Miten valmistuneet musiikkikasvattajat kuvailevat ammatillisen identiteettinsä rakentumista opintojen aikana ja työelämässä sekä työelämää musiikkikasvatuksen alalla?</p> <p>Tutkimuksen käsitteellinen viitekehys koostuu musiikillisen urapolun rakentumisen, ammatillisen identiteetin ja vision käsitteistä sekä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston koulutustavoitteista. Maisterintutkielmani kontekstina on nykypäivän työelämä ja luovat alat Suomessa. Olen kuvannut tutkimuksen kontekstia käsittelevässä luvussa viimeaikaisia työmarkkinatrendejä, luovien alojen koulutusta ja työelämää sekä kulttuurin merkityksiä suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa.</p> <p>Tutkimukseni metodologisina lähtökohtina ovat hermeneutiikka tieteenfilosofisena suuntauksena sekä teoriasidonnainen laadullinen tutkimus. Tutkimus toteutettiin narratiivisena tutkimuksena, ja aineistonanalyysin menetelmänä on käytetty narratiivista analyysiä ja teemoittelua. Haastattelin tutkimuksessani viittä vuosien 1991–2023 välillä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta valmistunutta henkilöä. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat musiikkikasvattajan ammatillisten identiteettien kehittyvän hyvin yksilöllisesti. Jokaisen haastateltavan urapolkua muovasivat heidän henkilökohtainen ymmärryksensä ammatillisen identiteetin käsitteestä sekä erilaiset käännekohtat, joita olivat lisäkouluttautuminen, toisella alalla opiskelu, musiikkikilpailut, erilaiset työkokemukset sekä merkitykselliset henkilöt. Tulokset osoittavat myös, että työelämässä pärjäämiseen tarvitaan musiikillisten taitojen ohella yleisiä työelämätaitoja. Musiikkikasvattajan työ oli jokaiselle haastateltavalle merkityksellistä. Intohimoammattin parissa toimiminen voi kuitenkin asettaa haasteita erilaisten identiteettien rajanvedolle. Luovien alojen työnteon eri muodot, sirpaleisuus sekä alati tiukentuvat resurssit voivat aiheuttaa haasteita työssä jaksamiselle. Tulosten perusteella voidaan esittää, että musiikkikasvatuksen alan joustavat raamit ja lukuisat eri työmahdollisuudet tarjoavat ainutlaatuisia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan eri osa-alueilla koulutuksesta saatuja taitoja soveltaen. Musiikkikasvatuksen koulutusohjelmaan tulisi lisätä uratietoisuuteen tähtäävää sekä yleisiä työelämätaitoja kehittävää opetusta, jotta musiikkikasvatuksen ala voisi vastata tehokkuusajatteluun perustuvan yhteiskunnan vaatimuksiin.</p>	
Hakusanat Ammatillinen identiteetti, ammatti-identiteetti, luovat alat, musiikkikasvatus, työelämä, uratietoisuus	
Tutkielma syötetty plagiaatintarkastusjärjestelmään 17.7.2024	

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
1 Valmistumisen kynnyksellä	5
2 Nykypäivän työelämä ja luovat alat Suomessa	9
2.1 Viimeaikaisia työmarkkinatrendejä.....	9
2.2 Luovien alojen koulutus ja työelämä.....	13
3 Musiikkikasvattajan ammatillinen kehitys.....	20
3.1 Musiikillinen urapolku elämänmittaisena prosessina.....	20
3.2 Ammatillisen identiteetin moniulotteisuus.....	23
3.3 Musiikkikasvatuksen koulutus suunnannäyttäjänä	27
4 Tutkimusasetelma	32
4.1 Tutkimustehtävä ja -kysymys.....	32
4.2 Laadullinen tutkimusprosessi	32
4.3 Puolistrukturoidut teemahaastattelut	36
4.4 Aineistonanalyysi	37
4.5 Tutkimusetiikka.....	39
5 Musiikkikasvatus muutosvoimana	42
5.1 Haastateltavien määritelmiä ammatti-identiteetin käsitteelle.....	42
5.2 Musiikkikasvattajien yksilölliset urapolut.....	44
5.3 Musiikkikasvattajan moninainen työnkuva.....	51
5.4 Työelämän vaatimukset ja haasteet musiikkikasvatuksen alalla.....	54
5.5 Musiikkikasvattajan työn merkityksiä.....	60
6 Pohdinta	65
6.1 Johtopäätökset ja keskustelu	65
6.2 Luotettavuustarkastelu.....	70
6.3 Jatkotutkimusaiheet	74

Lähteet.....	76
Liite 1	85
Liite 2	87
Liite 3	88

1 Valmistumisen kynnyksellä

Maisterintutkielmani käsittelee Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta valmistuneiden musiikin maistereiden kertomuksia ammatillisen identiteettinsä kehittymisestä sekä työelämässä toimimisesta. Analysoin, miten vuosina 1991–2023 valmistuneet musiikkikasvattajat kuvailevat ammatillisen identiteettinsä rakentumista opintojensa aikana ja työelämässä sekä työelämää musiikkikasvatuksen alalla.

Nykypäivän muuttuva työelämä luo haasteita opetus- ja kasvatusalalla toimiseen. Syntyvyyden pieneneminen ja väestörakenteen monimuotoistuminen sekä teknologian kehitys haastavat opettajia kehittymään kieli- ja kulttuuritietoisemmiksi sekä valjastamaan tekoälyn käyttöä opetuksen tueksi. Opettajan työt eivät kuitenkaan ole loppumassa, sillä inhimillistä kanssakäymistä ja vuorovaikutusta ei teknologialla voida korvata. (Manner 2023, 12–17; ks. Pouri & Wilenius 2018, 17–19; Tikkanen 2023, 18–21.) Haasteita aiheuttaa myös taidealojen alati tiukentuva rahoitus. Pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa kulttuuri- ja taidepalvelut mielletään yhteiskunnan tärkeiksi peruspalveluiksi ja niitä tuetaan sekä julkisesti että yksityisesti. Taide- ja kasvatustalouden ei kuitenkaan ajatella tuottavan konkreettista ja välitöntä hyötyä yhteiskunnalle. Tämä näkyy resurssien epätasaisessa jakautumisessa ja käytännön tasolla esimerkiksi siinä, ettei taidepalveluiden yhdenvertainen tarjoaminen paikkakunnasta riippumatta ole mahdollista. Resurssien näkökulmasta taiteen tulisi osoittaa, että sen keinoin yhteiskunnassa pystyttäisiin parantamaan resursseja tai puolestaan pienentämään kustannuksia esimerkiksi innovatiivisuuden, stressin hallinnan, terveysvaikutusten, tuottavuuden tai vaikkapa aivojen toimintaan vaikuttamisen kautta. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta halutaan siis nopeita ja mittavia hyötyjä. (Ilmola-Sheppard ym. 2021, 46–47.)

Myös koulutuksessa on tapahtunut 2000-luvulla suuria muutoksia, joissa painopiste on siirtynyt pedagogisista sisällöistä oppimistuloksien tarkasteluun. Opettajilta edellytetään laadukasta ja samalla tehokasta opetusta, joka johtaa näkyviin oppimistuloksiin. Tuloshakuisten tavoitteiden saavuttamiseksi kouluopetuksen tarkoitusta kyseenalaistetaan, mikä asettaa haasteita yliopistojen opettajakoulutuksille sekä musiikinopettajien opetukselle, jonka tavoitteena ei ole pelkkien mitattavien

oppimistulosten saavuttaminen. Nyt jos koskaan institutionaalisten koulutusjärjestelmien on tärkeää ylläpitää taidekäytänteitä ja kulttuuriperinteitä, jotta niiden olemassaolon merkitystä yhteiskunnassamme ei unohdettaisi. Näihin haasteisiin myös opettajankoulutuksen tulisi vastata tarkkaavaisia ja valveutuneita tulevaisuuden ammattilaisia valmistaakseen. (Allsup 2015, 1–2;7.)

Sitran johtavan asiantuntijan Milma Arolan mukaan usealle työnantajalle tehtäviä töitä tehdään yhä useammin työelämän monipuolistumisen ja osa-aikaisuuksien lisääntymisen myötä, mutta vakityöt eivät hänen mukaansa ole kadonneet (Hongisto 2021). Samalla alan keskustelussa puhutaan opettajien työhyvinvoinnista ja opettajan työn haitallisesta kuormittavuudesta, jonka taustalla ovat muun muassa työn pirstaloituneisuus, työmäärä, oppilaiden lisääntyneet oppimisen tuen tarpeet sekä resurssipula (Pelander 2023). Määräaikaiset työsuhteet sekä niiden ketjuttaminen aiheuttavat ongelmia opetus- ja kasvatusalalla. Moni opettaja ei esimerkiksi ole saanut palkkaa kesäajoilta, sillä kunnat ovat tauottaneet määräaikaiset työsuhteet kesän ajaksi. Hallitus on myös esittänyt enintään vuoden mittaisiin määräaikaisiin työsuhteisiin perusteetta palkkaamista, mikä tarkoittaisi työntekijöille jo valmiiksi ongelmallisten pätätöiden laillistamista. Nämä ongelmat koskettavat erityisesti vasta valmistuvia, jotka usein aloittavat uransa määräaikaisissa työsuhteissa toimien. (Rantamäki 2023b, 32–34; ks. Rantamäki 2023a, 21–22.)

Koronapandemian aikaiset erityisesti kulttuuri- ja tapahtuma-alaan kohdistuneet tiukat pandemiarajoitukset herättivät myös yhteiskunnallisella tasolla paljon keskustelua. Kulttuurialan rajoitustoimien lopullisen vapauttamisen puolesta järjestettiin mielenosoitus, sillä kaksi vuotta kestäneet pandemiarajoitukset olivat jakautuneet epätasa-arvoisesti eri alojen kesken (YLE 2022). Kulttuuri- ja tapahtuma-alalla työskentelevät joutuivat kohtaamaan epätasa-arvoista kohtelua pandemiarajoitusten suhteen muihin aloihin verrattuna. Esimerkiksi kulttuuritalot ja museot pidettiin suljettuina, kun taas ravintola-alan yritykset ja kauppakeskukset saivat tartuntatautilain nojalla pysyä avoinna (YLE 2021.) Koronapandemian vaikutukset heikensivät vuosina 2020–2021 lukuisten musiikkialalla työskentelevien toimeentuloa (Valtioneuvosto 2021, 55). Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti kulttuurin, taiteen ja luovien alojen toimijoille kyselyn alkuvuodesta 2021. Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 2029 henkilöä, joista musiikin alalla toimivia vastaajia oli 467. Kysely vahvisti julkisessa keskustelussa syntynyttä kuvaa sekä musiikkialan toimijoiden heikentyneestä toimeentulosta että koko kulttuurialan kärsimisestä voimakkaasti koronapandemian aikana. (Valtioneuvosto 2021,

9.) Kulttuuriala on kokenut suuria leikkauksia myös pandemian jälkeisenä aikana: hallitus leikkaa kulttuurin ja taiteen tukemisesta neljä miljoonaa euroa, ja opetus- ja kulttuuriministeriön budjettia on tarkoitus pienentää vielä 25 miljoonalla eurolla (HS 2023).

Musiikkialan yhteiskunnallisesti haastavien työolosuhteiden ohella alalle suuntautuminen tapahtuu hyvin poikkeuksellisesti muihin aloihin verrattuna. Musiikin opiskelu sekä ammattiopintoihin suuntautuminen aloitetaan pitkäjänteisesti jo paljon ennen korkeakouluopintojen aloittamista. Oma tarinani on vain yksi esimerkki musiikkialalle suuntautumisesta: yhdeksänvuotiaana aloitetut soittotunnit, musiikkiopistossa opiskelu, mestarikursseja, musiikin korkeakouluopintoja 12 vuoden ajalta kahden eri tutkinnon verran, vaihto-opinnot ulkomailla sekä lukuisissa eri musiikin alan töissä toimiminen niin yrittäjänä kuin palkansaajana jo korkeakouluopintojen ohella. Kaiken tämän ajallisen panostuksen jälkeen mielessä pyörivät luonnollisestikin kysymykset: Tuleeko valmistumisen jälkeinen työelämä ja oman ammattitaidon ylläpitäminen olemaan sirpaleinen, monesta eri osa-alueesta koostuva kokonaisuus, kuten opintojenkin aikana? Tulenko löytämään sellaisen paikan työelämässä, joka tarjoaa riittävää pysyvyyttä, taloudellista tasapainoa ja samalla joustavuutta sekä mahdollisuuden toteuttaa omaa intohimoa musiikkiin? Nyky-yhteiskunnassamme musiikkialaa muovaavat tekijät eivät ainakaan tule helpottamaan vastauksien löytämistä näihin haasteisiin.

Tutkimukseni kontekstina on nykypäivän työelämä ja luovat alat Suomessa. Tarkastelen kontekstissa yleisesti nykypäivän työelämää sekä musiikkialan mahdollisuuksia ja haasteita. Tutkimukseni käsitteellisessä viitekehyksessä tarkastelen musiikkikasvattajan ammatillisen identiteetin muotoutumista ja kehitystä sekä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutusta. Tavoitteenani on, että tutkimus laajentaa musiikkikasvatuksen alalla toimivien sekä siellä opiskelevien ymmärrystä laajemmin luovilla aloilla työskentelystä sekä tuottaa lisätietoa myös muille tahoille siitä, millaista luovilla aloilla on toimia suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa. Tutkimukseni tulokset voivat auttaa opiskelijoita oman ammatillisen tulevaisuuden pohtimisessa sekä ohjata oman ammatillisen identiteetin kehittymisen tarkastelussa. Erilaiset kertomukset musiikin maisterien ammatillisesta kehityksestä voivat myös osaltaan toimia motivoivina ja innostavina tarinoina muillekin opiskelijoille, jotka pohtivat omaa tulevaisuuttansa musiikkikasvattajan moninaisissa työtehtävissä. Valmistuneiden tarinat toimivat samalla

myös peilinä sille, millainen musiikinalan tilanne nyky-yhteiskunnassa on sekä mitä lisäarvoa kulttuuri ja musiikkikasvattajana työskentely tuo yhteiskuntaan.

2 Nykypäivän työelämä ja luovat alat Suomessa

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni kontekstin. Esittelen viimeisen viidentoista¹ vuoden ajalta ajankohtaisia kotimaisia ja kansainvälisiä vertaisarvioituja tutkimuksia (väitöskirjoja ja artikkeleita), työelämää ja luovien alojen toimintaa käsitteleviä tutkimusraportteja sekä kotimaista oppi- ja tietokirjallisuutta. Tuon esiin näkökulmia luovien alojen työkentästä, jossa niin palkansaajana, luovana yrittäjänä kuin moniammatillisen ja projektinomaisen ”portfolio”-uramallin mukaisesti työskentely ovat vaihtoehtoja työllistyä. Tarkastelen myös luovien alojen työkentän haasteita, jotka asettavat samalla tarpeita luovien alojen koulutusjärjestelmälle.

2.1 Viimeaikaisia työmarkkinatrendejä

Työmarkkinat ovat jatkuvassa muutoksessa. Työtehtävien sisällöt ja osaamisvaatimukset muuttuvat, ja uusia työpaikkoja syntyy samalla kun tuottamattomia työpaikkoja katoaa. Myös digitalisaation ja automaation vuoksi on mahdotonta vielä tietää, millaiselta tulevaisuuden työelämä puolestaan tulee näyttämään. (Pyöriä, Ojala & Nätti 2019, 159–160.) Keskusteluissa työnteon monimuotoistumisuuudesta puhutaan erityisesti vaihtoehdoista tehdä työtä joko palkkatyönä tai yrittäjänä (Sutela & Lehto 2014, 33). Myös epätyypilliset työnteon muodot, kuten osa- ja määräaikaiset työsuhteet sekä vuokratyöt eri työnantajille yleistyvät kokoaikaisten ja pysyvien työsuhteiden rinnalla yhä enemmän. Huolena on, että säännöllisen palkkatyön saattaisivat korvata epävarmat pätkä- ja keikkatyöt, joiden työehdot eivät tuo työntekijälle riittävää turvaa. (Pyöriä ym. 2019, 140–141, ks. Pärnänen & Sutela 2014, 3.)

Epätyypillisten työpaikkojen yleistymisestä huolimatta säännöllinen yhdelle työnantajalle tehtävä palkkatyö on toistaiseksi kuitenkin edelleen yleisin työnteon muoto (Nätti & Pyöriä 2017, 26). Tilastokeskuksen ”Itsensätyöllistäjät 2013-tutkimuksen” raportin (2014) mukaan noin kaksi kolmasosaa työssä käyvistä toimi sekä vuosina 2000 että 2013 edelleen niin sanotuissa normaalityösuhteissa eli jatkuvissa kokoaikaisissa palkkatöissä (Pärnänen & Sutela 2014, 10). Palkkatyön ajatellaan edelleen olevan tärkeimpiä ihmisten arkipäivää ja yhteiskuntaa rytmittäviä toimintoja (Pyöriä ym. 2019,

¹ Pois lukien Templer & Cawsey (1999)

150; ks. Sutela & Lehto 2014, 215). Tilastokeskuksen vuosiin 1977–2013 palkansaajiin keskittyvän työolotutkimuksen (2014) mukaan suurin osa palkansaajista kokee palkkatyön olevan merkityksellinen osa omaa elämää. Valtaosa ansiotyössä olevista ei myöskään halua vaihtaa työpaikkaansa tai ammattiansa. (Sutela & Lehto 2014, 215.) Kaikki palkkatyö ei kuitenkaan tapahdu arkisin perinteiseen työaikaan. Töissä käydään niin iltaisin, öisin, viikonloppuisin kuin pyhäpäivisin. Myös erilaisissa tietotyön tehtävissä eli asiantuntijatehtävissä työskentely on mahdollista kotoa internet-yhteyksien ansiosta mihin kellon aikaan tahansa (Pyöriä ym. 2019, 150), vaikka työtä tehdään edelleen tyypillisesti työnantajan tarjoamissa työtiloissa (emt., 111). Anttilan ja Oinaan (2017) mukaan epätyypillisiin työaikoihin työskentely on kuitenkin vähentynyt Suomessa 2000-luvun aikana (emt., 111). Epätyypillisillä työajoilla tarkoitetaan tässä normaalityöajasta eli kahdeksan tunnin mittaisista, arkisin tapahtuvasta päivätyöstä poikkeavia käytäntöjä työajassa (emt., 101).

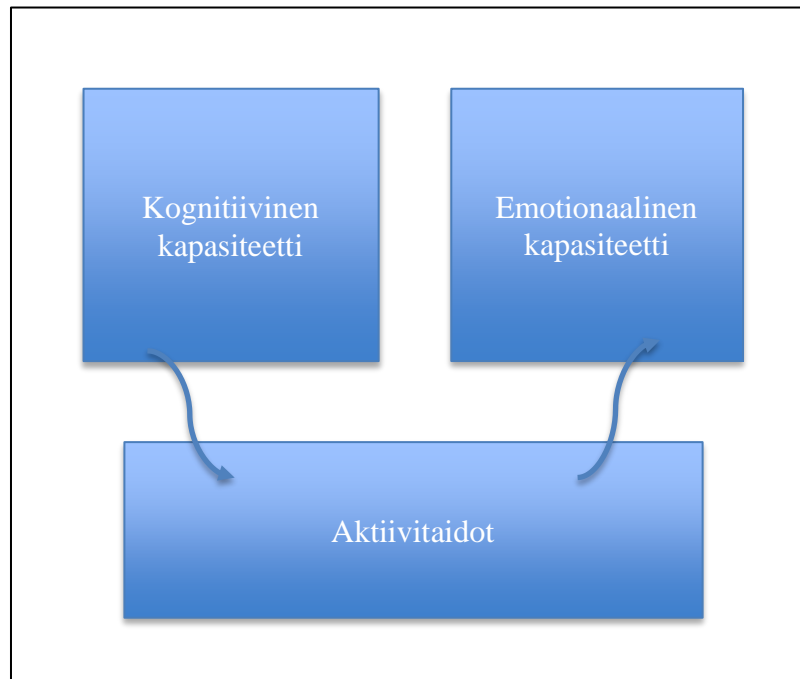
Perinteisen palkkatyön rinnalla itsensä työllistäjien määrässä on kuitenkin tapahtunut tasaista kasvua koko 2000-luvun ajan (Pärnänen & Sutela 2014, 10; ks. Bennett & Bridgstock 2015). Tilastokeskuksen raportissa (2014) termillä ”itsensä työllistäjä” tarkoitetaan yksinyrittäjiä (maatalousyrittäjät pois lukien), ammatinharjoittajia, freelancereita ja apurahansaajia, joita kaikkia yhdistää yrittäjyys tai yrittäjämäinen yksin työskentely (Pärnänen & Sutela 2014, 7, 123). Voidaan olettaa, että tietyillä toimialoilla tapahtuneet muutokset ovat saattaneet vaikuttaa itsensä työllistäjien määrän kasvuun. Tällaisia ovat esimerkiksi digitalisaation lisääntyminen ja rakennusalaalla tapahtuvan alihankinnan lisääntyminen. Yrittäjyyden voidaan ajatella olevan aina tietyillä tapaa sidoksissa palkkatyömarkkinoiden tilanteeseen. Käytännössä siis yritykset saattavat ulkoistaa tai alihankkia työtä yritykselleen, mikä tarjoaa perinteisen palkkatyön tekemisen sijaan itsensä työllistäjille ja muille yrittäjämäisesti työskenteleville henkilöille mahdollisuuden työllistää itsensä tätä kautta. Palkkatyöurien muutokset, kuten lisääntynyt työn epävarmuus ja mahdolliset irtisanomistilanteet ovat saattaneet myös vaikuttaa ihmisten uraan liittyviin valintoihin. Jatkuvat katkokset työurissa ovat voineet ohjata ihmisiä pohtimaan esimerkiksi lisäkouluttautumisen tai palkkatyön sijaan vaihtoehtoa ryhtyä yrittäjäksi. (emt., 123.)

Itsensä työllistäjien määrän kasvu nähdään myönteisenä merkinä innovatiivisesta ja kokeilunhaluisesta yrittäjähenkisyyden kasvusta, jossa omia yritysideoita viedään rohkeasti eteenpäin. Itsensä työllistäminen nähdään keinona parantaa työllisyystilannetta. (Pärnänen & Sutela 2014, 3.) Itsensä työllistäjyyteen on myös liittynyt kielteisiä

mielikuvia vastentahtoisesta yrittäjäksi ryhtymisestä, koska palkkatyötä ei ole ollut saatavilla. Myös yrittäjyyteen liittyviä riskejä ja uhkakuvia, kuten toimeentuloturvaan liittyvät kysymykset ja pitkistä työpäivistä huolimatta olemassa olevat pienituloisuusriskit, nostetaan usein esiin yrittäjyydestä puhuttaessa. (Pyöriä ym. 2019, 143–144; Pärnänen ym. 2014, 3.) Itsensätyöllistäjien toimeentuloon liittyviin ongelmiin, nuorten työelämään pääsyn helpottamiseen ja sekä kouluttautumismahdollisuuksiin tulisi vaikuttaa myös politiikan ja lainsäädännön keinoin (emt., 160). Vastakkainasettelu yrittäjäksi ryhtymisen syistä joko pakon edessä tai vaihtoehtoisesti täysin omasta halusta ei kuitenkaan ole totuudenmukainen. Tilastokeskuksen ”Itsensätyöllistäjät 2013” -raportin mukaan ihmisten on ollut vaikeaa eritellä yrittäjäksi päättymisen syitä. Keskeisimmiksi syiksi nousivat sattuma, oma halu sekä olosuhteiden pakko. (Pärnänen & Sutela 2014, 124; ks. Bennett & Bridgstock 2015.)

Myös Pourun ja Wileniuksen (2018) mukaan epätavalliset työolosuhteet tulevat lisääntymään myös tulevaisuudessa, jossa pelkkä muodollinen koulutus ei välttämättä enää takaa palkallista työpaikkaa (ks. YLE 2019). Tulevaisuustutkimuksen näkökulmasta elämme 2020-luvulla niin sanottua kuudetta aaltoa, jonka aikana viime vuosikymmeninä kehitettyä teknologiaa sekä digitaalisia alustoja pyritään kehittämään yhä resurssitehokkaampaan suuntaan. Samalla alati muuttuvien yhteiskuntien kompleksisuus, maailman ekokriisi, ihmisten arvomaailmojen muuttuminen sekä teknologioiden monimutkaistuminen asettavat haasteita koulutuslaitoksille, joiden tehtävänä on kouluttaa kasvavia nuoria osaksi muuttuvaa yhteiskuntaa. Tulevaisuudessa tarvitaan tulevaisuuslukutaitoa, jonka avulla on mahdollista ymmärtää ja elää epävarmassa, alati muuttuvassa maailmassa. (Pouu & Wilenius 2018, 12–13.)

Teoriaa tulevaisuuslukutaidosta on hyödynnetty toisen asteen koulutuksessa Suomessa, ja lukioiden opettajilta sekä oppilailta on saatu myönteistä palautetta tulevaisuuslukutaitojen kehittämisen tarpeesta. Tulevaisuuslukutaito koostuu kolmesta eri osa-alueesta: kognitiivisesta kapasiteetista, emotionaalisesta kapasiteetista sekä aktiivitaidoista. Olen koonnut alla olevaan kuvioon (Kuva 1) Pourun ja Wileniuksen (2018, 18) kaaviota mukailevan kuvan tulevaisuuslukutaidon osa-alueista, joiden kaikkien tavoitteena on yksilön tulevaisuutta ennakoivan asenteen sekä henkilökohtaisen resilienssin eli psyykkisten voimavarojen vahvistaminen.

Kuva 1: Tulevaisuuslukutaidon osa-alueet (Pouru & Wilenius 2018, 18).

Kognitiivisen kapasiteetin osa-alueessa keskitytään tietoon ympäröivästä maailmasta sekä ymmärtämään syitä ja tapoja hyödyntää tulevaisuutta. Tieto historiasta, tulevaisuudesta, nykyisyydestä sekä niiden suhteesta toisiinsa auttaa ymmärtämään, kuinka tulevaisuutta voidaan hyödyntää nykyhetkessä. Myös systeemi- ja kompleksisuusajattelun sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kuuluvat kognitiivisen kapasiteetin osa-alueeseen. Emotionaalinen osa-alue käsittää itsetuntemuksen sekä ymmärryksen omista tulevaisuussuhdetta muokkaavista odotuksista, ajatuksista ja tunteista. Arvopohdinta ihmiskunnan vastuusta ekokriisissä sekä empaattinen kyky eläytyä tulevien sukupolvien asemaan ovat myös olennainen osa emotionaalista osa-alueetta. Faktatiedon rinnalla myös intuitiolla, arvoilla sekä tunteilla on olennainen osa tulevaisuuden hyödyntämisessä. (Pouru & Wilenius 2018, 17–19.)

Kolmantena osa-alueena ovat aktiivitaidot, joissa kognitiivinen ja emotionaalinen osa-alue yhdistyvät kuudennen aallon asettamien haasteiden kannalta olennaiseksi aktiiviseksi toiminnaksi. Aktiivitaidoiksi luetaan planetaariset eli ihmisten ja luonnon välisen yhteyden ymmärtämiseen liittyvät elämätaidot, kompleksisuustaidot, luovuustaidot sekä empatiataidot (ks. Parkkonen & Vataja 2019). Erityisesti luovuustaitojen kehittäminen on tärkeää, sillä alati kehittyvän teknologian ja automaation keskellä inhimillisen luovuuden korvaaminen tekoälyllä ei ole mahdollista. Aktiivitaitojen tavoitteena on siis vastata ajan haasteisiin kehittämällä yksilön aktiivista roolia työmarkkinoilla aloitteellisuuteen kannustamisen kautta, yhteisöllisiä taitoja sekä

kykyä vastuunkantoon yhteisestä maailmastamme, sillä tulevaisuudessa huomiota tullaan kiinnittämään yksilöiden sijaan yhä enemmän yhteiskunnan ja koko planeetan hyvinvointiin. (Pouru & Wilenius 2018, 17–19.) Myös Carey ja Coutts (2021, 54) puhuvat samankaltaisista ”transformatiivisista ammattitaidoista” sekä niiden kehittämisen sisällyttämisestä osaksi musiikin kandidaatin tutkintoa. Tällaisella muuntautuvalla opetuksella pyritään kehittämään opiskelijoiden valmiuksia yrittäjyystaidoissa, sosiaalisen vastuun sekä johtajuuden taidoissa. Opiskelijoita ohjataan ottamaan vastuuta omasta toimeentulostaan ja näin ollen toimimaan osana yhteiskuntaa. (emt., 54.) Brown (2009) puolestaan puhuu ”geneerisistä taidoista”, joilla hän viittaa sellaisiin yleisiin taitoihin, joita voi oppia mitä tahansa tutkintoa suorittaessaan. Yleiset taidot eivät liity alan substanssiosaamiseen välttämättä millään tavalla. Sen sijaan niille mahdollista on taitojen siirrettävyys työtehtävästä toiseen. Brownin (2009) tutkimuksessa geneerisillä taidoilla viitataan kriittisen, luovan ja itsesäätelyyn perustuvaan ajatteluun (emt., 372–373).

2.2 Luovien alojen koulutus ja työelämä

Vuoden 2009 yliopistouudistuksen keskeisenä tehtävänä oli lisätä yliopistojen autonomiaa ja liikkumavaraa sekä tehdä suomalaisesta yliopistojärjestelmästä kilpailukykyisempi kansainvälisillä markkinoilla. Uudistuksen myötä yliopistot irrotettiin valtiokoneistosta sekä sen yliopistoja koskevasta lainsäädännöstä, jolloin yliopistot saivat oikeuden itse päättää esimerkiksi resurssien kohdentamisesta. Julkisuudessa asiaa käsiteltiin puhumalla yliopistojen perusluonteen muuttumisesta sivistyksen tarjoamisen sijaan yrittäjämäisen toimintamalliin, jossa tavoiteltaisiin taloudellista voittoa. Keskiössä ei olisikaan enää yhteiskunnan kehittäminen vaan elinkeinoelämän kanssa toimiminen. (Wilhelmsson 2021.)

Musiikkialan koulutus tasapainoilee perinteiden ylläpitämisen ja samalla niiden uudistamisen välillä. Koulutusorganisaatioiden velvollisuutena on kouluttaa tulevat ammattilaiset muuttuvaan, kilpailuhenkiseen ja kaupalliseen maailmaan. Tässä koulutusta toteuttavat pedagogit ovat haastavassa tilanteessa. He joutuvat punnitsemaan, mitkä osaamisalueet ovat olennaista sisällyttää koulutukseen uusia musiikkisukupolvia ajatellen, vaikka nämä osaamisalueet saattavat olla heille täysin vieraita alueita. Musiikkialan koulutuksen uudistamisessa tulisi uudelleen määritellä, mistä musiikkialan ammattilaisuus todellisuudessa nykypäivänä koostuu. (Huhtanen 2011, 24–26.) Myös

Allsup (2015) on tutkinut musiikinopettajien koulutuksen valmistamista kohti elinikäistä uraa sekä mitä tarkoittaa olla musiikinopettajuuden asiantuntija-ammattissa 2000-luvulla. Julkisten koulujen toimintaan luotetaan, ja opetuksen tarkoituksena ajatellaan olevan nuorten integroiminen osaksi yhteiskuntaa. Opettajien tehtävänä on siis ohjata oppilaita kulttuuriin, jonka osana nuoret ovat syntymänsä ja olosuhteidensa vuoksi. Institutionaalisen koulutusjärjestelmän tarkoituksena on myös ylläpitää taidetta ja taidekäytänteitä, jotta niiden ei unohdetaisi olevan olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa. (emt., 7.)

Cammarano (2012) tarjoaa väitöskirjassaan ajatusta opettajasta ”matkustajana”, jonka luokkahuoneessa tapahtuva ajattelu on aktiivista, tarkkaavaista ja reflektiivistä toimintaa. Hänen mukaansa elämänsä aikana aktiivisesti opettavat harjoittavat sellaista reflektiivistä ajattelutapaa, jota voidaan verrata filosofiseen ajatteluun. Matkailijan tavoin opettaja tutkii uutta ja erilaisuutta samalla kuitenkin pitäen mielessään tutun ja turvallisen: koulukontekstissa opetussuunnitelmat ja koulutusjärjestelmään kuuluvat perinteet. Opettaja tuntee oman oppiaineensa, osaa lukea oppilaidensa kokemusmaailmaa ja tulkita heitä tarkkailemalla heidän tapaansa oppia. Opettaja myös toimii ja tasapainoilee alati luokkahuoneessa tapahtuvissa yllättävissä tilanteissa, joissa hän havainnoi ja reagoi ympäristön tekijöihin opettaessaan. Myös Huhtinen-Hildénin (2023) mukaan sensitiivinen opettajuus muotoutuu refleктоimalla aiemmin opittua tietoa, käytäntöä sekä vuorovaikutustilanteissa kerättyjä kokemuksia (emt., 291). Musiikkikasvatuksen mahdollisuuksien ymmärtäminen vaatii opettajalta kuvittelu- ja heittäytymiskykyä sekä viisautta nähdä ihminen vuorovaikutuksellisenä osana ympäristöään (emt., 306). Oppiminen on siis ympäröivän maailman sekä siinä elämisen ymmärtämistä. Pelkän tiedon keräämisen sijaan oppiminen on tutkimusmatka, jonka tavoitteena on etsiä kokemuksia ja niiden merkityksiä. (Cammarano 2012, 3–4.)

Musiikinopettajan työn ymmärtämisen lisäksi olisi olennaista ymmärtää konkreettisesti monia muita musiikinalan työtehtäviä sekä niiden asettamia tarpeita, jotta työelämään valmistuvat musiikkikasvattajat kokisivat saaneensa koulutuksesta riittäviä työkaluja alalla toimimiseen. Sibelius-Akatemian Toive-hankkeen selvityksessä musiikkialan oppilaitosten toimintaympäristön ja opettajien osaamistarpeiden muutoksesta (2009) käy ilmi, että erityisesti ammattikorkeakouluissa ymmärretään ”taiteen kaupallistumisen” ja ”talouden ja taiteen arvojen sekoittumisen” olevan merkityksellisiä tekijöitä tulevaisuudessa (Pohjannoro & Pesonen 2009, 22). Ammattikorkeakoulututkimuksen osana kuuluukin suorittaa pakollinen, pienimuotoinen opintojakso yrittäjyysopinnoista.

Opintojakson tarpeellisuudesta ja sen toteutustavasta on kuitenkin kiistelty paljon. Tilanne nähdään luovilla aloilla hyvin ongelmallisena, sillä haastavinta on yhdistää korkea taiteellinen taso sekä liiketoiminta- ja markkinointiosaamista. Tämä kaikki johtaisi myös vääjäämättä konservatoriomuotoisen koulutuksen opetussisältöjen uudistamiseen. Huolenaiheena on, mitä tapahtuu itse musiikin ydinosaamiselle ja onko tämän jälkeen enää mitään markkinoitavaa. (Huhtanen 2011, 24.)

Toive-hankkeen selvityksessä (2009) käy myös ilmi, että tulevaisuudessa tarvitaan erityisesti lisää soveltavia musiikillisia taitoja, joita ovat pedagogisten ja teknologisten taitojen lisäksi täysin ulkomusiikillista osaamista sisältävät taidot. Ulkomusiikillisessa osaamisessa esiin nousivat erityisesti vuorovaikutustaitojen kasvava tarve, tiedottaminen, markkinointi ja oman työn kehittäminen. (Pohjannoro & Pesonen 2009, 29; ks. Pouri & Wilenius 2018.) Huhtasen (2011) mukaan nykypäivän ja tulevaisuuden työelämän kannalta myös esimerkiksi sponsoreiden hankkiminen sekä uusien yleisöiden ja kuulijoiden eli maksavien asiakkaiden löytäminen olisi olennaista. Tällaiselle moniosaamiselle olisi siis tarvetta tulevaisuuden työelämässä, ja työnhakutilanteessa tällaiset moniosaajat ovat etulyöntiasemassa. (Huhtanen 2011, 25–26.) Myös Bennettin ja Bridgstockin (2015) mukaan itsenäinen ammatinharjoittaminen on yleistynyt, ja yrittäjäystaitoja tarvitaan yhä enemmän työelämässä pärjäämiseen (ks. Pärnänen & Sutela 2014). Vaikka kaupunkien ja maiden välillä on eroavaisuuksia, ovat ne vain mittakaavaeroja. Tarve luovien alojen uriin kohdistuvien ennakko-odotusten sekä nykypäivän työelämän todellisuuden tarkasteluun on todellinen. (Bennett & Bridgstock 2015, 263–264.)

Luovien alojen työnhaku poikkeaa muiden alojen hakuprosesseista. Virallisten työnhakuprosessien ja pätevyyksien sijaan epävirallisesti solmitut kontaktit sekä se, kuinka aikaisemmissa projekteissa on suoriutunut, vaikuttavat merkittävästi työllistymiseen. Korkeakouluopinnoista erityisesti luoville aloille pyrkivät vastavalmistuneet kokevat työelämään siirtymässä haasteita työllistyvyyden ja urakehityksen kannalta muita aloja enemmän. Haasteita aiheuttavat erityisesti työmarkkinoiden rakenteelliset esteet, kova kilpailu työpaikoista, portfoliomainen uramalli sekä epäviralliset tavat saada ja luoda työtä oman maineen rakentamisen kautta. (Bennett & Bridgstock 2015, 263–265.) Bridgstockin ja Hearnin (2012) mukaan luovien alojen koulutuksen ja työelämän välinen epäsuhtaisuus aiheuttaa esimerkiksi työttömyyttä, alityöllisyyttä, riippuvuutta sosiaaliturvasta, ahdinkoa, alanvaihtamista sekä uudelleen kouluttautumista (Bennett & Bridgstock 2015, 274). Ratkaisuna

tilanteeseen voisi esimerkiksi olla yhä enemmän innovatiivisempien käytänteiden, kuten vierailevien luennoitsijoiden, ammattilaisten haastatteluiden sekä alan projektien sisällyttäminen osaksi luovien alojen koulutusta. Luovien alojen urien todellisuuden tarkastelun kautta opiskelijat saisivat realistisemmän kuvan alasta sekä siitä, millaisia uranäkymiä kohti he ovat opiskelemassa. (emt., 274.) Näiden ulkoisten haasteiden lisäksi opinnoista työelämään siirtyvät saattavat kokea myös haasteita henkilökohtaisen ja ammatillisen identiteetin muuttuessa työelämän todellisuuteen tutustuessa (emt., 265).

Myös López-Íñiguez ja Bennettin (2021) tutkimuksen mukaan musiikkialan korkeakoulutuksen kontekstissa tehdyissä tutkimuksissa on huomattu, että luovien alojen opintojen sekä työelämään siirtymisen välillä on kuilu. Opetussuunnitelmia pyritään kehittämään lisäämällä niihin opintoja uravalmiuksista, kokemuksellisesta oppimisesta sekä metakognitiivisista taidoista, joiden avulla on mahdollista säädellä oppimista ja ajattelua. Haasteena on kuitenkin, kuinka opiskelijat saadaan sitoutumaan näihin tavoitteisiin. Olennaista olisi ymmärtää opiskelijoiden työuriin liittyviä ajatuksia sekä sitä kautta auttaa heitä tiedostamaan (learner identity) oppijaidentiteettiään (Ks. Luku 3.2). Tällaisten taitojen harjoittaminen olisi tarpeellista, sillä elinikäinen itsesäätelyyn perustuva oppiminen tukee työllistymistä luovien alojen kaltaisilla epävarmoilla aloilla. Tutkimuksen mukaan osa tutkimushenkilöistä koki, ettei koulutus ollut tarjonnut riittävästi mahdollisuuksia työllistymiseen liittyvien taitojen kehittämiseen. Vaikka osa tapauksista on johtunut riittämättömistä opetussuunnitelmista, osalla opiskelijoista ei ole ollut riittävää kykyä tarttua heille tarjottuihin toimintamahdollisuuksiin. (emt., 134–135.) Affordansseilla eli tarjoumilla tarkoitetaan toimintamahdollisuuksia, jotka syntyvät tulkitsemalla ympäristön objekteja, vuorovaikutuksessa ympäristön muiden toimijoiden sekä affordansseihin suuntautuvien toimien kanssa. Ympäristön objektit eivät tuota tai estä toimintamahdollisuuksia, sen sijaan ne antavat toimijalle mahdollisuuden huomata, käyttää tai jättää käyttämättä toimintamahdollisuuksia. Toimintamahdollisuuteen tarttuminen riippuu siis yksilöstä, eikä esimerkiksi ympäristön objektin ominaisuuksista. (Kankkunen 2018, 59; Tia DeNora 2000, 40.)

Tilastokeskuksen ”Itsensätyöllistäjät 2013” -raportin (2014) mukaan kulttuurialan ammattiryhmässä koetaan eniten, että yhtenä syynä itsensätyöllistämiseen päätymiseksi on ollut olosuhteiden pakko. Kulttuurialan palkkatyömarkkinat ovat rajalliset, joten alalla työskentely tapahtuu siksi luonnollisesti tällöin yrittäjämäisesti. (emt., 124.) Myös Bennett ja Bridgstock (2015, 263) nostavat artikkelissaan esiin saman ilmiön. Vaikka muusikoilla ja tanssijoilla on moniin muihin luovan alan toimijoihin verrattuna hyvät

mahdollisuudet työllistyä palkansaajina, ei työpaikkoja ole riittävästi vastaamaan työnhakijoiden suurta kysyntää. Näin ollen monet valmistuneet päätyvät pakon edessä toimimaan yrittäjinä. Tilastokeskuksen ”Itsensätyöllistäjät 2013” -raportin mukaan suuri osa itsensätyöllistäjistä saa toimeentulonsa ”tilkkutäkkimäisesti” monelta eri taholta (Pärnänen & Sutela 2014, 130; ks. Bennett & Bridgstock 2015). Itsensätyöllistäjien yhtenä tutkittavana ammattiryhmänä oli kulttuuriala ja käsityöammatit. Myös Bennettin ja Bridgstockin (2015) artikkelissa vastavalmistuneet musiikki- ja tanssiopiskelijat kuvailevat työelämäänsä ”portfoliourana”, joka sisältää sekä luovan alan että sen ulkopuolisia työtehtäviä.

Olennaista on myös muistaa, että nykyiset kyselytutkimukset sekä väestölaskentaan perustuvat tutkimukset perustuvat usein sellaisiin luovilla aloilla toimiviin henkilöihin, jotka työskentelevät pääsääntöisesti taiteiden parissa. Tutkimukset pyrkivät siis korostamaan luovien alojen työntekijöiden ”pääammattia” mitattavuuden vuoksi, eivätkä todellisuudessa anna realistista kuvaa luoville aloille tyypillisistä ”portfolio”-urista. Tutkimukset voivat siis jättää tutkimuksen ulkopuolelle esimerkiksi henkilöt, jotka työskentelevät luovien alojen työtehtäviensä rinnalla vakituisesti taidealojen ulkopuolisilla aloilla tai vaikkapa ainoastaan ”portfolio”-uramallin mukaisesti. (Bennett & Bridgstock 2015, 264.) Hienojakoisemman analyysin onnistumiseksi syvällisemmät tutkimukset antaisivat totuudenmukaisemman kuvan luovilla aloilla toimivien työstä (emt., 274).

Pärnänen ja Sutela (2014) tiivistävät Cawseyn ym. (1995) tarkoittavan portfoliouralla useiden eri projektinomaisten työtehtävien kimppua. Sisälsipä työura siis luovan alan tai sen ulkopuolisia tehtäviä, urasta tilkkutäkkimäisen tekee useiden eri työtehtävien päällekkäisyys ja samanaikaisuus (Pärnänen & Sutela 2014.) Nämä työtehtävät voivat tapahtua niin yrittäjänä kuin koko- tai osa-aikaisissa työsuhteissa toimiessa. (Bennett & Bridgstock 2015, 264; ks. Beeching 2013, 2; Templer & Cawsey 1999.) Liimatainen (2011) määrittelee portfoliouran käsitteen tarkoittavat palkkatyön ja yrittäjyyden rajapinnassa toimimista. Myös hänen mukaansa portfoliouran tunnuspiirteisiin kuuluu mahdollisuus toimia useissa eri työsuhteissa yhtäaikaaisesti. Uramallin toteuttaminen on mahdollista erityisesti erikoistuneissa asiantuntija-ammateissa. Esimerkiksi työn, perheen ja vapaa-ajan välillä tasapainottelevat voivat kokea portfoliouramallin itselleen sopivaksi työskentelytavaksi. (emt., 15–16.)

Cunningham ja Higgs (2010) puhuvat ”sulautetusta” työstä, jossa taiteilijat tekevät esittävän taiteen töitä luovien alojen ulkopuolella (ks. Bennett & Bridgstock 2015). Myös Koivisto (2023) puhuu samasta ilmiöstä sosiaali- ja terveydenhuollon ympäristössä, jonne musiikinalan ammattilaisten työnkuva on laajentunut perinteisiksi kuviteltujen työtehtävien ohella nykypäivän työelämässä (emt., 530–531, ks. Koivisto 2022). Sairaalamuusikoiden laajentuvaa ammatillisuutta käsittelevässä väitöskirjassaan Koivisto (2022) käyttää termiä ”hybridiammatillisuus”, jolla hän viittaa muusikoiden työnkuvan laajentumiseen perinteisistä esiintymislavoista ja -tilanteista aivan uudenlaisiin ympäristöihin. Laajentuva ammatillisuus edellyttää taitoja erilaisten ryhmien sekä erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa työskentelyyn, vaatii musiikin ammattilaisilta joustavaa työskentelyotetta ja samalla ohjaa tunnistamaan uudenlaisen ammatillisuuden mahdollisuuksia ja rajoja. (emt., 2022.) Voidaan puhua kulttuurihyvinvoinnin alueesta, jolla kasvatusalan ja taidekasvatuksen ammattilaiset työskentelevät omaa koulutustaan soveltaen. Tällaisen työn murroksen seurauksena myös työn tavoitteet ja lähtökohdat muuttuvat kokonaisvaltaisesti. Myös sosiaalisen vastuullisuuden sekä kestäväen kehityksen näkökulmat ovat olennainen osa musiikinalan ammattilaisten osaamista. (Koivisto 2023, 530–531.)

”Itsensätyöllistäjät 2013” raportin (2014) avovastauksissa esiin noussut niin sanottu taiteilijayrittäjyys nähdään myös täysin omanlaisena yrittäjyyden muotona, sillä esimerkiksi yrittäjyyteen kuuluvaa voiton tavoittelua harvoin yhdistetään juuri taiteen tekemiseen. Taiteellista prosessia on mahdotonta nopeuttaa, muuttaa kustannustehokkaammaksi tai jakaa muille työntekijöille, sillä tällöin ei saateta päästä haluttuun taiteelliseen lopputulokseen. Näin ollen yrittäjyydelle tyypilliset oletukset eivät toteudu taiteen tekemisessä samalla tavoin. Ammattiryhmää leimaa omaan työhön uppoutuminen, siitä nauttiminen sekä mahdollisuus toteuttaa itseään juuri yrittäjyyden kautta tapahtuvan työn kautta. Huolimatta taloudellisen toimeentulon epävarmuudesta, tärkeintä on tehdä työtä, jonka kautta on mahdollista toteuttaa itseään. (Pärnänen & Sutela 2014, 128–129.)

Myös Lee (2021) puhuu intohimo- ja kutsumusammatin ilmiöstä musiikin parissa sekä yksilön identiteetin ja ammatillisuuden sekoittumisesta toisiinsa. Hänen mukaansa musiikillinen kutsumus syntyy esteettisestä kokemuksesta sekä musiikin sosiaalisista suhteista. Kutsumusammattille tyypillistä on myös, että tunne kutsumuksesta voi vaihdella uran aikana. Kutsumusammatin parissa toimiminen edellyttää määrätietoista musiikin harjoittamista, mutta ainoastaan yhden ”kutsumuksen” olemassaolo voi myös johtaa

yhden tieteenalan sisällä rakentuneen, epärealistisen maailmankuvan kehittymiseen. Muut kutsumukset voivat tarjota mahdollisuuden intohimon purkautumiselle ja toisinaan motivoida myös musiikin parissa toteutettavaa intohimoa. Kaiken kaikkiaan intohimoammatin parissa työskentely tuo yksilöille joustavuutta ja kykyä navigoida musiikin urapoluilla. (emt., 196–197.)

Yhteenvedona voidaan todeta, että työnteon muotoja nykypäivän yhteiskunnassa on lukuisia: kokoaikaisia työsuhteita, epätyypillisempiä osa- ja määräaikaistyösuhteita sekä vuokratöitä eri työnantajille. Mahdollisuutena on työskennellä niin palkkatöissä kuin yrittäjänä. Luovilla aloilla työtä tehdään tyypillisesti portfoliouramallin mukaisesti sekä intohimoammatin lähtökohdista käsin. Tyypillistä on myös hybridiammatillaisuus, jossa töitä tehdään luovien alojen ulkopuolisilla kentillä, kuten esimerkiksi terveydenhuollon parissa. Näiden lukuisten erilaisten työnteon muotojen seurauksena työelämässä pärjäämiseen tarvitaan uusia taitoja, joihin tulevaisuuslukutaidon tarjoamat mahdollisuudet voisivat vastata. Myös transformatiivisesta ammattitaidosta sekä geneeristen eli niin sanottujen yleisten taitojen opettelusta voitaisiin hyötyä luovien alojen työelämässä. Useat tutkimukset osoittavat myös, että luovien alojen opintojen sekä työelämän välillä on kuilu. Sulavampaa työelämään siirtymistä voisi edesauttaa tukemalla opiskelijoiden oppijaidentiteetin rakentumista jo koulutuksen aikana. Oppijaidentiteetin rakentumisen tukeminen edesauttaisi itsesäätelyyn perustuvien ja reflektiivisten taitojen kehittymistä sekä toimintamahdollisuuksien eli affordanssien tunnistamista sekä niihin tarttumista. Musiikkikasvattajan laajentuva ammatillisuus haastaa musiikkikasvattajia toimimaan sosiaalisesti vastuullisesti sekä kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti työelämässä. Musiikkikasvatuksen avulla on mahdollista opettaa taitoja, joilla tähdätään yksilö- ja yhteisötasolla ekososiaalisesti kestävään tulevaisuuteen.

3 Musiikkikasvattajan ammatillinen kehitys

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni käsitteellisen viitekehysten, joka muodostuu musiikillisen urapolun rakentumisen, visioinnin, ammatillisen identiteetin sekä musiikkikasvatuksen koulutustavoitteiden käsitteistä. Tutkimukseni käsitteellinen viitekehys kokoaa yhteen tietoa siitä, millä tavoin musiikillinen ammatillinen identiteetti muodostuu ja kehittyy sekä millaisia Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutustavoitteet ovat. Muodostamani käsitteellisen viitekehysten avulla analysoin tutkimukseni aineistoa; toisin sanoen sitä, miten haasteltavat kuvailevat ammatillisen identiteettinsä kehitystä sekä sitä, millaista musiikkikasvatuksen alalla on toimia (ks. luku 5). Tässä luvussa esittelemäni lähteet ovat viimeisen neljän vuosikymmenen ajalta olevia vertaisarvioituja kotimaisia ja ulkomaisia tutkimuksia, artikkeleita sekä kotimaisia oppikirjoja.

3.1 Musiikillinen urapolku elämänmittaisena prosessina

Vaikka kiinnostus ja tutkimusten määrä identiteettiteorioista musiikin ja musiikkikasvatuksen näkökulmasta on kasvanut viimeisen vuosikymmenen aikana, tiedetään iällisesti varhaisista musiikillisista identiteeteistä suhteellisen vähän. Todennäköisinä syinä tähän luonnollisesti ovat pienten lasten kielelliset rajoitteet sekä vallitsevat käsitykset lasten kyvyistä ilmaista ajatuksia ja tunteitaan. Identiteettiteorioiden tutkimus on perustunut olennaisesti kielen tarkasteluun sekä sitä kautta kertomusten, uskomusten, käsityksien ja musiikin käytänteiden kuvailujen analysoimiseen. Alan tutkimukset osoittavat kulttuurisen ymmärryksen kehittyvän jo ennen viiden vuoden ikää lapsen ja kodin, yhteisön sekä ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Näin ollen esimerkiksi perheellä sekä sen asettamalla rooleilla suhteessa muuhun perheeseen ja lähipiiriin, on suuri merkitys varhaisen identiteetin muotoutumisessa. (Barrett 2016, 63–64; ks. Burnard 2012; López-Íñiguez & Burnard 2022.)

Ruismäen (1991) mukaan uranvalinta on prosessinomainen koko elämän ajan jatkuva toiminto, jonka pohjaa aletaan rakentamaan jo varhaislapsuudessa (emt., 55). Monet tutkijat käyttävät myös työuralle synonyyminä termiä urapolku, jolla he kuvailevat työurien yksilöllisyyttä ja niille tyypillistä ennalta-arvaamattomuutta (Järnefelt 2018, 285–286). Urapolun voisi rinnastaa ilmiönä myös Huhtasen ja Hirvosen (2013) ajatukseen siitä, kuinka musiikillisen osaamisen kerryttäminen aloitetaan luovilla aloilla

tyypillisesti jo hyvin varhaisessa vaiheessa lapsuutta tai nuoruutta (emt., 38–39), vaikka tässä vaiheessa suunnitelmana ei olisi vielä suuntautua kohti musiikillista uraa. Muusikon identiteetti alkaa siis rakentua jo varhaisista musiikillisista kokemuksista lähtien. Päätös kouluttautua kasvattajaksi tehdään usein vasta aikuisuudessa. Näin ollen muusikkoidentiteetin rinnalla olevan kasvattajan identiteetin muotoutuminen alkaa vasta koulutuksessa. (emt., 2013, 38–39.) Myös Huhtinen-Hildénin ja Björkin (2013) mukaan musiikinopettajaidentiteetin rakentuminen käynnistyy vasta musiikin ammattiopintoihin hakeutuessa (emt., 20). Kasvattajaidentiteetin rakentumiseen vaikuttaa myös merkityksellisesti aikaisemmat kokemukset oppimistilanteissa. Olennaista on, onko oppilas tullut kohdatuksi oppimistilanteessa tai onko opettaja tukenut oppilasta muutokseen suostumisessa, josta uuden oppimisessa on kuitenkin pohjimmiltaan kyse. (Huhtanen & Hirvonen 2013, 46.)

Musiikin ammattiopinnot ovat luontainen jatkumo pitkäaikaiselle varhaislapsuudessa aloitetulle musiikkiharrastukselle. Hirvosen (2003) tutkimuksessa solistisen koulutuksen musiikinopiskelijoista identiteettinsä rakentajina käy ilmi, että musiikin ammattiopintoihin jopa ajaudutaan, jolloin selkeää näkemystä eli visiota omasta tulevaisuuden ammatti-identiteetistä ole vielä muodostunut. Tärkeintä on vain ollut saada toimia musiikin parissa. (emt., 129, vrt. Lee 2021.) López-Íñiguez ja Burnard (2022) painottavat muusikoiden amatillisten oppimispolkujen tarkastelun merkitystä, jotta heidän urapolkunsa etenemistä kohti luovia työtehtäviä voitaisiin ymmärtää paremmin. Tutkimuksessaan he käyttävät visuaalisuuteen perustuvaa reflektointityökalua ”Rivers of Musical Experience”, jonka avulla oli mahdollista tarkastella tutkimushenkilöiden oppimispolkuja (ks. Burnard 2012). Työkalun ajatuksena on visualisoida musiikillinen elämä kiemurtelevana jokena, jonka jokainen mutka merkitsee jotakin kriittistä hetkeä eli käännekohtaa polun varrella. Tällaisia hetkiä voivat olla niin positiiviset kuin negatiiviset muistot, jotka ovat vaikuttaneet musiikillisen elämän suuntaan. Merkittäviä hetkiä voivat olla myös ensimmäiset muistot musiikin parissa, henkilöt, keskeiset tapahtumat tai yksittäiset hetket, jotka tulevat mieleen musiikillisesta matkasta. Refleктоimalla omaa musiikillista polkua on mahdollista ymmärtää tehtyjä valintoja, tunnistaa malleja tai tietynlaisia tapahtumasarjoja urapolullamme, tunnistaa omia mieltymyksiään sekä uudelleenarvioida itselleen tärkeitä asioita. (Burnard 2012, 170, 176–177.)

López-Íñiguez ja Burnardin (2022) tutkimus osoitti, että kaikkien tutkimushenkilöiden elämästä oli havaittavissa tiettyjä kehitysvaiheita taustasta ja henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta. Esiin nousi myös kolme yhteiskunnallista pääryhmää:

vanhemmat ikätoverit sekä ammattilaiset, jotka toimivat olennaisessa osassa ammatillisen oppimispolun sekä oppijan identiteetin rakentamisessa. Tutkimushenkilöt kuvailivat tutkimuksessa myös niin sanottuja ”tunnistamisen ja murtumisen hetkiä”, jotka vaikuttivat voimakkaasti heidän ammatillisten oppimispolkujen sekä identiteetin rakentumiseen. Nämä käännekohtat liittyivät yleensä elämänjaksoihin, joita kuvailtiin muutosten tai valinnan ajoiksi. (emt., 127.) Tämän tyyppinen tutkimusentapa ei mahdollista empiirisesti päteviä yleistyksiä, sillä subjektiivisiin kokemuksiin perustuvat tutkimustulokset koskevat ainoastaan tutkimukseen osallistuvia henkilöitä. Tutkimustapa voi kuitenkin tarjota pohdiskelutyökaluja, joiden avulla on mahdollista navigoida omalla urallaan epävarman tulevaisuuden keskellä. (emt., 152.)

Hammerness (2006) on tutkinut opettajien visioita sekä niiden vaikutusta opettajien elämään ja työhön. Hän kuvailee opettajien visioita esimerkkien kautta, joissa opettajat kertovat kuvitelleensa etukäteen ideaalin luokkahuonetilanteen mielessään. Visiot liittyvät esimerkiksi tunneilla käytäviin asioihin, projekteihin, erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin sekä tavoitteisiin, joita tunnin aikana olisi mahdollista oppilaiden kanssa saavuttaa. Visiot sisältävät myös mielikuvia ihanteellisista oppimisympäristöistä, kuten kouluista, luokkahuoneista ja työyhteisöistä. Visiot sisältävät siis tulevaisuuden toiveita ja ne vaikuttavat merkittävästi opettajien elämään ja työhön. Ne vaikuttavat siihen, miten opettajat kokevat opettamisen, kuinka he perustelevat valintojaan luokkahuoneessa tai mitä muutoksia opettajan omiin käytänteisiin tulisi tehdä. Visiot vaikuttavat jopa tulevaisuuden uraa koskeviin päätöksiin. Siinä missä onnistumisen kokemukset visioiden toteutumisesta motivoivat ja inspiroivat opettamiseen, myös toteutumattomat odotukset ja mielikuvat voivat vaikuttaa negatiivisesti opettajaan. Visiot voivat johtaa myös harhaan. Jos omat odotukset ja mielikuvat ovat jollakin tavalla epärealistisia ja ne eivät toteudu suunnitellusti, voi tämä johtaa epäonnistumisen tunteisiin. Toisaalta liian selkeät ja etukäteen määritellyt visiot estävät kokemasta tyytyväisyyden tunnetta työssä. (emt., 1–2.)

Hammernessin (2006) mukaan suuria ristiriitoja omien visioidensa ja käytännön toteutuksen välillä kokeneet opettajat halusivat muutosta omaan työhönsä joko vaihtamalla koulua tai jopa lopettamalla opettamisen kokonaan. (emt., 8.) Bennett & Bridgstock (2015) puhuvat samankaltaisesta ilmiöstä tutkimuksessaan, jossa valmistuneilta henkilöiltä kysyttiin, vastasivatko uran ennako-odotukset eli visiot heidän todellista tilannettaan työelämässä valmistumisen jälkeen. Tutkimushenkilöiden vastauksista kävi ilmi, että realistisen uratietoisuuden puutteen takia heidän visionsa eivät olleet vastanneet

työelämän todellisuutta. (emt., 271–272.) Näin ollen visioiden ja käytännön toteuman välille oli syntynyt ristiriita (ks. Hammerness 2006, 8). Visiot eivät myöskään ainoastaan tarkoita tulevaisuuden mielikuvia ja odotuksia. Niiden avulla on myös mahdollista tarkastella menneisyyttä ja tämän pohjalta ennakoita tulevaa. Opettajien visiot tarjoavat siis apuvälineen aiempien kokemusten reflektointiin (ks. Burnard 2012; López-Íñiguez & Burnard 2022). Niiden pohjalta on mahdollista tarkastella omia käytänteitään ja tunnistaa mahdollisia kehitysalueita. Näin ollen visiot tuovat menneisyydessä olleet aiemmat pyrkimykset lähemmäs tulevaisuuden tavoitteita. (Hammerness 2006, 3.)

3.2 Ammatillisen identiteetin moniulotteisuus

”Oman kasvuprosessin tunteminen antaa myös ymmärrystä työn tekemiseen erityisesti kasvatettavien ja opettavien moninaisten oppimispolkujen tukemisessa.”

(Juntunen, Nikkanen & Westerlund 2013, 50.)

Käytän tässä luvussa lähdekirjallisuutta, joissa käytetään ammatillisen minäkäsityksen, ammatti-identiteetin sekä ammatillisen identiteetin käsitteitä. Osassa lähteistä molempia termejä käytetään tarkoittamaan samaa asiaa. Stenströmin (1993) mukaan ammatillisen identiteetin käsite on laajempi ja se kattaa esimerkiksi myös koulutuksen aikana tapahtuvan ammatillisen kehityksen. Hän esittää, että ammatti-identiteetin käsite käsittäisi ainoastaan työelämässä muotoutuvan identiteetin. (emt., 31.) Lähdekirjallisuuden valitseminen termien välistä rajanvetoa ajatellen ei ole olennaista oman tutkimukseni kannalta, sillä haluan kerätä tietoa ammatillisen identiteetin kehittymisestä niin opintojen kuin työelämän ajalta. Tutkin ammatillisen identiteetin rakentumista kokonaisuutena, sillä sen kehittymistä ole mahdollista rajata ajallisesti ainoastaan tiettyyn hetkeen. Laajemman ymmärryksen saavuttamiseksi, olen hyödyntänyt myös musiikillista identiteettiä, toimijuutta sekä oppijaidentiteettiä käsitteleviä lähteitä. Nämä kaikki käsitteet muodostavat selityksen ammatillisen identiteetin käsitteelle, jota käytän tässä tutkimuksessa yläkäsitteenä tälle moniulotteiselle ilmiölle.

Identiteetin käsite liittyy olennaisesti ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen. Stenströmin (1993) mukaan ammatille voidaan eritellä subjektiivisia ja objektiivisia merkityksiä. Objektiivisessä merkityksessä termillä ammatti viitataan tiettyyn toimialueeseen yhteiskunnan tai työorganisaation sisällä. (emt., 1993, 35.) Huhtinen-Hildénin ja Björkin (2013) mukaan musiikinopettajan ammatti-identiteetti muotoutuu ammatillisen uran

aikana alati opettamiseen ja oppimiseen yhdistyvien kokemusten ja niistä tehtyjen tulkintojen kautta yksityisten ja yhteisöllisten prosessien myötä. Osa tästä ammatillisesta prosessista on tietoisista, osa tiedostamatonta (Huhtinen-Hildén & Björk 2013, 20.) Myös Laineen (2004) mukaan ammatillinen identiteetti rakentuu yksilön sisäisen ja ulkoisten todellisuuksien myötä (emt., 5). Musiikin opettamisen ammattiopintoihin kuuluu yleensä niin käytännön taitojen opiskelua kuin alan tiedon opiskelua. (Huhtinen-Hildén & Björk 2013, 20.) Vähitellen koulutuksen aikana tapahtuu oman alan ammattikuntaan liittyminen. Tässä vasta-alkajat voivat ammattikunnan perinteiden jatkamisen ohella myös tuoda mukaan myös jotain uutta ja omaa (Huhtanen & Hirvonen 2013, 47).

Ammatti-identiteetistä voidaan puhua myös termillä ammatillinen minäkäsitys. Ammatti-identiteetin prosessinomaisen luonteen lisäksi ammatillinen minäkäsitys sisältää opettajan henkilökohtaisen näkemyksen siitä, millainen hän on opettajana, kuinka hän pärjää työtehtävissään sekä mitkä ovat hänen ammatilliset tavoitteet urallansa. (Almiola 2008, 35, ks. Laine 2004, 5.) Myös Laine (2004) on tutkinut väitöskirjassaan luokanopettajien ammatti-identiteetin rakentumista koulutuksessa. Hänen mukaansa ammatillinen minäkäsitys on kokemus yksilön omista taidoista, arvosta ja merkityksestä. Ammatti-identiteetin rakentumisessa merkityksellisiä ovat kokemukselliset ulottuvuudet, joita ovat kokemukset itsestä ja omasta osaamisesta, tehtävä- ja toiminta-alueesta, toimintatavoista ja rooleista, valta-asetelmasta, vastuusta, ammatin ulkoisesta kuvasta, ammatillisesta kehityshistoriasta sekä ammatin tulevaisuudesta. (emt., 2004, 5.)

Haasteita ammatti-identiteetin rakentumiselle asettavat muutokset nykypäivän yhteiskunnan ammateissa. Tutkimukset osoittavat, että nykypäivän yhteiskunnassa ammattien rajat hämärtyvät ja osa ammateista muuttuu tai häviää kokonaan. Hämärtyminen on seurausta ammattiosaamisen muutoksille. Kun tarvittava ammattitaito muuttuu, myös ammatilliset kokonaisuudet muuttuvat yhteydessä tähän. Ammattien jatkuva muutos on ongelmallista sitoutumisen ja näin ollen ammatillisen identiteetin muodostumisen kannalta. (Stenström 1993, 36–37.) Quicke (1996) puolestaan korostaa työn keskeisestä merkitystä identiteetille. Hänen mukaansa haasteita moderneissa yhteiskunnissa aiheuttaa vallalla oleva ilmiö, työn niin sanottu anonymisoituminen, jonka seurauksena ihmiset päätyvät etsimään täyttymystä itselleen työn ulkopuolelta. (emt., 1996, 50.)

Identiteetin muotoutumisen prosessi on linkitetty myös musiikillisen tradition omaksumiseen sekä kriittiseksi toimijaksi kasvamiseen. (Leppänen, Unkari-Virtanen ja

Sintonen 2013, 325). Traditiolla viitataan musiikillisen kulttuuriperinteen vaalimiseen. Tieto musiikillisista kulttuuriperinteistä mahdollistaa kriittisenä musiikkikasvattajana toimimisen eli toimijuuteen kasvamisen. Tämän ymmärryksen kautta musiikkikasvattajan on mahdollista toimia visionäärisesti vanhoja toimintatapoja sokeasti toistamatta, mutta samalla kuitenkin perinteitä täysin unohtamatta. (emt., 322.) Toimijuuteen kasvaminen on monivaiheinen prosessi, jonka vaiheet voivat tapahtua osittain samanaikaisesti. Prosessin lähtökohtana on yhteisöllinen traditio (musiikillinen kulttuuriperinne), jonka päälle loput vaiheet rakentuvat. Prosessin seuraavia vaihteita ovat uteliaisuus, uppoutuminen sekä siirtymä julkiseksi toiminnaksi. Uteliaisuudella viitataan haluun perehtyä esimerkiksi tietyn musiikkityylin hallitsemiseen jollakin soittimella. Uppoutumisella taas viitataan siirtymään, joka tapahtuu aktiiviseksi ja kriittiseksi toimijaksi kasvaessa. Traditiosta eli musiikillisesta kulttuuriperinteestä saatua informaatiota sovelletaan ja se mukautetaan henkilökohtaiseksi kokemukseksi. Tässä prosessin vaiheessa olennaista on, tarkastellaanko musiikillisia traditioita kriittisesti kyseenalaistaen vai passiivisesti olemassa olevia stereotypioita ylläpitäen. Kriittisen kyseenalaistamisen prosessi on merkityksellinen vaihe yksilön oman identiteetin rakentumisen näkökulmasta, sillä vain omien valintojen ja toiminnan kautta identiteetti pääsee muotoutumaan. Prosessin viimeisessä vaiheessa eli julkisessa toiminnassa kerätty tieto ja taito jalostuu toiminnaksi, johon osallistuu muitakin ihmisiä. Esimerkkinä tällaisesta julkisesta toiminnasta voisi olla esiintyminen, jossa jollakin instrumentilla harjoiteltu ohjelmisto esitetään ja jaetaan näin yleisölle. (emt., 326.)

Liebllich ja Josselson (2013) puhuvat termien narratiivisuus ja identiteetti yhteyksistä toisiinsa. Molempia näistä käsitteistä käytetään psykologian kirjallisuudesta monin eri tavoin, eivätkä ne ole yksiselitteisiä. (emt., 203.) Pohjimmiltaan identiteetin käsite vastaa käsitykseen siitä, mitä yksilö ajattelee itsestään. Ymmärrys omasta identiteetistä sisältää määritelmiä yksilön luonteenpiirteistä, taidoista ja kyvyistä, arvoista sekä motiiveista (emt., 205.) Narratiivisuudella viitataan narratiivin eli tarinan tuottamiseen niin suullisesti kuin kirjallisesti. Identiteettitutkimuksen näkökulmasta olennaista on, millaisia narratiiveja yksilöt kertovat kokemuksistaan ja elämän tapahtumistaan. Näitä tarinoita on mahdollista käyttää henkilöllisyyden tutkimisessa. Tarinat eivät välttämättä kuvasta aina totuutta menneisyydestä tai nykyisyydestä. Sen sijaan narratiivien ajatellaan olevan ”konstruktioita”, jotka rakentuvat yksilön kokemuksista, tunteista ja ajatuksista jonakin tiettyinä ajankohtana. Se, kuinka yksilö valitsee tosiasiat, ajatukset, tapahtumat ja kokemukset ja muodostaa niistä tarinan, voi tarjota arvokasta tietoa kertojan

identiteetistä. Tarinat heijastavat tyypillisesti myös kulttuuria ja kontekstia, jossa ne on tuotettu. Esimerkiksi perhetapaamisessa kerrotut tarinat poikkeavat vaikkapa työhaastattelussa tuotetuista tarinoista. Myös menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden tasapaino vaihtelee kerrotuissa tarinoissa. Yhdessä nämä neljäosa-alueita: yksilön kertoma elämäntarina, ymmärrys omasta identiteetistä, konteksti sekä ympäröivä kulttuuri vaikuttavat tarinoiden muodostumiseen. (emt., 203–204.) Narratiivisella identiteetillä viitataan siis ilmiöön, jossa identiteetti muodostuu aina jokaisessa hetkessä uudelleen valikoiduista, itselle ja muille itsestä kerrotuista tarinoista. Esimerkkinä tästä ilmiöstä on tilanne, jossa yksilö kertoo omaa elämäntarinaansa ja valitsee kaikista elämänsä aikana sattuneista tapahtumista ja muistoista juuri ne tarinat, joiden hän kokee kuvailevan itseään ja omaa elämänpolkuansa parhaiten siinä hetkessä. (emt., 211.)

Elliott ja Silverman (2016) vahvistavat ajatusta siitä, etteivät yksilön eri identiteetit toimi erillään toisistaan. Esimerkiksi musiikillinen ja henkilökohtainen identiteetti muuttuvat musiikillisten ja henkilökohtaisten kokemusten vuorovaikutuksessa, eri konteksteissa sekä musiikillisten kokemusten tarjoamien mahdollisuuksien myötä. Tavot, joilla ihmiset esittelevät itsensä, voivat vaihdella tilanteen mukaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivät ihmiset olisi aidosti omia itsejään. (emt., 32–33.) Musiikilliseen toimintaa osallistuessa ihmiset luovat merkityksiä ja rakentavat omaa identiteettiään sen perusteella, miten ja miksi he kokevat musiikillisen tekemisen eri yhteyksissä (emt., 36–37). Hallamin (2016) mukaan musiikillisen identiteetin käsite ei ole yksiselitteinen, ja monet määrittelevät sen hyvin eri tavoin. Riippuen siitä, kuinka tärkeää musiikillinen toiminta yksilölle on, sitä enemmän myös musiikki on osa omaa identiteettiä. Esimerkiksi henkilöt, jotka työskentelevät musiikin tekemisen kuten säveltämisen parissa, saattavat kuvailla itseään joko ammattilaismuusikoiksi tai tekevänsä musiikkia vain harrastuksena. Kokemus ammattilaisuudesta tai harrastamisesta liittyy yleensä siihen, missä määrin ihmiset saavat elantonsa musiikin tekemisestä, eikä niinkään musiikillisen osaamisen tasoon. Toisaalta on myös mahdollista, että ihmiset eivät luonnehdi itseään muusikoiksi ja samanaikaisesti viettävät musiikin parissa suurimman osan ajastansa sekä tienaaavat sillä elantonsa esimerkiksi tuotannon, markkinoinnin, jälleenmyynnin tai journalismin parissa. (emt., 475–476.) Hallam (2016) puhuu myös tekijöistä, jotka vaikuttavat eri tavoin musiikillisen identiteetin muotoutumiseen elämän aikana. Näitä identiteettiä muotoilevia tekijöitä ovat intohimo musiikkiin, mahdollisuudet, itseluottamus, musiikilliset mieltymykset, ystävät, perhe, koulutus, opettajat sekä kulttuurinen

ympäristö. (emt., 488; ks. Barrett 2016, 63–64; Burnard 2021; Huhtanen & Hirvonen 2013, 46; López-Íñiguez & Burnard 2022.)

López-Íñiguez ja Bennett (2021) puhuvat oppijaidentiteetin (learner identity) tiedostamisen tärkeydestä. Koulutuksessa tärkeintä olisi oppilaskeskeinen pedagogiikka, jossa jätetään tilaa reflektoinnille sekä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, jonka kautta opiskelijat voivat itse rakentaa muusikko- ja oppijaidentiteettiänsä (emt., 147). López-Íñiguez ja Bennett (2021) ovat koonneet artikkeliinsa useiden eri tutkimuksien pohjalta kuvion oppijaidentiteetin ilmiöstä, joka rakentuu kolmesta eri osa-alueesta: koulutus-, kehitys- sekä ammattiympäristön muodostama konteksti, oma ymmärrys itsestä oppijana sekä muiden ihmisten antama tunnustus omasta osaamisesta. Tällaisen identiteetin säätely voi olla haastavaa erityisesti uransa alkuvaiheessa oleville muusikoille. Haasteita voi aiheuttaa vähäinen työkokemus alalta sekä kokemattomuus oman identiteetin reflektoinnista ja säätelystä. (emt., 136–137.)

3.3 Musiikkikasvatuksen koulutus suunnannäyttäjänä

Koska tutkimukseni keskiössä ovat juuri Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta vuosien 1991–2023 välillä valmistuneiden musiikkikasvattajien kokemukset heidän ammatillisen identiteetin kehittymisestään, avaan tässä luvussa Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston koulutusohjelman opinto-oppaaseen kirjattuja osaamistavoitteita ja moninaisia uramahdollisuuksia. Koulutuksen asettamat tavoitteet ja uramahdollisuudet ohjaavat luonnollisesti koulutusohjelmassa opiskelevien henkilöiden opiskeluun ja työhön liittyviä valintoja. Nämä valinnat vaikuttavat myös ammatillisen identiteetin rakentumiseen.

Suomessa musiikkikasvatuksen opetusta tarjotaan ammatillisessa koulutuksessa, korkea-asteen koulutuksessa sekä integroidaan osaksi muita tieteenaloja. Toisen asteen musiikillinen koulutus on mahdollista suorittaa 15 eri konservatoriossa ympäri Suomen, ja koulutusta on saatavilla klassisen musiikista, pop/jazz-musiikista, musiikkiteknologiasta sekä kansanmusiikista. Musiikkia voidaan opettaa myös osana muiden alojen opintoja. Sitä opetetaan käyttämään esimerkiksi sairaanhoitoalan opinnoissa terapeuttisena välineenä. Musiikin korkea-asteen koulutuksesta vastaavat ammattikorkeakoulut sekä Suomen ainut musiikkiyliopisto, Sibelius-Akatemia. Monessa muussa yliopistossa on myös mahdollista opiskella musiikkitieteen tutkintoja.

(Westerlund & Juntunen 2015, 203.) Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutusohjelma tarjoaa opiskelijalle monipuolisia työnkuvia työelämässä toimimiseen. Musiikkikasvatuksen koulutusohjelman opinto-oppaan mukaan musiikkikasvattajiksi valmistuneet voivat työskennellä peruskoulun ja lukion musiikinopettajina sekä muissa musiikkipedagogista asiantuntijuutta edellyttävissä tehtävissä, kuten esimerkiksi musiikkiopistojen opettajina. Muita opinto-oppaassa lueteltuja uramahdollisuuksia voivat esimerkiksi olla myös muusikko, säveltäjä, sovittaja, ääniteknikko, tutkija tai musiikkialan yrittäjä. (Taideyliopisto 2023a.) Taideyliopiston Sibelius-Akatemian koulutustavoitteet ovat muuttuneet jokaisen opetussuunnitelmauudistuksen myötä, mutta tavoite kouluttaa monipuolisia musiikkikasvattajia on pysynyt aina samana.

Musiikkioppiaineen hallitsemisen ja monipuolisen musiikkipedagogisen ammattitaidon lisäksi musiikkikasvatuksen koulutusohjelman tavoitteena on tarjota koulutuksen käyneille laaja musiikillinen yleissivistys. Käytännössä nämä tarkoittavat eri musiikkityylien ja instrumenttien hallintaa, kykyä johtaa erilaisia kokoonpanoja ja kuoroja, taitoa hyödyntää musiikkikasvatuksen alan tutkimusta opetuksessa sekä kykyä suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa opetustaan ja oppilaiden oppimista. Koulutusohjelman kuvauksessa kerrotaan myös, että opiskelija on saavuttanut maisterin tutkielman suorittuaan monipuoliset valmiudet ja kyvyn toimia luovasti erilaisista taidekasvatuksen oppimisympäristöissä ja yhteistyössä eri alan toimijoiden kanssa. Koulutusohjelman käytyään opiskelija on myös sisäistänyt uudistavan ja aktiivisen asenteen kulttuurin ja yhteiskunnan kehittämiseksi alati muuttuvissa olosuhteissa kestävän kehityksen tuomia haasteita unohtamatta. (Taideyliopisto 2023a.) Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutuslinjalta valmistuttuaan opiskelijat ovat siis moniosaajia, jotka voivat toimia lukuisissa erilaisissa työympäristöissä musiikillista osaamistaan hyödyntäen ja tilannekohtaisesti soveltaen. Toimipa valmistunut musiikkikasvattaja sitten musiikin aineenopettajana, musiikkialan yrittäjänä tai vaikkapa musiikkikasvatuksen alan tutkijana, on kaiken perustana vankka musiikillinen osaaminen. Koulutuksen osaamistavoitteissa mainitaan myös kyky asennoitua uudistavasti ja aktiivisesti alati muuttuvan nyky-yhteiskunnan ja kulttuurin kehittämiseen (Taideyliopisto 2023a).

Koulutus ja sille määritellyt tavoitteet voivat toimia suunnannäyttäjänä ammatillisen identiteetin rakentumisen polulla. Huhtinen-Hildénin ja Björkin (2013) mukaan koulutus toimii ikään kuin reflektiivisenä siirtymävaiheena aiemmin opitun ja uuden tiedon välillä (emt., 21–22). Esimerkiksi jo lapsuudessa ja nuoruudessa koulun musiikintunneilla tai

musiikkiharrastuksissa muodostuneet ajatukset, odotukset ja erilaiset kokemukset musiikin opettamisesta ovat luoneet jo tietynlaisen lähtötilanteen musiikin opettajuuden ymmärrykselle koulutuksen alkaessa. Tällaiset lapsuudessa ja nuoruudessa koetut kokemukset voivat joko kannustaa ja motivoida tai puolestaan ohjata toisenlaisiin valintoihin omassa opettajuudessa. Syvälinen asiantuntijuus muodostuu kuitenkin vasta opettajuuteen kasvaessa. Tämä prosessi on polku, joka täytyy jokaisen itse kulkea. (Huhtinen-Hildén & Björk 2013, 20–21.) Koulutus siis ikään kuin antaa työvälineet aiemmin opitun tiedostamiseen. Huhtasen ja Hirvosen (2013) mukaan opetusharjoittelun ja pedagogisen portfolion kokoamisen merkitys on hyvin olennainen työkalu ammatillisen identiteetin rakentumisessa. Näiden työkalujen avulla opiskelijan on mahdollista reflektoida omaa ammatillista identiteettiään ja sen rakentumista (emt., 2013, 39).

Huhtinen-Hildén (2012) puhuu väitöskirjassaan termin musiikkikasvattaja ymmärretyistä merkityksistä. Hän kertoo kohdanneensa tilanteita, joissa ammatillisessa arkikielenkäytössä termin ajatellaan tarkoittavan ainoastaan koulun musiikinopettajaa. Tässä skenaariossa termi ei siis sisällä lainkaan esimerkiksi instrumenttiopetusta, jolloin laulun- ja soitonopetus nähdään täysin erillisenä osa-alueena musiikkikasvattajuudesta. Tämä raja kouluopetuksen sekä instrumenttiopetuksen välillä on syntynyt musiikkioppilaitosjärjestelmämme kautta, jossa soitonopetusta ei järjestetä osana yleissivistävää koulutusta. (emt., 2012, 20.) Käytän tutkimuksessani termiä musiikkikasvattaja, ja viittaan sillä musiikkikasvatuksen osastolta valmistuneisiin henkilöihin riippumatta heidän työnkuvastaan, sillä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutusohjelma (ks. Taideyliopisto 2023a) antaa valmiudet toimia lukuisissa eri työtehtävissä. Monet työtehtävät musiikin alalla edellyttävät myös pedagogista lähestymistapaa, vaikkei työtehtävänä olisikaan koulun musiikinopettajuus tai instrumenttiopettajuus. Näin ollen työn pedagogisia ja muita musiikilliseen osaamiseen liittyviä osa-alueita voi olla haastavaa irrottaa toisistaan.

Musiikkikasvatuksen kautta on mahdollista löytää itselleen sekä tarjota muille merkityksellisyyden kokemuksia. Yhteisten päämäärien eteen työskentely luo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sitä kautta kokemuksen mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään. Myös toisten kokemuksiin eläytymistä ja herkkävaistoisuuden kehittämistä sekä kykyä siirtää huomiota itsensä ulkopuolelle on mahdollista kehittää musiikkikasvatuksen avulla. (Huhtinen-Hildén 2023, 300–302.) Ekososiaalisesti kestävää tulevaisuutta rakentaessa nämä kaikki taidot ovat olennaisessa asemassa (ks.

Koivisto 2023, 530–531). Musiikki, taide ja kasvatus eivät kuitenkaan automaattisesti johda pelkkään positiiviseen, sillä kaikki inhimilliset vuorovaikutustilanteet sisältävät riskejä esimerkiksi kiusaamiselle tai osattomuuden tunteen kokemiselle. Parhaimmillaan musiikkikasvatuksen avulla on kuitenkin mahdollista rakentaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistäviä ympäristöjä. (Huhtinen-Hildén 2023, 305–306).

Musiikkikasvattajien olennaisena työnkuvana ei pelkästään ole kouluttaa tulevaisuuden huippumuusikoita, vaan ”hyvän musiikkisuhteen” omaavia yksilöitä. Björkin (2016) mukaan käsite ”hyvä suhde musiikkiin” on ollut käytössä Suomessa vuodesta 2002 lähtien, kun käsite lisättiin musiikkikoulujen opetuksen ja oppimisen valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Tätä ennen käsite oli sisällytetty jo useiden musiikkikoulujen paikallisiin opetussuunnitelmiin. Termin ”hyvä musiikkisuhde” määritelmä ei ole yksiselitteinen, eikä sillä viitata stereotyyppisesti rakkauteen, motivaatioon tai positiiviseen asenteeseen. (emt., 58.) Björkin (2016) mukaan musiikkikasvatuksen on ajateltu edistävän hyvää lapsen ja nuoren elämässä neljällä eri tavalla. Näitä tapoja ovat musiikilliseen kokemukseen, ilmaisuun, arvostukseen ja aktiiviseen osallistumiseen mahdollistaminen, henkilökohtaisen onnellisuuden lisääminen, yksilön sekä tämän perheen, ikätovereiden ja yhteisön välisten suhteiden edistäminen sekä ihmiselämän keskeisten asioiden ja eksistentiaalisten kysymysten käsittelyn mahdollistaminen musiikin kautta. (emt., 41.)

Yllä olevan perusteella olemme saaneet selville, kuinka musiikkikasvattajan ammatillinen kehitys on elämänmittainen prosessi, ja sen muotoutumiseen vaikuttavat monien tekijöiden ohella ymmärrys alasta ja työnkuvasta, kokemukset omasta osaamisesta sekä muiden ihmisten antama tunnusomaisuus omasta osaamisesta. Musiikillisen identiteetin rakentuminen alkaa jo varhaisista lapsuuden kokemuksista lähtien, kun taas kasvattajaidentiteetin rakentuminen alkaa vasta alan koulutukseen hakeutuessa. Tyypillistä on, että musiikinalalla toimitaan intohimosta musiikkiin, eikä ajatusta tulevaisuuden ammatista välttämättä ole vielä koulutukseen hakeutuessa. Muusikoiden ammatillisia oppimispolkuja on mahdollista tarkastella erilaisten reflektointityökalujen avulla, joiden kautta on mahdollista paikantaa erilaisia musiikillisen uran muotoutumiseen vaikuttaneita käännekohtia. Myös visioiden kautta on mahdollista rakentaa tulevaisuuden työelämää. Visiot voivat koskea niin mieluisia kuin epämieluisia työtehtäviä, joissa ei haluaisi työskennellä. Samalla myös puutteellisesta uratietoisuudesta johtuvat visiot voivat vaikuttaa haitallisesti halutun työelämän rakentamiseen. Ammatillisen identiteetin käsite ja sen rakentumisprosessi

musiikkikasvatuksen alalla voidaan ymmärtää useiden eri ilmiöiden kokonaisuutena: musiikillisen tradition omaksumisena, narratiivisena tapana kuvata omaa identiteettiään jokaisessa hetkessä ainutkertaisesti, musiikillisen identiteetin kokemuksena sekä oman oppijaidentiteetin tiedostamisena ja sen hyödyntämisenä. Musiikkikasvatuksen koulutusjärjestelmä toimii ammatillisen identiteettiprosessin käynnistäjänä, ja se ohjaa opiskelijoita laaja-alaiseen ammatillisuuteen, jota tarvitaan yhä enemmän tulevaisuuden muuttuvassa työelämässä. Parhaimmillaan musiikkikasvatuksen avulla on mahdollista ohjata ”hyvän musiikkisuhteen” kehittymiseen sekä rakentaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistäviä ympäristöjä.

4 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelen tutkimustehtävän ja -kysymyksen, tutkimuksen metodologiset lähtökohdat sekä aineistonkeruun ja -analyysin menetelmät. Kuvailen tutkimusprosessiani sekä kerron tutkimuksessani noudattamistani ja soveltamistani tutkimuseettisistä periaatteista. Olen käyttänyt luvun lähdekirjallisuutena vertaisarvioituja kotimaisia ja ulkomaisia tutkimusmetodologiaa ja -menetelmiä käsitteleviä teoksia ja artikkeleja viimeisen kymmenen vuoden ajalta.

4.1 Tutkimustehtävä ja -kysymys

Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella valmistuneiden musiikkikasvattajien kertomuksia työelämästä. Analysoin valmistuneiden työelämään sijoittumista sekä heidän ammatillisten identiteettien kehittymistä opintojen aikana ja työelämässä. Tutkin myös, kuinka ammatillisen identiteetin rakentuminen on ollut yhteydessä valmistuneiden musiikkikasvattajien visoihin ammatillisesta kehitymisestään erityisesti opiskeluiden jälkeisenä aikana. Tässä tutkimuksessa luovilla aloilla tarkoitan musiikkikasvatuksen alan eri ympäristöjä ja käytänteitä.

Tutkimuskysymykseni on:

Miten valmistuneet musiikkikasvattajat kuvailevat ammatillisen identiteettinsä rakentumista opintojen aikana ja työelämässä sekä työelämää musiikkikasvatuksen alalla?

4.2 Laadullinen tutkimusprosessi

Aloitin maisteritutkielmani tutkimusprosessin lukuvuoden 2020–2021 aikana, jolloin osallistuin musiikkikasvatuksen opintoihin kuuluvalla ensimmäiselle seminaarikurssille. Aloitin tutkimusprosessini tutkimusaiheen valinnalla (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 174). Vaihtoehtoinani oli valita täysin uusi, jokin minua kiinnostava tutkimusaihe tai vaihtoehtoisesti jatkaa kirjallisuuskatsauksena tehdystä kandidaatin tutkielmani tutkimusaiheesta, joka liittyi luovan toiminnan tukemiseen koulun musiikinopetuksessa. Lopulta päädyin valitsemaan tutkielmani uudeksi aiheeksi musiikkikasvattajan ammatillisen identiteetin kehittymisen sekä musiikin alan työelämän, sillä nämä aiheet

tuntuivat mielestäni ajankohtaisille ja mielenkiintoisille maisteriopintojeni syventymiskohteita sekä valmistumisen jälkeistä työelämää pohtiessani. Kevään 2021 aikana kirjoitin alustavan version tutkimukseni käsitteellisestä viitekehystä ja metodiluvusta sekä valitsin tutkimukseni aineistonkeruumenetelmän. Olen kerännyt lähdeaineistoa koko tutkimukseni ajan sähköisistä tietokannoista (Taideyliopiston Arsca, Google Scholar, EBSCO, ProQuest) sekä manuaalisesti Taideyliopiston, Helsingin kaupungin sekä Helsingin yliopiston kirjastoista.

Tutkimukseni metodologisina lähtökohtina ovat hermeneutiikka tieteenfilosofisena suuntauksena sekä teoriasidonnainen laadullinen tutkimus. Laadulliselle eli kvalitatiiviselle tutkimukselle ominaista on empiirisyys, jolla tarkoitetaan tutkimuksen perustumista ihmisten kokemusmaailman tarkasteluun (Juuti & Puusa 2020b, 59). Kokemusmaailman tarkastelussa keskitytään ihmisten subjektiivisten kokemusten sekä niille annettujen merkitysten tutkimiseen sekä sitä kautta rikkaan ja kuvailevan tiedon tuottamiseen tutkittavasta ilmiöstä (Leavy 2023, 137). Laadullisen ja empiirisen tutkimuksen piirteet sopivat tutkimusaiheeseeni, jonka tavoitteena on tutkia haastateltavien kertomuksia ammatti-identiteetin kehittämisestä sekä työelämästä. Tutkimuksen teoriasidonnaisuudella vuorostaan viitataan tutkimustapaan, joka yhdistelee sekä teoria- että aineistolähtöisen tutkimustavan ominaispiirteitä etsimällä tutkimuksen taustalla olevasta käsitteellisestä viitekehystä vahvistusta tai selityksiä tutkimusaineistosta tehtyjen tulkintojen tueksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 15). Narratiiviselle tutkimukselle tyypillisestä aineistolähtöisestä tutkimustavasta poiketen valitsin lähestymistavaksi teoriasidonnaisen tutkimustavan, joka on myös mahdollinen vaihtoehto narratiivisessa tutkimusotteessa (vrt. Leavy 2023). Aineistolähtöisen tutkimustavan sijaan haastateltavien narratiiveista tehtyjä löydöksiä on olennaista tarkastella myös aikaisemman tutkimuksen valossa, jotta identiteettien rakentumista sekä nykypäivän työelämää musiikinalalla olisi mahdollista ymmärtää laajemmin tässä ajassa.

Lukuvuonna 2023–2024 osallistuin toiselle musiikkikasvatuksen opintoihin kuuluvalla seminaarikurssille. Syksyn 2023 aikana tarkensin tutkimusaiheeni ja -kysymystäni sekä suunnittelin ja toteutin tutkimukseni aineistonkeruun. Laadullisen tutkimuksen tutkimusongelmat alkavat useimmiten kysymyssanoilla ”mitä” ja ”miten” (Leavy 2023, 141). Myös tämän tutkimuksen tutkimuskysymys alkaa sanalla ”miten”, sillä halusin tarkastella juuri haastateltavieni tapaa kertoa ammatillisen identiteettinsä kehittämisestä sekä työelämässä toimimisesta. Päädyin teoriasidonnaisen tutkimustavan valintaan

lopullisesti vasta haastatteluiden jälkeen, sillä haastatteluista osa esiin nousseista teemoista oli sellaisia, joita en osannut odottaa ennen aineistonkeruun toteuttamista. Näin ollen täydensin tutkimukseni käsitteellistä viitekehystä uudestaan alkukevästä 2024 toteutetun aineistonanalyysin jälkeen. Kosken (2020) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen metodologisiin valintoihin ohjaava ajattelu voi muuttua tutkimuksen teon aikana. Tutkimuksen alkuvaiheessa lähtökohdiksi asetetut teoriat tarjoavat tutkijalle välineet tutkimusaiheen ymmärtämiselle, mutta tutkimusprosessin edetessä teoreettista viitekehystä on usein syytä täydentää. (Koski 2020, 157–158.)

Tutkimukseni taustalla olevana tieteenfilosofian suuntauksena on hermeneutiikka, jota käytetään usein kvalitatiivisessa tutkimusotteessa. Hermeneutiikassa keskitytään subjektiivisten tulkintojen tekemiseen sekä tutkittavan aiheen syvälliseen ymmärtämiseen. (Puusa & Juuti 2020, 72.) Hermeneutiikka perustuu tieteenfilosofisena suuntauksena tiedon ymmärtämiseen jatkuvasti uusiutuvan tiedon prosessointina. Tätä tiedon ja tulkintojen jatkuvaa prosessointia kutsutaan myös hermeneuttiseksi kehäksi. (Koppa 2015.) Termillä hermeneuttinen kehä viitataan samalla laadullisen tutkimusprosessin toisteisuuteen eli tutkimusprosessin tutkimusvaiheiden päällekkäisyyteen. Lähtökohtana ajatellaan olevan ymmärtämisen, jonka pohjana on aiemmin opittu, omakohtaiset kokemukset ja näkemykset tai esimerkiksi kirjallisuuden kautta saatu tutkimusaiheeseen liittyvä tieto. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija lähestyy tulkintojaan jostakin lähtökohdasta samalla aina palaten korjaamaan aikaisempia käsityksiään ja oletuksiaan tutkimusaiheesta. Hermeneuttisen tieteenperinteen mukaan tutkimusprosessin tavoitteena on ymmärtää ja tulkita tutkittavien rakentamia merkityssuhteita. Kehämäisen tutkimusprosessin luonteen vuoksi tutkijan voi olla haastavaa kuvata tutkimusprosessia loogisesti. Perusteelliseen selontekoon on kuitenkin tärkeää pyrkiä, jotta tutkimusprosessi olisi mahdollisimman läpinäkyvä ja ymmärrettävä lukijalle. (Puusa & Juuti 2020, 72–74.)

Laadullisen tutkimuksen empiirisestä, tutkittavien henkilöiden kokemusmaailmaan (ks. Juuti & Puusa 2020b, 59) perustuvasta tutkimustavasta huolimatta olen pyrkinyt aineistonanalyysiä tehdessäni siihen, että haastateltavien kertomukset tukisivat tutkimusaiheeni taustalle valittua teoreettista viitekehystä. Tiedostan, että maisteritutkielman empiirisesti suppea tutkimusaineisto ei mahdollista luotettavien päätelmien tekoa pelkästään kerätyn aineiston pohjalta. Siksi olen hyödyntänyt haastateltavieni kertomuksia aikaisemmin aihepiiristä julkaistujen tutkimusten tukemiseksi. Tuomin ja Sarajärven (2018) mukaan empiirinen tutkimustapa ei

tarkoitakaan sitä, ettei teoreettinen-empiirinen-akselilla empiiriseen tutkimustapaan sisältyisi lainkaan teoriaa. Termillä empiirinen tutkimus viitataan ennemmin tutkimuksen havaintoaineiston ja argumentaation luonteeseen. Empiirisessä tutkimuksessa voitaisiin puhua empiirisestä analyysistä, jossa olennaisia ovat tutkimuksen aineiston keräämis- ja analyysimetodit sekä niiden yksityiskohtaisempi kuvailu luotettavamman tutkimusprosessin saavuttamiseksi. Olennaista on myös, kuinka kerättyä tutkimusaineistoa käytetään. Toisin kuin teoreettisessa analyysissä, empiirisessä analyysissä tutkimushenkilöiden henkilöllisyys piilotetaan empiirisen tutkimustavan etiikan mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 24–28.) Myös tässä tutkimuksessa tutkimushenkilöiden henkilöllisyys on piilotettu pseudonymisoidulla heidät.

Tutkimukseni on toteutettu laadullisen tutkimustavan lisäksi narratiivisena tutkimuksena. Narratiiviselle tutkimustavalle tyypillistä on tutkittavien henkilöiden narratiivien eli kertomusten tarkastelu. Narratiivinen tutkimus luetaan sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofian suuntaukseen, jossa tarkastelun kohteena on erityisesti kieli. Tieteenfilosofian suuntauksen analyysitapoja tutkimuksessa ovat erityisesti teemoittelu, tyypittely, kvantifiointi sekä sisällön analyysi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 45, 110–111.) Narratiiveihin eli kertomuksien tutkimiseen perustuvassa narratiivisessa tutkimustavassa narratiivien ajatellaan olevan ihmisten tapa kommunikoida, järjestää, selittää ja ymmärtää asioita. Tutkimusmenetelmä kuvailee siis ihmisten tapaa ymmärtää elämää ja sen tapahtumia ikään kuin tarinoina, joilla on alku, käännekohtia sekä lopulta jonkinlainen päätös. Narratiivit vaikuttavat myös ihmisten identiteetin rakentumiseen jäsentämällä tapahtumien syy-seuraussuhteita elämässä. (Puusa, Hänninen & Mönkkönen 2020, 216–217.)

Narratiivisuus ei tutkimusotteena viittaa yksittäiseen tutkimustapaan vaan se muodostaa löyhän viitekehyksen, joka pyrkii ymmärtämään ja tulkitsemaan laajemmin ihmisyyhteisöjen toimintaa aikaisemmin vallalla olleista, yksiselitteisiin ja objektiivisiin tosiasioihin pyrkivistä tutkimuskäsityksistä poiketen. Puusan ym. (2020) mukaan narratiivisuuden voidaan ajatella olevan ”ihmisen elämässä läsnä kolmessa ’olomuodossa’: (1) kertomuksena eli tapahtumien sanallisena tai kuvallisena esityksenä, (2) sisäisenä tarinana eli ihmisen mielessä tapahtuvana elämän tapahtumakulkujen tulkintana ja ennakoijana sekä (3) elettyinä tarinana eli aluista, keskikohdistista ja lopuista muodostuvina elämän episodeina.” Narratiivisessa tutkimusotteessa yksilön ja ympäristön välinen suhde nähdään vuorovaikutteisena, jossa yksilö nähdään sekä sosiaalisen maailman tuottajana että tuotteena. Kaikki olemassa olevat sosiaaliset suhteet

sekä yhteiskunnan rakenteet ovat tulkitsevien yksilöiden tuottamia merkityksiä, jotka muuttuvat alati yksilöiden toiminnan kautta. (emt., 216–217.)

4.3 Puolistrukturoidut teemahaastattelut

Tutkimukseni aineistonkeruumenetelmä perustuu tutkimukseni metodologisiin lähtökohtiin eli laadulliseen tutkimustapaan sekä tutkimuskysymykseeni. Toteutin tutkimukseni aineistonkeruun puolistrukturoituina teemahaastatteluina, jotka toteutettiin lähi- ja etähaastatteluina lokakuun 2023 aikana. Koska haastatteluiden tarkoituksena on pyrkiä saamaan mahdollisimman monipuolinen ja yksityiskohtainen kuvaus tutkimusaiheesta (Puusa 2020a, 107), valitsin tutkimukseni aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun.

Puolistrukturoidulla haastattelulla viitataan haastattelun rakenteeseen. Strukturoidun haastattelun lailla puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelukysymykset on laadittu etukäteen tutkimuksen käsitteellisen viitekehyksen pohjalta, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole etukäteen määritetty. Näin ollen tutkijan on mahdollista saada selville haastatteluiden aikana jotain sellaista, jota hän ei olisi osannut olettaa. Teemahaastattelut antavat haastattelulle jo tietyn rakenteen tutkijan ennalta valitsemien teemojen kautta, jotka tutkija on valinnut tutustuttuaan tutkimuksen ja sitä kautta teemojen taustalla olevaan käsitteelliseen viitekehykseen. Tutkimukseni teemahaastatteluihin valitut teemat olivat nykypäivän työelämän mahdollisuudet ja haasteet, oma visio, ammatillinen identiteetti sekä sen kehitys opintojen aikana ja työelämässä sekä työelämään sijoittuminen. Näihin teemoihin liittyen laadin puolistrukturoidun haastattelun mukaisesti muutaman kysymyksen kokoisen ryhmän aina teemakohtaisesti. (Puusa 2020a, 111.)

Valitsin tutkimukseni haastateltaviksi viisi erilaisissa työtehtävissä toimivaa musiikin maisteria, jotka ovat valmistuneet Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta vuosien 1991–2023 välillä. En rajannut haastateltavien valmistumisaikaa kapeammalle välille, sillä halusin saada mahdollisimman laajan käsityksen musiikkikasvatuksen osastolta valmistuneiden ja vielä nykyään luovien alojen kentällä toimivien musiikin maisterien kertomuksista omaan ammatilliseen identiteettiin sekä työelämässä toimimiseen liittyen. Rajasin myös haastateltavien valinnan Taideyliopiston musiikkikasvatuksen linjalta valmistuneisiin musiikin maistereihin, sillä muiden musiikkikasvatusten laitosten koulutusrakenteet eroavat Sibelius-Akatemian

musiikkikasvatuksen koulutusohjelman koulutusrakenteesta. Ennen haastatteluita laadin neljään eri teemaan liittyvät haastattelukysymykset (liite 1). Teemoja olivat nykypäivän työelämän mahdollisuudet ja haasteet, oma visio, ammatillinen identiteetti sekä sen kehitys opintojen aikana ja työelämässä sekä työelämään sijoittuminen. Laadin jokaiseen teemaan liittyen 2–5 kysymystä.

Haastattelutilanteet toteutettiin lähi- ja etähaastatteluina Zoom Video Communications -viestintäpalvelun kautta. Ennen haastatteluiden toteutumista lähetin haastateltaville sähköiset haastatteluosuudet, joihin haastateltavat olivat tutustuneet etukäteen ennen haastatteluun tuloa. Lomakkeet allekirjoitettiin viimeistään haastattelutuokion alkaessa. Haastattelut olivat keskimäärin 90 minuutin mittaisia. Haastattelutilanteiden alussa teimme haastateltavien kanssa orientoivat tehtävät, joissa kahdelle eri paperille piirrettiin haastateltavan oma käsi. Tämän jälkeen haastateltavan tehtävänä oli lisätä toisen kämmenen sormiin ensin unelmien työelämää kuvaavia sanoja ja toiseen käteen nykyistä ammatti-identiteettiä kuvaavia sanoja. Myöhemmin haastatteluiden edetessä keskustelimme tarkemmin papereihin kirjoitetuista termeistä.

4.4 Aineistonanalyysi

Puolistrukturoiduista teemahaastatteluista saadut tutkimusaineistot äänitettiin haastatteluiden aikana, jonka jälkeen litteroin haastattelut itse marraskuun 2023 aikana. Litterointia varten nauhoitetut äänitteet sekä litteroinnit säilytettiin suojatulla tietokoneella, kunnes ne hävitettiin kuuden kuukauden kuluttua tutkimuksen valmistumisesta. Tutkimuksessa esiin tulleet henkilötiedot sekä muut mahdolliset tunnistetiedot raportoitiin niin, että tutkittavia, oppilaitoksia tai muita mainittuja henkilöitä ei voi välittömästi tunnistaa. Tutkimusaineistoa äänitettiin viiden haastattelun aikana yhteensä noin kahdeksan tunnin verran. Litteroin aineiston haastatteluäänitteitä kuunnellen ja Microsoft Word -ohjelmistolla kirjoittaen. Aineistoa tuli kaiken kaikkiaan 85 sivua.

Haastatteluiden jälkeen valitsin aineistoni analyysimenetelmäksi narratiivisen analyysin keinoihin kuuluvan teemoittelun, jossa keskitytään samankaltaisten vastausten etsimiseen eri haastateltavien välillä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 110–111). Aineistonanalyysin pohjalta muodostuvat teemat voivat olla jo ennalta tutkimuksen käsitteellisen viitekehyksen perusteella määriteltyjä teemoja tai vaihtoehtoisesti

aineistosta voi myös nousta esiin täysin ennalta-arvaamattomia teemoja. (Puusa 2020b, 152–153.) Aineistonanalyysiä tehdessä tein kaikista viidestä haastateltavasta ensin yleisemmällä tasolla olevan ”henkilöprofiilin”, johon kirjoitin ranskalaisin viivoin ylös haastatteluissa esiin nousseita asioita. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi haastateltavan elämäntilanne, työtilanne, mahdollinen musiikillinen perhetausta, suhtautuminen musiikinopintoihin ja musiikkikasvatuksen koulutukseen, musiikinalalta saatu työkokemus, uran käännekohdat sekä muut haastatteluissa esiin nousseet erityisen mielenkiintoiset kommentit tai tarinat. Jäsentämällä aineistoa alustavasti tällä tavoin sain jokaisesta haastateltavasta kattavan yleiskuvan ennen kuin lähdin tarkastelemaan yksityiskohtaisemmin haastateltavien kertomuksia. Narratiivisessa tutkimuksessa haastateltavien taustatiedot (kulttuuri, asenteet, arvot, aikaisemmat kokemukset) voivat olla olennaisessa roolissa, sillä tutkijan on tärkeää ymmärtää haastateltavien kertomat tarinat juuri siinä kontekstissa, jossa haastateltavat elävät (Aaltio & Puusa 2020, 187).

Yleisemmällä tasolla olevien ”henkilöprofiilien” jälkeen teemoittelin haastateltavien kertomukset etsimällä jokaisesta haastattelusta tutkimuskysymykseeni vastaavia saman tyyppisiä tarinoita, joiden pohjalta minun oli mahdollista muodostaa kategorioita. Ennen kategorioiden muodostamista etsin haastatteluista värikoodaten tutkimuskysymykseeni mukaisesti seuraaviin teemoihin liittyviä tarinoita: ammatillisen identiteetin rakentumisen kuvailu opintojen aikana, ammatillisen identiteetin rakentuminen työelämässä sekä työelämän kuvailu musiikkikasvatuksen alalla. Kaikkien haastatteluihin pohjalta näihin teemoihin liittyvistä tarinoista muodostui seuraavia kategorioita: ammatti-identiteetin muodostumisen erilaiset polut, musiikkikasvattajan moninainen työnkuva, työelämän vaatimukset ja haasteet musiikinalalla sekä musiikkikasvattajan työn merkityksiä. Yksittäisten tapausten sijaan aineiston analyysiprosessin tavoitteena on ollut pyrkiä muodostamaan laajempia kokonaisuuksia aineiston pohjalta. Laadullisen tutkimuksen analyysiprosessin mukaisesti olen kertomani mukaan pilkkonut ensin tutkimusaineistoni osiin teemoittelemalla haastatteluissa esiin nousseita aihepiirejä. Tämän jälkeen olen pyrkinyt muodostamaan aineistoni pohjalta synteesin eli kokonaiskuvan, joiden pohjalta olen lopulta muodostanut tutkimukseni tulokset. (Puusa 2020b, 148.)

Teoriasidonnaiselle eli teoriaohjaavalle tutkimusotteelle tyypillisesti olen edennyt aineistonanalyysiä tehdessäni aluksi aineistolähtöisesti ja valinnut analysoitavat teemat pelkästään kerätystä haastatteluaineistostani. Teoriasidonnaiselle (abduktiiviselle) tutkimusotteelle tyypillistä on, että aikaisemman tiedon merkitys ei ole aineistoa testaava,

vaan aineiston mahdollisuutena on tuoda uutta tietoa aihepiiristä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110.) Aineistosta esiin nousseille teemoille, joille ei löydetä selitystä jo olemassa olevasta tietovarannosta, pyritään siis löytämään uudenlaisia selityksiä. Analyysitavalle tyypillistä on uusien ”sääntöjen” tai mallien keksiminen aineistosta saadun uuden tiedon pohjalta. Mahdollisuutena on siis olla noudattamatta tavanomaisia näkemyksiä asioista ja sen sijaan yhdistellä asioita, joita ei koskaan aikaisemmin ole vielä linkitetty toisiinsa. (Reicherzt 2004, 161–162.) Aineistonanalyysiä tehdessäni olen kuitenkin pyrkinyt tarkastelemaan aineistoa myös aikaisemman tutkimuskirjallisuuden valossa niin, että olen hyödyntänyt analyysin apuna käsitteellisessä viitekehyksessä esiin tuomiani näkökulmia ammatillisen identiteetin käsitteestä sekä sen rakentumisesta ja musiikkikasvatuksen koulutuksesta.

4.5 Tutkimusetiikka

Tutkimusta tehdessäni olen noudattanut hyvän tieteellisen käytännön periaatteita, joita ovat eurooppalaisen ohjeistuksen mukaan luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Hyvän tieteellisen käytännön menettelytavoilla pidetään huolta, että nämä periaatteet toteutuvat läpi koko tutkimuksen teon. Luotettavuudella viitataan tutkimuksenteon laadukkaaseen suunnitteluun, menetelmien valintaan sekä analyysiprosessiin. Rehellisyydellä puolestaan tarkoitetaan avointa, oikeudenmukaista sekä puolueetonta raportointia. Arvostuksella viitataan muiden tutkijoiden työn ja saavutuksien raportoimiseen totuudenmukaisesti ja kunnioittavasti, ja vastuunkannolla vastuun kantamiseen koko tutkimuksen teon ajan. (TENK 2023, 11–12.)

Ennen haastatteluita lähetin haastateltaville haastatteluostumukset sekä tietosuojalomakkeet (liite 2). Kaikki haastateltavat allekirjoittivat haastatteluostumuksensa ennen haastattelun alkua, minkä lisäksi haastatteluiden alussa käytiin tietosuojaan liittyvät asiat läpi. Jokainen tutkimushenkilöistä on osallistunut tutkimukseen vapaaehtoisesti (TENK 2019). Noudatin myös koko tutkimuksen teon ajan aineistonkeruuseen liittyviä tietosuojakäytänteitä (ks. Liite 3) huolellisesti. Poistin kaikki tutkimukselle tarpeettomat haastatteluissa esiin tulleet tunniste- ja henkilötiedot jo litteroinneista, enkä ole raportoinut haastateltavien tai kolmansien osapuolien nimiä tai mahdollisia oppilaitostietoja. Olen myös luokitellut kaikki epäsuorat tunnisteet, kuten esimerkiksi valmistumisvuodet laajemman ajanjakson sisälle, jottei yksittäisiä henkilöitä voitaisi tunnistaa. Olen säilyttänyt kaikki tutkimusaineistooni liittyvät tiedostot lukitulla

tietokoneella, ja ne hävitetään kuuden kuukauden kuluttua tutkimuksen valmistumisesta. Haastatteluiden aikana ei paljastettu myöskään mitään sensitiivistä tietoa, kuten terveystietoja. Ketkään haastateltavista eivät myöskään olleet minulle läheisiä ihmisiä, vaikka osa haastateltavista oli tuttuja minulle. Olen siis toiminut ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita noudattaen (ks. TENK 2019). Näihin periaatteisiin kuuluvat tutkittavien henkilöiden ihmisarvon, itsemääräämisoikeuden sekä aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön ja luonnon monimuotoisuuden kunnioittaminen. Yleisiin eettisiin periaatteisiin kuuluu myös, ettei tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille aiheudu merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja tutkimuksenteosta. (TENK 2019.)

Olen toiminut huolellisesti ja johdonmukaisesti kaikissa tutkimusprosessini vaiheissa (ks. TENK 2023). Pidin tutkimukseni teon aikana lähdepäiväkirjaa, jonka avulla pystyin tarkastelemaan muun muassa lähteideni määrää, niiden laatua, ajankohtaisuutta sekä luotettavuutta esimerkiksi kiinnittämällä huomiota siihen, että suurin osa tutkimukseni lähdekirjallisuudesta olisi vertaisarvioituja niin kotimaisia kuin ulkomaisia tutkimuksia viimeisten vuosikymmenien ajalta. Luotettavien ja ajankohtaisten lähteiden valitsemisen lisäksi olen merkinnyt huolellisesti lähdeviitteet sekä raportoinut lähteiden käytöstä johdonmukaisesti esimerkiksi kertomalla jokaisen yläluvun alussa luvun lähdekirjallisuudesta. Olen myös toteuttanut läpinäkyvän raportoinnin periaatteita kertomalla, milloin on kyse aiemmasta tutkimuksesta ja milloin omista havainnoistani ja ajatuksistani. Olen tehnyt tutkimukseni aikana myös työskentelypäiväkirjaa, johon olen kirjannut aina jokaisen työskentelykerran jälkeen tekemäni asiat. Näin ollen olen pystynyt seuraamaan yksityiskohtaisesti tutkimusprosessini etenemistä ja toimimaan tutkimusprosessin aikana johdonmukaisesti.

Taideyliopiston eettisten periaatteiden tavoitteena on varmistaa työskentely-ympäristön turvallisuus, terveellisyys ja innostavuus. Jokaisen yliopiston jäsenen on roolista riippumatta sitouduttava näihin periaatteisiin. Nämä eettiset periaatteet tutkimuksenteon kontekstissa tarkoittavat hyvän tieteellisen käytännön (ks. TENK 2023; TENK 2019) periaatteiden noudattamista sekä näiden periaatteiden mukaisen vastuullisuuden noudattamista myös taiteellisessa tutkimuksessa niin perus- kuin jatkotutkinto-opiskelijana. Vaikka taiteen tekemiseen liittyy periaate taiteen vapaudesta, on taiteellisessa tutkimuksessa noudatettava hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Olennaista on myös tiedostaa, että tutkijana toimiminen vaatii tutkimuskoulutusta. Näiden eettisten periaatteiden noudattaminen sekä niihin liittyvien kysymysten

pohtiminen jatkuu koko tutkimuksenteon alkaen tutkimuksen suunnitteluvaiheesta jatkuen aina tutkimusviestintään saakka. (Taideyliopisto 2023b.)

5 Musiikkikasvatus muutosvoimana

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset perustuen haastatteluaineiston analyysiin. Viisi Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta valmistunutta musiikin maisteria kertoivat musiikkikasvatuksen opintoihin päätymisestään, ammatillisen identiteettinsä rakentumisesta opintojensa aikana sekä siitä, kuinka he käsittävät ammatti-identiteetti termin merkityksen. Tutkimukseni keskeisiä tuloksia ovat ammatillisen identiteetin rakentumisen erilaiset polut, musiikkikasvattajan moninainen työnkuva, työelämän vaatimukset ja haasteet musiikkikasvatuksen alalla sekä musiikkikasvattajan työn erilaiset merkitykset niin henkilökohtaisella kuin yhteiskunnallisella tasolla. Lisäksi olen tiivistänyt luvun alkuun haastateltavien määritelmät ammatti-identiteetin käsitteen määritelmistä.

5.1 Haastateltavien määritelmiä ammatti-identiteetin käsitteelle

Ymmärtääkseni syvemmin monimerkityksellisen ammatti-identiteetin käsitettä kysyin haastateltavilta käsitteen määritelmistä. Olen koonnut alla olevaan taulukkoon (Taulukko 1) haastateltavien kertomuksien mukaiset määritelmät ammatti-identiteetin käsitteestä.

Haastateltavat	Haastateltavien määritelmät ammatti-identiteetin käsitteestä
A:	Monialainen termi. Ymmärtää oman työnsä ja roolinsa merkityksen. Ei ole yksinomaan sitä, mikä on oma titteli tai työtehtävä. Merkitsee laajempaa, miksi tekee työtä ja mitä työn merkitykset ovat.
B:	Käsitys itsestä työntekijänä, asioiden osaajana, asioiden oppijana ja toimijana. Termi heijastaa omia arvoja, uskomuksia sekä ihmis- ja maailman käsitystä.
C:	Käsitteenä subjektiivinen ja objektiivinen. Oma kokemus siitä, mitä tekee työkseen ja mitä osaa. Kertoo myös koulutuksesta ja ammattitaidosta. Ammattinimike ja pätevyys osa objektiivista ammatti-identiteettiä.
D:	Kuka minä olen työelämässä, minkälainen minun roolini on. Onko ”työminällä” ja ”arkiminällä” eroa?
E:	Ihmisen kokemuksesta siitä, mitä lisäarvoa hän tuo yhteiskuntaan, missä hän on asiantunteva, osaava ja millä hän elättää itsensä.

Taulukko 1. Haastateltavien määritelmät ammatti-identiteetin käsitteestä

Tulokset osoittavat haastateltavien kertomien ammatti-identiteetin määritelmien olevan hyvin moninaisia: toisaalta osittain yhteneväisiä, mutta myös toisistaan poikkeavia. Määritelmät kuvailevat hyvin termin moniselitteisyyttä (ks. Almiola 2008, Laine 2004, Stenström 1993). Yhtenäisiä vastauksia haastateltavien kesken olivat esimerkiksi kuvailut omaan rooliin ja työtehtäviin liittyvästä ymmärryksestä sekä kuvailut omasta kokemuksesta asioiden osaajana (ks. Laine 2004, 5). Monet haastateltavat puhuivat myös

ammatti-identiteetin termin ”laajemmasta merkityksestä”, johon he viittasivat esimerkiksi kuvailuilla ”työn merkitykset” sekä ”ihmis- ja maailmankäsitys”. Yksittäinen haastateltavien enemmistön kuvailuista poikkeavia kuvailu oli ”työminän” ja ”arkiminän” erotteluun liittyvä kuvaus.

Haastateltava C kuvasi ymmärrystä ammatti-identiteetin termistä ”subjektiiviseksi ja objektiiviseksi”. Myös Stenström (1993, 35) on kuvannut ammatillisen identiteetin merkityksien kategorisointia juuri samoilla termeillä. Myös muiden haastateltavien kuvailuista voidaan nähdä samankaltaista kahtiajakoista ajatusta, vaikka he eivät käyttäneetkään termejä ”subjektiivinen” ja ”objektiivinen”. Kahtiajako näkyy haastateltavien katkelmissa kuvailemalla työtehtäviä (objektiivinen näkökulma) sekä omakohtaisia kokemuksia itsestä työntekijänä (subjektiivinen näkökulma). Toisaalta ymmärrys ammatti-identiteetin käsitteestä voitaisiin näiden viiden vastauksen perusteella jakaa kolmeen osa-alueeseen. Kolmantena kategoriana voisi olla tällöin ”laajempi ymmärrys” ammatti-identiteetin termistä. Olen jakanut alla olevassa taulukossa (Taulukko 2) haastateltavien kuvailut näihin kolmeen eri kategoriaan, jotka olen muodostanut haastateltavien kuvailujen sekä Stenströmin (1993) ehdottaman ammatti-identiteetin ymmärryksen pohjalta.

Kategoriat:	Haastateltavien kuvailut jaettuna kategorioihin:
Objektiivinen näkökulma	”Kertoo myös koulutuksesta ja ammattitaidosta. Ammatinimike ja pätevyys osa objektiivista ammatti-identiteettiä.” ”Ihmisen kokemus siitä, -- millä hän elättää itsensä.” ”Oma kokemus siitä, -- mitä tekee työkseen --.” ”Ihmisten kokemusta siitä, -- missä hän on asiantunteva -- ja millä hän elättää itsensä.”
Subjektiivinen näkökulma	”Oma kokemus siitä, -- mitä osaa.” ”Käsitys itsestä työntekijänä, asioiden osaajana, asioiden oppijana ja toimijana.” ”Ymmärtää oman työnsä ja roolinsa merkityksen”
”Laajemman ymmärryksen” näkökulma	”Ihmisen kokemusta siitä, mitä lisäarvoa hän tuo yhteiskuntaan --.” ”Termi heijastaa omia arvoja, uskomuksia sekä ihmis- ja maailman käsitystä.”

Taulukko 2. Haastateltavien ammatti-identiteetin määritelmien jako kategorioihin

Kategoria A eli objektiivinen näkökulma tarkastelee siis henkilön koulutusta sekä työnimikettä, jonka hän on esimerkiksi saanut työnantajalta tai koulutuksensa kautta. Käytännössä objektiivisen näkökulman voisi tiivistää vastauksena kysymykseen ”Mitä teet työkseksi?” sekä liittää alan palkkaukseen. Katgoria B eli subjektiivinen näkökulma puolestaan tarkastelee henkilöiden kokemusta itsestä toimijana, kokemuksia omista taidoistaan sekä syvempää ymmärrystä oman työn ja roolin merkityksestä. Katgoria C kuvastaa käsitteen ammatti-identiteetti ”laajempaa ymmärrettävyyttä”. Kyseinen katgoria voitaisiin nimetä myös ”yhteiskunnalliseksi näkökulmaksi” katgorian

kuvailujen aihepiirien perusteella. Työtehtäviin sekä omiin taitoihin liittyvän ymmärryksen ohella haastateltavat kuvasivat ammatti-identiteetin käsitettä viitaten ”ihmis- ja maailman käsityksiin” sekä ”lisäarvon tuomiseen yhteiskunnassa”. Näiden ilmiöiden voidaan toki ajatella olevan subjektiivisia, sillä ne ovat lähtöisin yksilön ajattelusta. Sen sijaan, että nämä ajatuskulut koskisivat vain yksilöä itseään, suuntautuvat ne yksilön ulkopuolelle koskettaen kokonaista yhteiskuntaa ja ympäröivää maailmaa. Näiden kolmen kategorian ulkopuolelle jäävä haastateltava D:n kuvailu ”arkiminän” ja ”työminän” erottelusta voisi viitata erilaisten identiteettien tai roolien samanaikaiseen olemassaoloon; vapaa-ajalla yksilö näkisi itsensä ikään kuin erilaisten ”linssien läpi” ja puolestaan töissä ollessaan hän valitsee käyttäen ammatillista rooliansa. Haastateltavan erilaisten identiteettien kuvailu muistuttaa Lieblichin ja Josselsonin (2013) kuvausta narratiivisen identiteetin luonteesta: ymmärrys identiteetistä luodaan jokaisessa hetkessä aina uudestaan, ja nämä tarinat heijastelevat ympäröivää kulttuuria ja kontekstia (emt., 203–204; ks. Elliott & Silverman 2016).

Haastateltavien ammatti-identiteetin määritelmistä on nähtävissä, kuinka käsitteen ajatellaan jakautuvan kolmeen eri osa-alueeseen: objektiiviseen, subjektiiviseen sekä ”laajemman ymmärryksen” näkökulmaan. Objektiivisellä näkökulmalla viitataan työtehtäviin sekä koulutukseen, subjektiivisellä puolella yksilön omiin taitoihin, kun taas laajemman ymmärryksen näkökulmalla viitataan yhteiskunnalliseen näkökulmaan. Haastatteluista nousi myös esiin, kuinka ammatti-identiteettiin voi sisältyä samanaikaisesti useiden eri työtehtävien ja roolien toteuttamista. Ammatti-identiteetti voi myös sekoittaa ”arkiminän” identiteettiin, mikä aiheuttaa haasteita erilaisten identiteettien väliselle rajanvedolle.

5.2 Musiikkikasvattajien yksilölliset urapolut

Haastatteluista kävi ilmi, kuinka haastateltavat olivat päätyneet hakemaan musiikkikasvatuksen osastolle ja kuinka yksilöllisiä jokaisen haastateltavan ammatillisen identiteetin rakentumisen polut ovat olleet. Poluissa oli havaittavissa niin samankaltaisuuksia kuin eroavaisuuksia. Haastateltavistani kaksi viidestä (A, E) opiskeli joko musiikin alan tai muissa korkeakouluopinnoissa sekä musiikin toisen asteen opinnoissa ennen Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opinnoissa aloittamista. Molemmat haastateltavat kertovat idean hakea musiikkikasvatuksen korkeakouluopintoihin nousseen aikaisempien opintojensa aikana. Kolme viidestä

haastateltavasta (B, C, D) puolestaan kertoo musiikkikasvatusten opintojen olleen heidän ensimmäiset korkeakouluopintonsa. Haastateltava E kertoo aikoinaan olleensa ensimmäisissä korkeakouluopinnoissa vaihto-opinnoissa. Opintojen aikana hän oivalsi haluavansa tehdä vielä tulevaisuudessa musiikinkin parissa töitä. Haastateltava E:n mukaan hän päätyi ensimmäisten korkeakouluopintojensa jälkeen opiskelemaan ensin musiikkia toisen asteen opintoihin, joissa kannustettiin häntä hakemaan vielä Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opintoihin. Haastateltava E kertoo empineensä valintaansa hakea musiikkikasvatuksen opintoihin vielä pääsykoepäivänä sekä vastaanottaessaan opiskelupaikkaa, ettei veisi joltakin toiselta ”fokusoituneemmalta” opiskelupaikkaa. Hän kertoo perheensä aina kannustaneen tätä harrastamaan musiikkia, mutta puolestaan kontrolloineen sitä, ettei musiikista tehtäisi ammattia. Tilanne osoittaa ympäröivän maailman sekä perheen vaikutuksen merkityksen identiteetin rakentumisprosessissa (ks. Barrett 2016; Burnard 2021; Hallam 2016; Huhtanen & Hirvonen 2013; López-Íñiguez & Burnard 2022).

Haastateltava E kertoo myös, ettei hänellä ollut musiikkikasvatuksen opintojen alkaessa vielä selkeää visiota juuri siitä, missä hän haluaisi työskennellä valmistuttuaan. Jonkinlainen ajatus lauluopettajan pedagogisista opinnoista ja pätevyydestä haastateltavalla kuitenkin oli, vaikka täyspäiväinen laulunopettajuus ei ollut opintojen alkuvaiheessa unelmana: ”Mutta ehkä se ei ollu silleen unelmana kuitenkaan silloin, että mä niitä tekisin mitenkää täyspäiväisesti. Et se oli vaan sillee, et saa sen paperin takataskuun et se tois jotain varmuutta”. Haastateltava E kuvailee ensimmäisen ammattinsa tuoneen sellaista taloudellista turvaa ja vakautta, että musiikkikasvatuksen opinnoissa opiskellessa on voinut keskittyä musiikin tekemiseen intohimon kautta. Lauluopettajan pedagogisen pätevyyden lisäksi haastateltava E kertoo ajatelleen musiikkikasvatuksen koulutusta toisen asteen koulutuksen jatkeena, jossa voisi kehittää omaa muusikkouttaan ja musiikintekijyyttään. Haastateltava E kertoo myös, että perheenlisäyksen ja elämän prioriteettien muuttumisen myötä aikaisempi ammatti on ollut helpompi yhdistää perhe-elämään (vrt. Liimatainen 2011, 15–16).

Haastateltava E:n kokemukset toimivat esimerkkinä musiikkikasvattajan ammatti-identiteetin muodostumisesta mielenkiinnon ja intohimon kautta, jolloin taloudellista toimeentuloa ei ole tarvinnut miettiä haastateltavan aikaisemman ammatin ansiosta. Intohimo- ja kutsumusammatin parissa toimiminen on usein yksi isoimmista syistä toimia luovilla aloilla (ks. Hirvonen 2003, 129; Lee 2021). Luovilla aloilla käytävässä keskustelussa on yleisesti tiedossa, että alan työtehtävät ovat epävarmoja, eivätkä ne ole

kovin korkeapalkkaisia. Näin ollen alalle hakeutuminen tehdään muista syistä. Luovilla aloilla toimivat siis navigoivat ja tasapainottelevat alati oman intohimonsa sekä sopivan palkan ja työn luonteeseen liittyvien tekijöiden, kuten työaikojen sekä määräaikaisten työsuhteiden välillä (ks. Lee 2021; Pärnänen & Sutela 2014).

Haastateltava E:n tapaan haastateltava A kertoo opiskelleensa muissa korkeakouluopinnoissa sekä toisen asteen musiikin koulutuksessa ennen Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opintoja. Haastateltava A kertoo menneensä heti kirjoitusten jälkeen suoraan OKL:ään vuodeksi, ja samanaikaisesti tehneen musiikin toisen asteen opintoja. Haastateltava A kuvailee, että kyseisen opiskeluvuoden aikana ajatus kasvatusalalla musiikin parissa toimimisesta kirkastui: ”Kun tuli Sibelius-Akatemiaan oli kuitenkin jo ikään kuin ehkä hieman valmiimpi pohtimaan sitä niinku tavallaan sitä ammatti-identiteettiä ja sitä omaa paikkaa ja työnäkymää kuin jos olisi esimerkiksi suoraan kirjoituksista siirtynyt sinne opintoihin – –.” Toisin kuin haastateltava E haastateltava A kuvailee tienneensä jo musiikkikasvatuksen opintojensa alussa haluavansa toimia kasvatustehtävissä työelämässä. Haastateltava A kuvailee tehneensä musiikinopettajan töitä jo opiskeluaikana. Vaikka nykypäivän paikkaa työelämässä ei voinut opintojen alkuvaiheessa arvata, haastateltava A kuvailee jonkinlaisen ”perusvision” pysyneen samana: ”Mut ehkä semmonen perusvisio tai joku semmonen positiivinen vimma on ollut sellainen vaikuttaja, rooli tai halu niinkun muuttaa.” (ks. Hammerness 2006, 1–2.)

Haastateltava A:n kokemuksen mukaan musiikillisten taitojen ohella monet muut tekijät ovat olleet jopa merkittävämpiä oman ammatti-identiteetin kehittymisen kannalta. Näillä tekijöillä haastateltava A viittaa esimerkiksi vuorovaikutustilanteisiin kollegoiden kanssa, yhteiskehittelyyn, yhteistyöhön, kohtaamisiin sekä keskusteluihin, jotka haastavat kehittymään alati. Haastateltava A kertoo, että nämä tekijät ovat vaikuttaneet omaan kasvuun sekä oman persoonan kehittymiseen. Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutusohjelma taasen on antanut hänelle hyvän musiikillisen yleissivistyksen sekä monipuoliset valmiudet toimia haluamallaan sektorilla musiikin alalla. Haastateltava A kuvailee myös oman ammatti-identiteettinsä kehittyneen viimevuosina kehittäjän roolista asiantuntijaroolin suuntaan. Kokemuksen myötä hänet on kutsuttu puhumaan ja luennoimaan asiantuntijan roolissa.

Haastateltava A:n tapaan myös haastateltava B kertoo kokeneensa kasvattajan roolin itselleen luonnolliseksi jo musiikkikasvatuksen opintojen alkuvaiheessa, ja

musiikkikasvatuksen opintoihin hakemisen tuntuneen siksi loogiselta. Haastateltava B kertoo antaneensa kavereilleen soittotunteja jo nuorena ja menneensä töihin jo musiikkikasvatuksen opintojen ohella opintojen ensimmäisenä vuonna. Haastateltava B kuvailee opettamisen olleen aina osa tämän identiteettiä: ”Koska se oli se minkä mä tiesin ja se oli jotenkin se helppo puoli siitä identiteettiä, joka oli vähän niinkun omittu isovanhemmilta ja sediltä, tädeiltä, serkuilta ja näin.” Aiemmin haastattelun aikana haastateltava B kertoi myös, ettei tämän suvussa ei ole ammattimuusikoita. Sen sijaan opettajia, luokanopettajia ja erityisopettajia löytyy useita suvusta. Haastateltava B:n mukaan ”opettajuuden kulttuuri” oli vahvasti läsnä arjessa. Sukujuhlissa ja jouluna laulettiin aina, ja lapset saivat esittää perheen edessä oppimaansa ja esityksien lopuksi annettiin aina aplodit. Haastateltava B oli siis saanut selkeän mallin opettajan ammatissa toimimisesta perheestään. Hänen mukaansa hän ei ajatellutkaan opettajaksi pääytymistä sen kummemmin, vaan se oli hänelle luonnollinen tapa olla, tehdä töitä sekä ansaita rahaa. Myös Barrett (2016, 63–64) puhuu perheen asettamien roolien ja mallien merkityksestä varhaisen identiteetin muotoutumisen kannalta.

Haastateltava B:n kertomuksien mukaan Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opintoihin hakeutuminen on siis ollut hyvin looginen ratkaisu ammatinvalinnan näkökulmasta. Sen sijaan muusikkoidentiteetin löytyminen oli haastateltava B:n sanojen mukaan toisenlainen prosessi ja pidempi tie ilman malleja, joita hän sai nähdä vasta musiikkikasvatuksen opinnoissa aloittaessaan. Haastateltava B kertoi lukioaikaisten vaihto-opintojen vaikuttaneen tämän käsitykseen merkittävästi siitä, että musiikki voisi olla muutakin kuin pelkkä harrastus. Vaihto-opinnot olivat mahdollistaneet rytmimusiikin opintoja, jollaisia ei juurikaan tarjottu haastateltava B:n pienen kotipaikkakunnan musiikkiopiston opinnoissa. Myös silloiset Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opinnot painottuivat klassiseen musiikkiin, joten haastateltava B päätyi lisäkouluttautumaan myöhemmin musiikkikasvatuksen opinnoista valmistumisensa jälkeen. Haastateltava B:n mukaan Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen opintoihin päätyminen oli kuitenkin looginen valinta musiikinopettajaksi valmistumisen näkökulmasta. Musiikkikasvatuksen opintojen aikana haastateltava B näki myös, kuinka ympäröivät opiskelijat kehittivät omaa muusikkouttana rytmimusiikin saralla.

Että mun piti jotenkin niinku sitten tekemällä ja katselemalla mitä muut tekee siellä MuKalla ja minkälaisia bändejä ne laittaa pystyyn ja pitää – niin sitten mä niinku jotenkin rakensin sitä muusikkoutta. Niin ehkä se oli sellanen vähän

toisenlainen prosessi. Ja tiesin niinku, että mä haluan rakentaa sitä, että mä haluan että mun tulevaisuudessa on muusikkoutta. Et se mun piti rakentaa.

Haastateltava B:n kokemus muusikon identiteetin rakentumisesta vahvistaa hyvin ajatusta ympäristön ja siinä olevien yhteisöjen vaikutuksesta identiteetin rakentumiseen (ks. Barrett 2016). Haastateltava B kuvaili huomanneensa lukion aikaisten vaihtoopintojensa aikana olevansa kiinnostunut rytmimusiikista sekä sen opiskelusta. Hänen kotipaikkansa rajalliset opiskelumahdollisuudet kuitenkin eivät tukeneet tämän rakentumista. Myöskään tuon aikaiset musiikkikasvatuksen korkeakouluopinnot eivät edistäneet haavetta rytmimusiikin opinnoista.

Haastateltava B kertoo myös, ettei hänellä välttämättä ollut aina visiota siitä, mitä hän haluaisi tehdä. Visionääristen valintojen sijaan hän kuvailee edenneen urallansa intuitionsa avulla, ja sen olevan yleisesti hyvä työkalu valintojen tekemiseen elämässä: ”– – mut kun jälkikäteen mä katon, niin mun koko polkuni on äärimmäisen looginen. Ne [valinnat] on ehkä tuntuneet minusta äkkipikaisilta ja kummallisilta valinnoilta joskus, ja sit loppupeleissä se koko ruljanssi – – niin se on ollu tosi looginen – –.” Haastateltava toteaa myös, ettei kyseessä ole hänen mielestään ”ajautuminen”, vaan asiat ovat seuranneet loogisesti toinen toistaan ja johtaneet johonkin lopputulokseen: ”Et mä vähän sillein menin, et katotaan mitä tästä tulee tai tuolla on noi hommat auki ni katotaan. Tai joku pyysi, että tuutko meille opettajaks, no joo katotaan.” Haastateltava B kuvailee nykyisen paikkansa työelämässä olevan mielekäs sekä visionsa mukainen. Hän kertoo myös nykyään ajattelevansa, että hänellä on visioita ja ”kyky katsoa eteenpäin” (ks. Hammerness 2006).

Haastateltava C kertoo, ettei aktiivisesta musiikkiharrastuksesta huolimatta ajatellut ennen musiikkikasvatuksen opintoja opiskelevansa musiikista ammattia itselleen. Selkeää visiota tulevaisuuden työelämästä ei tässä vaiheessa ollut. Ajatus opintoihin hakemisesta tuli musiikkikasvatuksen osastolla opiskelevilta kavereilta, jotka suosittelivat haastateltava C:tä hakemaan opintoihin suoraan lukiosta. Haastateltava C kertoo opintojensa ja ammatillisen polkunsa aikana seuranneensa intuitiotaan sekä myös toimineensa välillä negaation kautta. Jos jokin asia on tuntunut omalta, siihen on tartuttu. Puolestaan asiat, jotka eivät ole tuntuneet kiinnostavilta, on jätetty vähemmälle. Haastateltava C kuvailee myös vision omasta ammatti-identiteetistään syntyneen ja muuttaneen muotoaan musiikkikasvatuksen opintojen aikana. Samalla hän tiivistää, että

nykyinen paikka työelämässä musiikin alalla vastaisi sitä jonkinlaista visiota, jonka ”allekirjoittaisi” kymmenen vuotta nuorempaanakin.

Haastateltava C kritisoi haastateltava B:n tapaan haastattelun aikana visio-termiä ja sen taustalla olevaa ajatusta siitä, kuinka nykypäivänä pidetään tärkeänä osana ”tarinallistaa” oma polkunsaa: ”Sun pitää osaa tarinallistaa mistä sä tulet, kuka sä olet – – mikä on mun urapolku. What’s your story? Et sä osaat pitchaa sen, et mimmonen oli mun polku tähän.” Haastateltava C kuvailee tällaisen tavan sanallistaa omia unelmiaan olevan epärehellinen, sillä monet asiat elämässä tapahtuvat niin, ettei niihin voi itse vaikuttaa. Hän kuvailee omaa tapaansa toimia pragmaattisemmaksi: ”Tulee valinnanpaikkoja, että meenkö mä tohon suuntaan, panostanko mä tohon vai tohon ja sit siinä on joku taustavisio: no mä haluan tehdä vaik näiden ihmisten kanssa töitä – –.” Haastateltava C toteaa, ettei yhtä oikeaa mallia varmastikaan ole, ja että hänen oma uransa on edennyt tarttumalla kivoilta tuntuviin asioihin sekä hoitamalla työtehtävät aina parhaansa mukaan. Vaihtoehtoisesti hän kuvailee tilannetta, jossa joku toinen henkilö ”luomalla luo rahansa ja kontaktinsa”. Haastateltava B:n ilmaus ”oman polun tarinallistamisesta” nykypäivän työelämässä kuvailee identiteettien narratiivista luonnetta sekä kuinka ihmiset kertovat elämäntarinaansa eri tilanteissa eri tavoin.

Haastateltava C ei koe termin ”visio” käyttöä itselleen luonnolliseksi erityisesti silloin, kun sillä viitataan jonkinlaisiin tulevaisuuden unelmiin tai tavoitteisiin. Hän kuitenkin käyttää termiä kertoessaan valintoihin liittyvistä prosesseistaan: ”– – ite oon pragmaattisemmin lähestynyt sitä. Tulee valinnanpaikkoja, että meenkö mä tohon suuntaan, panostanko mä tohon vai tohon ja sit siinä on joku taustavisio.” Taustavisiolla haastateltava C viittaa ihmisiin, joiden kanssa hän haluaisi tehdä töitä sekä fyysisiin työpaikkoihin, joissa olisi mukava käydä töissä: ” – – ja mä varaan siihen tän ajan elämästäni, jollon se tarkoittaa et mä en ota jotain muuta vastaan, tavallaan käytännön kautta valinnu ja pois valinnu juttuja.”

Haastateltava D kuvailee tienneensä jo lapsesta asti, että haluaisi hakea musiikkikasvatukseen opintoihin. Hän kuvailee myös aina olleensa ”johtajatyyppi”, johtaneensa kuoroja sekä myös halunneensa juuri kouluun musiikinopettajaksi. Hän kuvailee myös, etteivät sen aikaiset musiikkikasvatukseen opinnot vaikuttaneet juurikaan hänen käsitykseensä siitä, mitä hän haluaisi työelämässä tehdä. Tavoitteena oli vain tehdä opinnot ajallaan ja päästä mieluummin työelämään. Haastateltava D kuvailee myös itseään taideaineiden puolesta puhujaksi sekä ottavansa kantaa aihepiiriä koskeviin

keskusteluihin myös julkisesti. Hän kertoo kasvattajaidentiteetin olevan lähes aina osa itseään, myös vapaa-ajalla. Haastateltava D kuvailee siis tilannetta, jossa ammatti-identiteetti on haastavaa laittaa sivuun hetkeksi esimerkiksi vapaa-ajalla ollessaan: ”Joo ja jos miettii, missä toisessa työroolissa olis samanlainen. Jos ois pankkivirkailija, niin missä tilanteessa hän voisi toimia samalla tavalla. Tai vaikka autokoulun opettaja. – –, mut emmä jos mä kuulen et joku laulaa epäviisasti, niin en mä siihen puutu.” Haastateltava D:n kuvailu viittaa kasvattajana toimimisen kokonaisvaltaiseen rooliin, joka tulee esiin luonnollisesti vapaa-ajallakin esimerkiksi vanhemman roolissa toimiessa.

Pyysin jokaista haastateltavaa kuvailemaan heidän ammatti-identiteettinsä muotoutumiseen liittyviä niin sanottuja käännekohtia (ks. López-Íñiguez ja Burnard 2022). Haastateltava C kertoo esimerkiksi hakeneensa opiskelemaan Taideyliopiston Sibeliuksen Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta valmistuttuaan vuodeksi muun alan korkeakouluun: ”Mä oletin, että tää on MuKa ja muusikko ja taidehomma tää, että ei oo selkeyttä ja vakautta. Sit ymmärsin, että tääl [toisella alalla] se on ihan yhtä lailla semmosta projektinmetsästämistä ja sellasta itsensätyöllistämishommaa.” Haastateltava C kertoo tässä vaiheessa ymmärtäneensä, että hänellä on jo useita hyviä niin opinnoista kuin työelämästä kerättyjä verkostoja sekä ihmissuhteita ympärillään: ”Ja sit tavallaan se visio kirkastu, täs on nää kaks suuntaa ja mä meen tähän. Se kirkastu siinä valmistumisen turbulenssissa.” ”Kahdella suunnalla” haastateltava C viittaa mielekkäisiin työtarjouksiin, joita hänelle tarjottiin. Hän puhuu myös opiskelijan tukiverkon häviämisestä valmistumisen myötä, mikä vaikutti lopulta kuitenkin positiivisesti oman suunnan löytymiseen musiikin alalla.

Haastateltava B puolestaan mainitsee oman uransa ”käännekohtiksi” lisäkouluttautumisen, musiikkikilpailuissa voittamisen sekä aikaisemmin urallansa julkisuudessa tapahtuneen työkokemuksen, jonka seuraukset vaikuttivat oman uran muotoilemiseen itselleen mieluisammaksi. Lisäkouluttautumisella haastateltava B viittaa tilanteeseen, jossa musiikkikasvatuksen koulutusohjelmasta valmistuttuaan hän ei ollut vielä saanut opinnoistaan sellaisia taitoja, joita olisi toivonut musiikin alalla. Lisäkoulutuksella haastateltava B toivoi saavansa laajaa ammattitaitoa, jonka avulla hänen olisi mahdollista työskennellä monipuolisesti itselleen mieluisissa musiikinalan työtehtävissä. Haastateltava A puolestaan kertoi merkittävien henkilöiden eli niin sanottujen mentoreiden tai esikuvien vaikutuksen oman urapolun suunnan löytymiselle. Esimerkkinä hän kuvaili tilanteita, joissa esikuvina toimineet henkilöt ovat haastaneet tämän ajattelua ja siten ohjanneet ”uudistumiseen”. Haastateltava D puolestaan kertoo

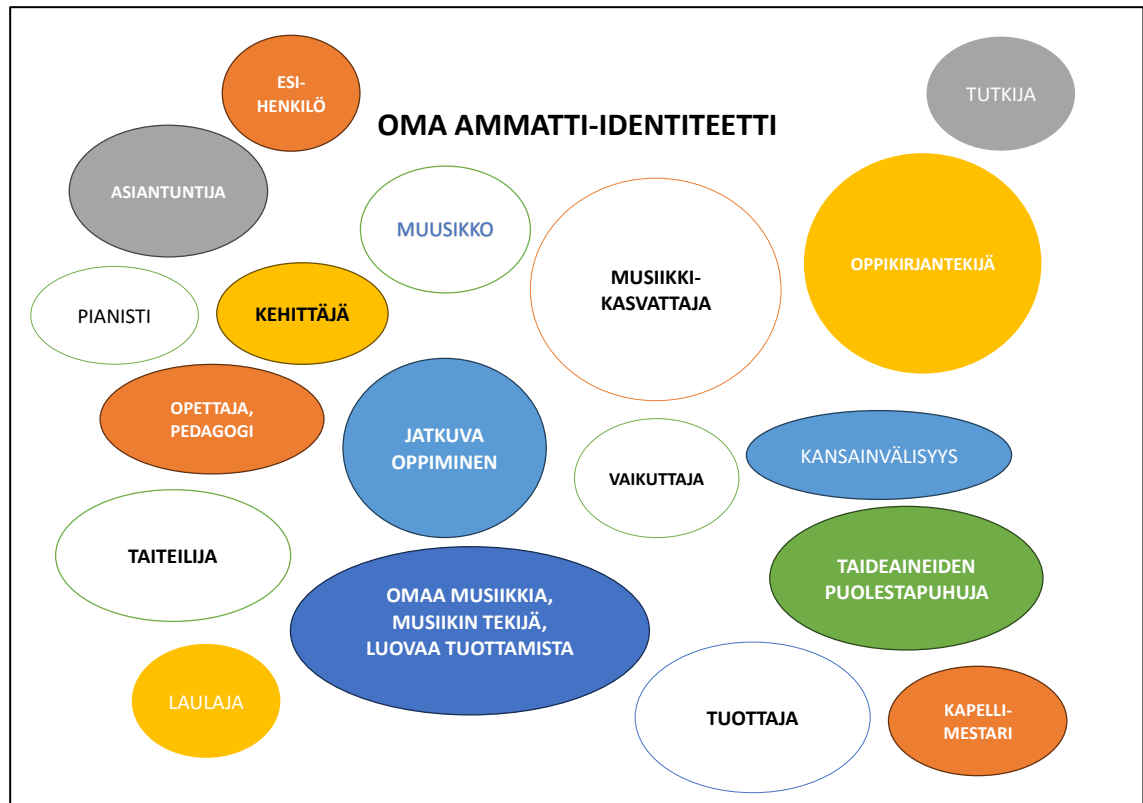
omista opiskeluvuosistaan kuluneen jo aikaa, mutta korostaa jo musiikkikasvatuksen opintojen aikana tapahtunutta tärkeää työkokemusta lukion tuntiopettajana. Haastateltava D kertoo myös, kuinka oppi rytmimusiikista ja sen opettamisesta vasta töissä ollessaan, sillä sen aikaisissa musiikkikasvatuksen opintojen sisällöissä ei juurikaan opetettu rytmimusiikkia. Hän kuvailee myös merkittäviä henkilöitä, joiden kanssa hän on työskennellyt musiikinalan kentällä, ja jotka ovat toimineet vertaistukena hänelle. Haastateltava E kertoo musiikkikasvatuksen opintojen aikaisten opiskelukavereittensa toimineen opettavaisena esimerkkinä hänelle: ”– – kun löyty niinku muitakin ihmisiä, jotka oli niinku kiinnostunu musiikin tekemisestä niin sai niinku sitä kautta silleen siihen vahvistusta, et sekin on yks ammatti ––.”

Edellä olevan perusteella voidaan siis todeta, kuinka jokaisen polku musiikin harrastajasta ammattilaiseksi on hyvin yksilöllinen. Jokaisen haastateltavan yksilöllinen matka musiikkikasvattajaksi on nojannut henkilökohtaiseen ymmärrykseen ammatti-identiteetin käsitteestä. Haastateltavat ovat hakeneet musiikkikasvatuksen osastolle opiskelemaan joko ensimmäisinä tai toisina korkeakouluopintoihin. Osalla haastateltavista oli selkeä visio siitä, mitä he halusivat tehdä opintojensa jälkeen työelämässä, osalla taasen ei. Osa haastateltavista koki myös vahvasti jo ennen musiikkikasvatuksen opintoihin hakeutumistaan, että opettajuus on luonnollinen osa heidän identiteettiänsä. Usean haastateltavan tulevaisuuden visio myös muuttui opintojen aikana, mikä muotoili ammatti-identiteetin rakentumista uudelleen opintojen aikana. Useamman haastateltavan kertomuksissa korostui, kuinka lapsuuden kotipaikkakunta, perhe, ympäröivät yhteisöt, koulutus ja sen tarjoamat mahdollisuudet ovat ohjanneet musiikillisen ammatti-identiteetin muodostumista musiikkikasvatuksen alalla jo ennen opintoja, opintojen aikana sekä työelämässä. Ammatillista polkua olivat ohjanneet myös erilaiset käännekohdat, joita olivat esimerkiksi täysin toisella alalla opiskelu hetken aikaa, lisäkouluttautuminen, musiikkikilpailuissa voittaminen, epämiellyttävät työkokemukset sekä merkitykselliset henkilöt eli mentorit.

5.3 Musiikkikasvattajan moninainen työnkuva

Aineistonanalyysin perusteella on nähtävissä, kuinka moninaisissa työtehtävissä valmistuneet musiikkikasvattajat toimivat luovilla aloilla. Haastatteluiden lomassa teetätin jokaisella haastateltavalla orientoivan tehtävän, jossa jokainen haastateltavista piirsi paperille oman kätensä. Käden jokaiseen sormeen kirjoitettiin yksi omaa ammatti-

identiteettiä kuvaileva sana. Olen koonnut alla olevaan kuvioon haastateltavien kirjoittamat sanat. Alla olevan kuvion värikkäät pallot kuvastavat samalla musiikkikasvattajan värikästä ammatti-identiteettiä eli moninaisia työtehtäviä, joiden parissa valmistuneet musiikkikasvattajat toimivat työelämässä. Kuvion isoimmat pallokuviot kuvastavat, kuinka useampi haastateltavista oli kirjoittanut omaan paperiinsa saman termin tai samaa teemaa kuvailevan sanan.

Kuva 2. Haastateltavien ammatti-identiteetit

Aineistonanalyysi osoittaa, että haastateltavat toimivat musiikinalan työelämässä useissa eri työtehtävissä, ja he kuvailevat omaa ammatti-identiteettiään monin eri ilmauksin. Esimerkiksi haastateltava C:n käyttää omasta työelämästään puhuessaan ilmausta ”paletti”. Termillä hän kuvailee tilannettaan työelämässä, jossa hän saa toteuttaa useita haluamiaan, eri työtehtäviä musiikin alalla. Haastateltava C käyttää myös haastattelun aikana vertauskuvana ammatti-identiteetille ilmausta ”hattu”, ja hän puhuu erilaisten hattujen valitsemisesta sekä niiden käyttämisestä aina tilanteen vaatimusten mukaan. Vertauskuvalla hän viittaa omien sanojensa mukaan siihen, että ammatti-identiteetti voi elää ja vaihtua sen mukaan, mitä työtehtävää kulloinkin suorittaa. Haastateltava C:n mukaan hänen ammatti-identiteettinsä kiteytyy muusiikon ja pedagogin yhdistelmään.

Haastateltava B ja D kuvailevat olleensa lähes aina jonkinasteisessa päätoimisessa työsuhteessa yksittäiselle työnantajalle. “Jonkinasteisella päätoimisella työsuhteella” viitataan haastatteluissa tilanteeseen, jossa työsuhde on tarjonnut turvallisen ja tasaisen toimeentulon. Päätoiminen työsuhde ei välttämättä kuitenkaan ole ollut kokoaikainen työsuhde. Näin ollen päätoimisen työsuhteen rinnalla on ollut mahdollista tehdä satunnaisia, pienempiä projektiluontoisia ja lyhytaikaisempia työsuhteita. Tämän tyyppinen tilanne muistuttaa luoville aloille tyypillistä portfolio-uramallia, jossa useita eri työtehtäviä toteutetaan päällekkäisesti ja samanaikaisesti (ks. Beeching 2013, 2; Bennett & Bridgstock 2015, 264; Templer & Cawsey 1999).

Sekä haastateltava A että B kuvailevat työhistoriansa koostuvan monista eri työtehtävistä, mutta saman työnantajan toimesta. Haastateltava A kuvailee: ”Siis aivan valtava määrä eri työtehtäviä ja sitten tehnyt hyvin laajalla kirjolla, että siinä on ikään kuin olisi ollut 10 eri työpaikassa, mutta sitten ollut saman otsikon alla.” Haastateltava A:n tapaan haastateltava B kertoo olevansa iloinen siitä, että on päässyt sellaisen työnantajan palvelukseen, joka pystyy tarjoamaan monipuolisesti erilaisia työtehtäviä sekä myös mahdollisuuksia kehittyä. Samalla haastateltava B kertoo olevansa nykyään optimaalisessa tilanteessa, jossa osa työtehtävistä sujuu rutiinilla ja osa puolestaan vaatii huolellisempaa valmistautumista. Hänen mukaansa tällainen yhdistelmä ”uuden ja vanhan” välillä on motivoiva ja ylläpitää innostusta. Haastateltava B kuvailee omaavansa monta eri ammatti-identiteettiä, joita hän yhtä aikaa työelämässään toteuttaa. Hänen toiveenaan olikin saavuttaa työelämässään tilanne, jossa hänen ei tarvitsisi tehdä vain ainoastaan yhtä asiaa.

Haastateltava A kuvailee myös, että monet hänen musiikkikasvatuksen opintojen aikaisista kurssikavereistaan ovat sijoittuneet musiikinalan työkentälle monipuolisesti. Haastateltava C toteaa Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen koulutuksen olevan hyvin monipuolinen ja mahdollistavan useissa eri työtehtävissä toimimisen musiikinalan työkentällä (ks. Taideyliopisto 2023a). Hänen mukaansa myös työkentällä arvostetaan musiikkikasvatuksen koulutusohjelmasta valmistuneita, sillä valmistuneiden ajatellaan yleisesti olevan korkeatasoisia muusikoita sekä sosiaalisesti älykkäitä ihmisiä, joiden on mahdollista hallita laajoja kokonaisuuksia sekä oppia ja opettaa monipuolisesti erilaisia asioita. Haastateltava C muistuttaa myös, kuinka tärkeää on oppia vetämään rajoja ja sanomaan ”ei”. Tärkeää on myös muistaa, että oma ammatti-identiteetti ei ole yhtä kuin minäkuva, ja ettei kaikkea työelämässä tarvitse osata heti.

Musiikkikasvatuksen koulutusohjelmasta valmistuttua voi ajatella, että tilanne on ikään kuin uusi alku, jonka päälle aletaan rakentamaan. Hänen mukaansa alati muuttuvassa työelämän ajassa positiivista on myös se, että elämässä tulee todennäköisesti ammatillisesti erilaisia jaksoja. Enää ei siis välttämättä tarvitse päättää, että valmistumisen jälkeen toimin ainoastaan tässä yhdessä työtehtävässä.

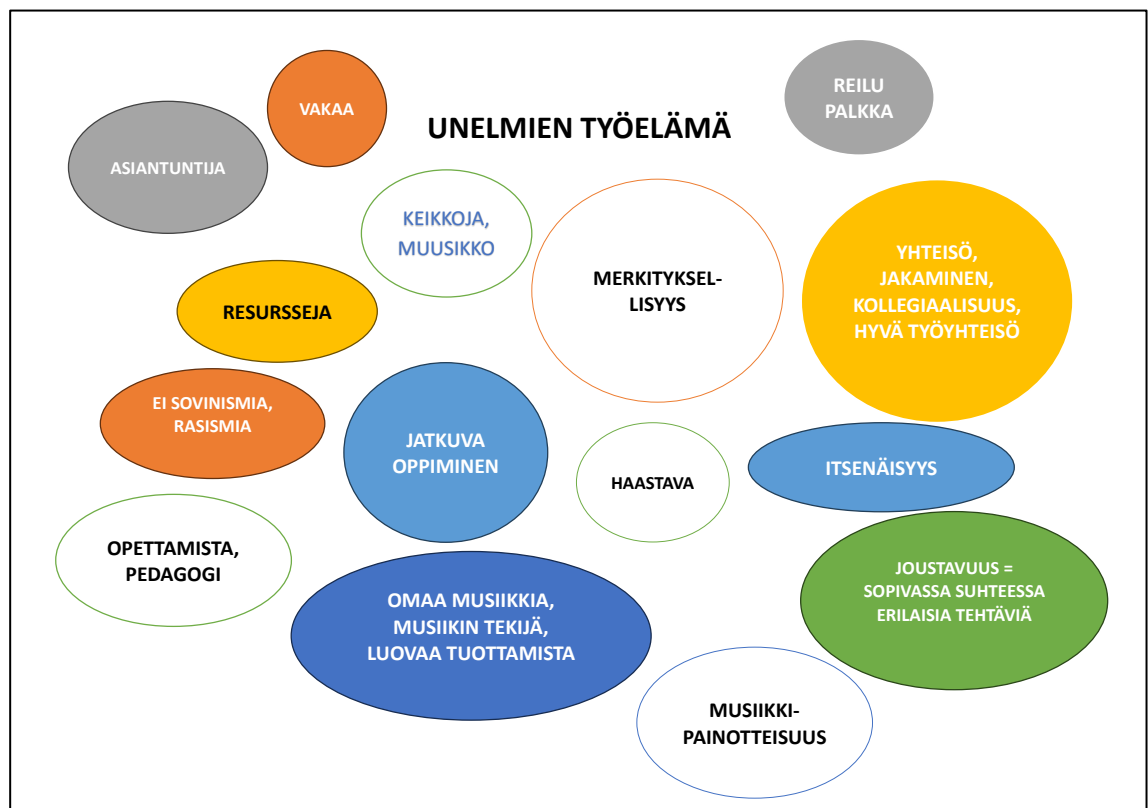
Haastateltava A kertoo myös toimineensa aikaisemmin työuransa aikana sairaalaympäristössä muusikkona. Tämän tyyppinen työnkuva on esimerkki hybridiammattilaisuuden työstä sekä kulttuurihyvinvoinnin alueesta, jossa kasvatusalan sekä taidekasvatusalan ammattilaisten on mahdollista työskennellä omaa koulutustaan soveltaen niin sanoituissa “sulautetun työn” ympäristöissä (ks. Cunningham & Higgs 2010; Koivisto 2023; Koivisto 2022). Haastateltava A:n mukaan tämän tyyppiset kokemukset saivat hänet pohtimaan erityisesti tekemänsä työn merkitystä: “– – niin kyllähän se sen koulumaailmakokemuksen jälkeen kun tällaisiin paikkoihin pääsi, pakotti miettimään uudestaan, että miksi mä teen tätä duunia ja mihin tällä pyritään.”

Haastateltavien kuvailujen perusteella voidaan siis todeta, että musiikkikasvattajan työnkuva sisältää useita erilaisia työtehtäviä musiikinopettajan työnkuvan ohella. Työnimikkeitä voivat olla esimerkiksi esihenkilö, muusikko, taiteilija, kapellimestari tai vaikkapa tutkija. Useiden eri työtehtävien yhdistelmästä käytettiin myös termiä “paletti”, jolla viitattiin musiikkikasvattajan työn moniroolisuuteen. Moni haastateltavista kertoi myös juuri moniroolisuuden ja erilaisten mahdollisuuksien kirjon motivoivan. Samalla kuitenkin lukuisat mahdollisuudet haastavat musiikkikasvattajia vetämään rajoja oman hyvinvointinsa ja työssä jaksamisen vuoksi. Mahdollista on myös toimia kulttuurihyvinvoinnin alueella, jossa musiikkikasvattajat soveltavat omaa ammattitaitoaan sulautetun työn ympäristöissä.

5.4 Työelämän vaatimukset ja haasteet musiikkikasvatuksen alalla

Haastatteluiden toisena orientoivana tehtävänä paperille piirrettiin käsi, jonka jokaiseen sormeen kirjoitettiin yksi unelmien työelämää kuvaileva sana. Olen koonnut alla olevaan kuvioon haastateltavien kirjoittamat sanat. Tehtävän tarkoituksena oli herätellä haastateltavien ajatuksia nykypäivän työelämän tilanteesta musiikkikasvatuksen alalla.

Kuvion isoimmat pallokuviot kuvastavat tilannetta, jossa useampi haastateltava oli kirjoittanut paperiinsa samasta teemasta. Kuvion värit kuvastavat musiikkikasvattajien kirjavia haaveita työelämästä, jollaisessa olisi mieluisaa tehdä töitä musiikinalalla.

Kuva 3: Haastateltavien unelmien työelämä

Aineistonanalyysi osoittaa, että musiikinalan vaatimukset työelämässä ovat hyvin moninaiset, ja ne haastavat valmistuneita musiikkikasvattajia vastaamaan alan vaatimuksiin toden teolla. Pelkät musiikilliset taidot eivät riitä työelämässä pärjäämiseen, vaan rinnalle tarvitaan niin geneerisiä taitoja, sosiaalisia taitoja kuin yrittäjämäistä suhtautumista työntekoon. On oltava valmis toimimaan useilla eri ammattinimikkeillä ja työskentelemään eri työnantajilla. Valmistuneet korostavat myös yhteisön ja kollegiaalisuuden merkitystä työelämässä. Myös alati kasvava resurssipula aiheuttaa ongelmia työssä jaksamisen sekä esimerkiksi laadukkaan musiikinopetuksen tarjoamiseen kouluissa. Analyysi osoittaa myös, että nykypäivän musiikkikasvatuksen koulutusohjelma tarjoaa monipuoliset valmiudet musiikinalan erilaisissa työtehtävissä toimimiseen.

Haastateltava C kertoo ajattelevansa, että tärkeää työssä on riittävä joustavuus sekä itsenäisyys. Joustavuudella hän viittaa tilanteeseen työelämässä, jossa hän voi itsenäisesti vaikuttaa työntekoa tahtiin sekä aikatauluihin: ”Semmosta itsenäistä päätäntävaltaa siihen,

että millon mä teen ja mitä mä teen niistä asioista, mitä mulla on pöydällä.” Haastateltava C:n mukaan muiden sanelemat rajoitteet luovat hänelle stressiä. Hän mainitsee myös työssä jaksamisen, johon hän viittaa myös termillä työn joustavuus. Työn itsesääteley mahdollistaa siis sen arvioimisen, millainen työmäärä on minäkin hetkenä sopiva: ”Niin se sana vois olla myös tasapaino tai balanssi, mutta sopivastikin on niin joustava, että jossain elämäntilanteessa sopiva määrä työtä on ihan eri määrä, kun jossain toisessa. Myös sen takia se liittyy joustavuuteen ja itsenäisyyteen, että sitä sopivaa määrää pystyy itse tarvittaessa säätämään.” Haastateltava C kertoo myös työn vakauden liittyvän hänen unelmiensa työelämään. Tällä hän viittaa toimeentulon riittävään vakauteen, joka tuo jokapäiväiseen elämään perusturvaa. Riittävä toimeentulon vakaus vaikuttaa haastateltava C:n mukaan stressinhallintaan sekä sitä kautta työssä jaksamiseen. Bennettin ja Bridgstockin (2015) kuvailema portfoliouramalli tarjoaa mahdollisuuden työn itsesääteelyyn ja itselleen sopivan ”paletin” rakentamiseen. Toisaalta haasteita voi tuoda riittävän vakauden saavuttaminen, sillä uramallille tyypillistä on juuri useiden projektinomaisten työtehtävien parissa toimiminen (Pärnänen & Sutela 2014).

Haastateltava C korostaa ihmissuhteiden tärkeyttä työelämässä musiikin alalla. Haastateltava kertoo oman nykyisen paikkansa työelämässä perustuvan täysin siihen, keihin on tutustunut musiikkikasvatuksen opintojen aikana. Osa ihmissuhteista puolestaan on tullut opintojen aikaisten ihmisten kautta saatujen työtarjouksien kautta: ”Ne tunsivat mut ja ties mikä on mun ammattiprofiili ja niinku sitä kautta osasivat kysyä, et tuus hakeen tähän. Et sekin perustu täysin niihin suhteisiin, joita oli Muka:n [musiikkikasvatuksen opintojen] aikana solminut.” Haastateltava C vertaa opintojen aikana solmittujen ihmissuhteiden olevan yksi tärkeimmistä asioista opinnoissa. ”—, että ikään kun toinen musiikkikorkeakoulu on se työkenttä, mitä sä teet opintojen aikana ja keihin sä tutustut. Et kyl ne verkostot vaan on, jotka silloin tulee luotua, ne on tietyl tapaa erityislaatuisia. Se on mahtavaa, kun tietää että voi kysyä toilta tai kysyä tota, kun on yhdessä vaikka opiskeltu ja toisinpäin. Kyl semmonen luottamus ja parhaimmillaan tulee sieltä.” Myös Bennett ja Bridgstock (2015) puhuvat samasta ilmiöstä, jossa virallisten työnhakujen sijaan epävirallisesti solmitut kontaktit voivat vaikuttaa merkittävästi työllistymiseen (emt., 263–265).

Haastateltava B mainitsee puolestaan ”geneeriset taidot”, joiden hän kertoo olevan musiikillisten taitojen ohella äärimmäisen tärkeitä työllistymisen kannalta. Geneerisillä taidoilla haastateltava B viittaa yleiseen työelämäosaamiseen, kuten muun muassa omaan ajanhallintaan, tietojärjestelmien käyttöön sekä kielitaitoon. Vaikka

musiikkiorientoitunut ihminen haluaisi keskittyä vain musiikkiin, se ei välttämättä riitä kokopäiväiseen työllistymistilanteen saavuttamiseen. Myös useissa aikaisemmissa tutkimuksissa puhutaan samasta tarpeesta: musiikillisten taitojen rinnalla tärkeää olisi harjoittaa vuorovaikutus taitoja, tiedottamisen, markkinoinnin, oman työn kehittämisen sekä yrittäjyyden taitoja (Bennett & Bridgstock 2015; ks. Huhtanen 2011, 25; Pohjannoro & Pesonen 2009, 29;). Pouri ja Wilenius (2018) ovat ehdottaneet niin sanottujen aktiivitaitojen kehittämistä, joiden avulla muuttuvan työelämän haasteisiin voisi olla mahdollista vastata (emt., 17–19).

Haastateltava B puhuu kompetensseista viitaten niillä yksilön omiin kykyihin:

Ja pitää osata ajatella omia kompetenssejaan sen muusikon tai musiikinopettaja boksen ulkopuolelle. Eli sillä kompetenssilla, mitä periaatteessa musiikinopettajalla tai musiikkipedagogilla on tai muusikollakin on. Vähän riippuu, miten on opintonsa ja elämänsä suunnitellut, niin sillä voi tehdä kaikkea muutakin. Mutta pitää ymmärtää, että mitä geneerisiä kompetensseja ihmisellä on ja varsinkin, jos niitä ei kauheasti ole. Niitä pitäisi tietoisesti kehittää.

Myös haastateltava C kertoo samankaltaisista ajatuksista, kuinka harvoin pelkkä musiikillinen osaaminen olisi olennaisin asia töitä hakiessa. Yhtenä esimerkkinä haastateltava C mainitsee klassisen musiikin kentältä orkesterien koesoitot, jotka usein tehdään sermin takaa soittaen niin ettei lautakunta näkisi soittajaa ennen koesoittoa. Näin pyritään siihen, että lautakunta arvioisi ainoastaan hakijan soittotaitoa. Usein kuitenkin soittotaidon lisäksi vaakakupissa painaa se, millainen ihminen on luonteeltaan ja miten hän tulee toimeen muiden ihmisten kanssa. Myös haastateltava B jatkaa aiheesta, että orientoitumalla ainoastaan esimerkiksi soittotaidon kehittämiseen työllistyy harvemmin kokopäiväisesti nykypäivän työelämässä. Hän kertoo myös, kuinka tärkeää on osata toimia niin palkansaajana kuin hallita yrittäjämäisen työnteon muotoja: ”Pitää ymmärtää, missä kohti yrittäjyys on oikeesti ihmiselle edullisempi ja parempi vaihtoehto, ja missä kohtaa se taas ei ole –.”

Haastateltava A puhuu myös siitä, kuinka tärkeää nykyään on pyrkiä jatkuvaan kehittymiseen työelämässä musiikin alalla. Nykypäivän megatrendit ja ilmastonmuutos haastavat meitä jatkuvaan muutokseen, jota ei ole mahdollista tehdä pelkästään yksilötasolla (ks. Pouri & Wilenius 2018). Haastateltava A mainitsee yhteisön, jakamisen, kollegiaalisuuden sekä ympäristön kanssa verkostoitumisen merkityksen, jolloin muut ympärillä olevat ihmiset voivat toimia kriittisinä ”peileinä” toiminnalle.

Jatkuvan kehityksen merkitys on erityisen tärkeää, sillä kasvatusalalla tehdään töitä ihmisten kanssa alati muuttuvassa ympäristössä. Haastateltava A:n, B:n ja C:n kuvailut työelämässä pärjäämisestä muistuttavat myös itseohjautuvaa ja refleктоivaa asennetta, jollaista tarvitaan itsensä kehittämiseen sekä luovilla aloilla pärjäämiseen (ks. López-Íñiguez & Bennett 2021; López-Íñiguez & Burnard 2022).

Haastateltava A puhuu myös resurssipulasta, jota kulttuurin ja taiteen alalla koetaan. Hän kuvailee, kuinka olennaisessa osassa riittävät resurssit ovat kulttuurin ja taiteenalojen ylläpitämiseksi sekä niiden kehittämiseksi yhteiskunnassamme. Resurssien puute on myös hänen mukaansa yhteydessä merkityksellisyyden tunteen saamiseen työstä sekä näin ollen työssä jaksamiseen. Myös haastateltava D puhuu samankaltaisista kokemuksista ja antaa esimerkkejä näkemistään tilanteista, joissa musiikkiluokassa ei ole riittävästi tai lainkaan soittimia musiikin tunnin sisältöjen toteuttamiseen. Haasteita koulumaailmassa aiheuttavat myös suuret ryhmäkoot, erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden integroiminen osaksi ryhmiä sekä koulunkäyntiavustajien puuttuminen. Resurssipulan takia nämä tekijät tuovat oman lisähaasteensa musiikin tunneille, jotka jo oppiaineen luonteen vuoksi haastateltava D:n sanojen mukaisesti jo lähtökohtaisesti ”voivat olla paljon kaoottisempia kuin muut aineet”. Suuret luokkakoot tekevät esimerkiksi musiikin tunteihin olennaisesti sisältyvän yhteismusisoinnin hankalaksi. Myös kurinpito sekä työrauhan ylläpitäminen on haastavampaa. Haastateltava D toteaa tällaisessa ympäristössä työskentelyn olevan todella raskasta opettajalle. Haastateltava B kertoo myös omasta kokemuksestaan, jolloin hän toimi musiikinopettajana peruskoulussa. Hän kertoo tykänneensä työstä nuorien kanssa, mutta jättäneensä työn aikoinaan siksi, ettei kokenut saavansa käyttää musiikillista osaamistaan riittävästi tunneilla: ”– – että siellä niin kun tavallaan se arki ja se työ näyttäytyi sellaisena, että se musiikki alkoi olla siitä aika todella pieni osa ja se oli kaikkea muuta.” Haastateltava B kuvailee päivittäisen työn olleen kyseisessä koulussa ”sosiaalityöntekijän työtä”.

Haastateltava C mainitsee opintojen valmistumisaikatauluihin liittyvät tiukentuneet säännöt ja rajoitteet, jotka eivät hänen mukaansa mahdollista tilaa ja aikaa vievää ammatillista kasvua (ks. Allsup 2015; Huhtanen 2011, 24–26; Wilhelmsson 2021).

– että oon siitä tosi huolissani että MuKalaisilla on niin kiire ja ne on niin loppu, koska opintojen joustavuus on vähentynyt tosi paljon. Tavoteajat vaan tiukentuu kokoajan ja silloin just tää mahdollisuus, että okei mä teen kandin neljään vuoteen, koska mä haluan tehdä samalla keikkaa ja niinku luoda suhteita ja

siirtää oppimaani käytäntöön, mikä on ihan niinkun, sitä täytyy tehdä kun opetellaan olemaan opettajia ja opetellaan olemaan ammattimuusikoita.

Myös haastateltava A puhuu siitä, kuinka opiskelijoita ohjataan yhä tehokkaampaan ja organisoidumpaan opintopolkuun. Hän toteaa sen olevan surullista, sillä erityisesti taidealalla kasvattajan roolissa toimiessa ammatillinen kehitys, laajemman ymmärryksen kehittyminen sekä laaja-alainen kasvu tarvitsevat tilaa. Haastateltava A toivoo, että tilanteeseen löydettäisiin jonkinlainen kompromissi niin, että omakohtaiselle kasvulle niin taiteilijana kuin pedagogina olisi edelleen aikaa opinnoissa. Hän toteaa myös musiikkikasvatuksen koulutusohjelman tarjoavan hyvän ja monipuolisen pohjakoulutuksen, jollaista tarvitaan erityisesti tulevaisuudessa niin kasvatuskentän kuin työnkuvien monipuolistumisen takia. Haastateltava A:n kuvailu opettajan laaja-alaisesta osaamisesta ja ajattelusta muistuttaa Cammaranon (2012, 3–4) ajatusta opettajasta ”matkustajana”, joka pyrkii sopeutumaan alati muuttuvan ympäristön vaatimuksiin reflektoiden.

Haastateltava C kritisoi myös musiikkikasvatuksen koulutusta musiikin opettajaksi kouluttamisen näkökulmasta, joka kuitenkin on koulutusohjelmamme keskeisin tarkoitus. Haastateltava C kertoo, ettei saanut musiikkikasvatuksen opintoihin kuuluvien opetusharjoitteluiden aikana käsitystä musiikin opettajan todellisesta arjesta koulumaailmassa. Hän kertoo myös kuulleensa alan kentältä palautetta, jonka mukaan musiikkikasvatuksen opinnot eivät olisi antaneet tarpeeksi valmiuksia toimia koulun musiikinopettajana. Myös haastateltava E kertoo samankaltaisista kokemuksista:

No koulumaailmaa tietysti näki harjoitteluissa. Mä koin, että mä tarkoituksellisestikin otin yhden harjoittelun sosioekonomisesti erilaiselta alueelta kuin Etelä-Helsingin alueelta, joita oli myös paljon harkkakouluina. Ja se vaikutti tosi paljon siihen, että jäi se käsitys. Että se riippuu tosi paljon koulusta, että millaiseksi se muodostuu se koulussa se musiikinopettajan työskentely.

Haastateltava C kertoo myös, että oman kokemuksensa mukaan monet musiikkikasvatuksen koulutusohjelmasta valmistuneet työllistyvät kuitenkin hyvin koulutusta vastaavaan työhön: ”– Mukalla on koulutuspolutta monenlaisia, jotka antaa erilaisiin ammatteihin ihmisille pätevyyden ja suunnan unohtamatta sitä koulun musiikinopettajan koulutusta, joka pitää siellä olla.” Haastateltava C puhuu myös ajatuksesta, jonka mukaan muusikkoutta ja artistiutta ihannoitaisiin ja tuettaisiin

musiikkikasvatuksen koulutusohjelmassa. Hänen mukaansa koulutusohjelmassa tulisi sanallistaa selkeästi, kuinka monipuolisiin työtehtäviin koulutuksesta on mahdollista työllistyä niin musiikinopettajana kuin musiikinalan muissakin työtehtävissä. Myös haastateltava A kuvailee tilanteita, joissa ihmiset kysyvät häneltä tämän pääsoitinta kuultuaan hänen opiskelevan musiikkikasvatuksen osastolla. Tähän haastateltava A on vastannut pääaineensa olevan musiikkikasvatus, sillä nimenomaan kasvatustehtävissä toimiminen on hänen intohimonsa. Haastateltava A:n kokemus toimii esimerkkinä musiikkikasvattaja-termin väärinymmärretyistä merkityksistä, josta myös Huhtinen-Hildén (2012) puhuu. Huhtinen-Hildénin (2012) tutkimuksessa väärinymmärrys on kuitenkin tapahtunut juuri päinvastaisesti: musiikkikasvattaja-termi liitetään ainoastaan musiikinopettajuuteen, jolloin sen ei ajatella sisältävän esimerkiksi instrumenttiopettajuutta.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, etteivät pelkät musiikilliset taidot ole riittävä tae työelämässä pärjäämiseksi. Niiden ohella tarvitaan myös lukuisia erilaisia työelämätaitoja. Haastateltavien vastauksissa korostuivat myös erityisesti kollegiaalisuuden ja verkostoitumisen merkitys jo opiskelujen aikana. Vuorovaikutustilanteet mahdollistavat ajan hermolla pysymisen sekä tarjoavat mahdollisuuden jatkuvaan kehittymiseen itsensä haastamisen kautta. Haasteita verkostoitumiselle opintojen edistämisen ohella asettavat yliopistojen tavoiteaikojen kutistuminen. Työelämässä jaksamista hankaloittaa lisäksi muun muassa luovien alojen resurssipula, joka näkyy esimerkiksi musiikinopettajien työssä suurina ryhmäkokoina ja puutteellisina opetustiloina. Musiikkikasvatuksen koulutuksen tarkoitus on valmistaa musiikin maisterit monipuolisesti työelämään, mutta samalla musiikkikasvattajuutta käsittelevässä arkipuheessa ymmärrys musiikkikasvattajien työstä ja sen luonteesta on yksipuolista. Musiikkikasvattajuuden moninaista työnkuvaa ei sanallisteta koulutuksessa riittävän selkeästi, ja sen sijaan profiloitumisesta johonkin tiettyyn musiikkikasvattajuuden osa-alueeseen saatetaan korostaa.

5.5 Musiikkikasvattajan työn merkityksiä

Aineistonanalyysin perusteella musiikkikasvatuksen työ on kaikille valmistuneille musiikkikasvattajille merkityksellistä. Työstä merkityksellisen tekivät muun muassa työn yhteisöllisyys, työnkuvan riittävä haastavuus, itselleen motivoivien ja mieluisten asioiden parissa toimiminen, sisäisesti motivoituneiden oppilaiden opettaminen sekä koulutus- ja

kasvatustehtävissä toimiminen, joissa ihmisten ajattelua on mahdollista haastaa ohjaamaan kohti parempaa maailmaa. Aineistonanalyysi osoitti myös, että musiikkikasvattajat puhuivat työn merkitysten tärkeydestä niin henkilökohtaisella kuin yhteiskunnallisella tasolla.

Haastateltava A kertoo työssängä mieluisaa olevan kollegojen kanssa toimiminen ja erilaisten kehittämishankkeiden parissa työskentelyn. Hän kertoo myös riittävän haasteellisessa ja motivoivassa työssä toimimisen olevan hauskaa. Haastateltava B puolestaan kuvailee ajattelevansa itseään maailmanparantajana, ja siksi kokevansa esimerkiksi koulutustöissä toimimisen motivoivana. Hän kertoo motivoivaa erityisesti olevan muiden ajattelun haastamisen, jotta voisimme sitä kautta luoda eettisempää, tasa-arvoisempaa ja parempaa maailmaa: ”Että saa vähän niin kun tiedätkö sä poksautella ihmisten kuplia, koska me elämme sellaisessa kuplassa ja mä saan niitä niinku iloisesti työni puitteissa poksautella ja haastaa ihmisiä niinku miettimään sitä, mistä ne on tullut ja miten heitä on itteensä koulutettu ja kenellä on oikeus tässä maailmassa – —.” Haastateltava B kokee siis musiikkikasvattajan paikkansa työelämässä tärkeäksi, koska hän voi sillä tavoin osallistua ”johonkin isompaan”, hänen sanojensa mukaisesti ”maailmanparantamiseen”. Haastateltava E kertoo oman instrumenttinsa yksilöopettamisen olleen mieluisaa työtä hänelle. Työ on tuntunut mielekkäältä, sillä tunneille tulevat oppilaat ovat sisäisesti motivoituneita. Myös varhaiskasvatuksen parissa toimiminen sekä oman musiikin tekeminen on tuntunut merkitykselliseltä haastateltava E:n mielestä.

Keskustelimme myös haastateltavien kanssa siitä, onko merkityksellisyyden tunne työstä olennaista ja mitkä asiat omassa työssä tuntuvat merkityksellisiltä. Haastateltava D kertoo yleisesti ajattelevansa, että unelmien työelämässä hänen tekemänsä työ tuntuisi merkitykselliseltä sekä itsestä että muista. Haastateltava A puhuu myös siitä, kuinka merkityksellisyyden tunne vaikuttaa työssä jaksamiseen. Hän kertoo myös ajattelevansa, että ylipäänsä musiikki tuntuu elämässä merkitykselliseltä. Tämä kokemus yhdistyy hyvin intohimoammatin keskeiseen ajatukseen (ks. Lee 2021) jossa työtä tehdään rakkaudesta musiikkiin. Samaa mieltä asiasta on myös haastateltava D. Myös haastateltava C kertoo ajattelevansa, että mieluisat työtehtävät tuntuvat usein myös merkityksellisiltä: ”Ni kyl se paljon kietoutuu sen kokemuksen ympärille, et saako tästä nyt kukaan mitään ja onko tällä mitään hyötyä tai merkitystä tai iloa kenellekään.” Samalla haastateltava jatkaa pohtimista aiheesta, mitä merkityksellisyys oikeastaan edes tarkoittaa ja onko sitä mahdollista edes arvioida ainakaan toisten puolesta: ”Tai onko siinä

motivaatiota vai tehdäänkö se vaan, koska se täytyy tehdä, mutta se ei kiinnosta niinku ketään.” Esimerkkinä haastateltava C kuvailee opetustilanteita, joissa opiskelijoiden on esimerkiksi opintojen pakollisuuden takia osallistua opetukseen. Samalla hän toteaa, ettei merkityksellisyyden tunteen kokemista voi määritellä ja rajata tietyin raamein, sillä jokin tilanne saattaa tuntua toiselle merkitykselliseltä samalla kun itse ei saa samaa kokemusta tilanteesta. Lopuksi haastateltava C kuitenkin kiteyttää motivaation liittyvän merkityksellisyyden tunteeseen.

Työn mielekkyydestä ja motivaatiosta puhuttaessa haastateltava C mainitsee myös ”hyöty-kiva-suhteen”, jolla hän viittaa sopivaan työstä saatavaan korvauksen sekä samalla riittävän mielekkäiden työtehtävien tasapainoon. Samalla hän painottaa myös sitä, kuinka kaiken työn täytyy myös joskus tuntua työltä: ”Ei voi työelämässä vaan mennä niin, että teen vaan sitä mikä on merkityksellistä ja kivaa. Tai mikä kiinnostaa mua tai mikä on epämieluisa tai mieluisa työtehtävä – –.” Haastateltava C:n mukaan myös epämieluisimmat työtehtävät kuuluvat osaksi työelämää sekä osaksi ammattimaisuutta: ”– – että asiat hoitaa yhtä laadukkaasti ja hyvin riippumatta siitä, mikä milloinkin on se oma kokemus siitä, et onko tämä mieluisaa vai epämieluisaa.”

Haastateltava D kertoo hänelle merkityksellistä olevan ylipäänsä kulttuurialalla toimimisen sekä sitä kautta taideaineiden hyväksi tehtävän työn: ”Ilman kulttuuria ja musiikkia ei voi olla – – se rikastuttaa elämää ja ei se oo pelkästään sitä, kun puhutaan hyvinvoinnista. Musiikkia ja taideaineita tarvitaan yli ainerajojen opetusta, mut musiikkia tarvitaan itseisarvon takia, että opiskellaan musiikkia oppiaineena.” Haastateltava E kertoo myös ajattelevansa, kuinka musiikki tuo yhteiskuntaan valtavasti rikkautta sekä keinoja hahmottaa maailmaa ja asioita: ”Se tuo niinkun tunteiden ilmaisukeinoja, tunnetaitoja yhteiskuntaan, empatiaa ja semmosta rajojen ylittämistä.” Haastateltava E kertoo myös musiikkikasvattajan työn sekä musiikin tekemisen merkitsevän hänelle yhteiskunnallisesti todella paljon. Haastateltavien kuvailut työn tekemisen merkityksistä muistuttavat ”hyvän musiikkisuhteen” ilmiötä, joka on lisätty musiikkikoulujen opetuksen ja oppimisen valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan jo vuonna 2002 (ks. Björk 2016).

Henkilökohtaisella tasolla haastateltava E kertoo musiikkikasvattajan työn ja musiikin tekemisen olevan hänelle yksinkertaisesti intohimo: ”Semmonen selittämätön, et se vaan kiinnostaa.” Hän viittaa myös ystäväpiiriinsä, jossa hänellä on paljon muusikoita. Hän kertoo myös sosiaalisen elämän liittyvän myös tähän tunteeseen: ”Ja varmaan mä oon

kokenu sen kuitenkin sillein merkityksellisenä, et jos mä oon jossain musisoimassa tai kuulen, et joku on kuunnellu mun biisejä ja se on merkinny niille jotain tai jossain keikalla nään, että joku itkee tai nauraa tai laulaa mukana niin sillon mä tuon jotain lisäarvoa tähän tai jotain hyvää tähän maailmaan, niin mä haluan sanoa.” Intohimoammatin ajatusta voidaan soveltaa hyvin musiikkikasvatuksen alaan, jossa alalla toimimisen voidaan ajatella ikään kuin ”elämäntapa” (ks. Lee 2021).

Haastateltava A kuvailee yhteiskunnallisesta näkökulmasta musiikkikasvattajan työn olevan merkityksellistä siksi, että musiikkikasvattajien yksi olennaisista työn tehtävistä on turvata resurssit musiikkikasvatuksen jatkumiseen niin kouluissa kuin varhaiskasvatuksessa: ”Mutta myös siten, että meillä on niinku resursseja laajemmin siihen kulttuurin ja taiteen eteenpäin viemiseen.” Haastateltava A kuvailee työnsä perustehtävän olevan se, että hän opettaa tietoja ja taitoja sekä kehittää oppilaan muusikkoutta monipuolisesti: ”Eli mun tehtävänä on mahdollistaa se musiikki ihmisille.” (ks. Allsup 2015, 1–2; 7.) Hän jatkaa kertomalla, että hänen perustehtävänsä on musiikin opettamisen lisäksi sen kaiken muun mahdollistaminen, mitä ihmiselle oppimisen kautta tapahtuu. Haastateltava A viittaa siihen, kuinka hänen tehtävänä on opastaa oppilaita laaja-alaiseen ja eettiseen kasvuun sen sijaan, että hän opettaisi ainoastaan jonkin instrumentin hallintaa. Keskiössä ei siis ole pelkästään vaikkapa oikeiden kitaraoitteiden oppiminen vaan paljon kokonaisvaltaisempi tavoite yhteiskunnassa vastuuta kantavaksi yksilöksi kasvamiseksi: ”Ja musiikissa on ihanaa se, että sitä tehdään yhdessä ja aletaan kantaa vastuuta siitä ryhmästä. Musiikki on siinä mielessä ihana, että kun sä oot oppinut jotakin niin sä lähet jakaa sitä toisten kanssa esiintymisissä tai opettaa toisille, että tää menee näin.” A kertoo, että tätä kautta on mahdollista jakaa osaamista muille ja näin ollen kiinnittyä ympäristöön aktiivisena toimijana. Tämä aiheuttaa laajemman ajatusketjun, jossa aletaan miettiä omaa paikkaa ja tarkoitusta yhteiskunnassa (ks. Carey & Coutts 2021, Pouri & Wilenius 2018).

Myös haastateltava D kertoo ajattelevansa, että esimerkiksi musiikinopettajan työn yksi tarkoituksista on saada oppilaat kiinnostumaan musiikista (ks. Björk 2016). Tavoitteena ei ole, että jokainen oppilaista opiskelisi itsensä muusikoiksi: ”– – sitä mä oon monesti sanonu, että meillä myös on sellaisia, jotka käy konserteissa. Ettei riitä, että meillä on vaan muusikoita, vaan pitää olla myös yleisöäkin. Ja niitä kasvatetaan siellä kouluissa.” Haastateltava D kuvailee musiikinopettajan paikan olevan hyvin tärkeä, sillä vain musiikinopettajan on mahdollista tavoittaa kaikki lapset ja nuoret: ”Se on todella tärkeä se koulun musiikinopettajan paikka, koska missään muualla niin ei ne musiikkiopistoon

tuu kaikki, vaan ne on tossa. Ja siellä sä löydät, koulussa musiikinopettaja ehkä löytää ne lahjakkuudet ja ohjaa eteenpäin – –.”

Haastateltava A puhuu myös ”muutosagenttina” toimimisesta, jolla hän viittaa oman ammattitaitonsa valjastamiseen kestävästä kehityksen puolesta sekä vastuunkantamisesta yhteisen hyvän vuoksi: ”Sitten musiikkikasvattajille on tietenkin se isompi kysymys, et miten minä omassa työssäni, mikä on minun paikkani, miten tämä minun työni tukee sitä, että tästä maailmasta tulee parempi paikka olla.” Hänen mukaansa musiikkikasvatuksen alalla on tapahtunut positiivinen murros globaalin vastuun huomioon ottamiseksi: ”– se on hyvin paljon tavallisempaa, että nähdään sellainen globaali vastuu siinä omassa toiminnassa ja mietitään semmoista työn sisällön etiikkaa.” Nämä haastateltava A:n kuvailemat laaja-alaiset taidot muistuttavat Pourun ja Wileniuksen (2018) tulevaisuuslukutaitoja, joiden avulla musiikkikasvattajien on mahdollista oppia yhteistä vastuunkantoa ja näin ollen painopisteen siirtämistä yksilöistä kohti isompia yhteisöllisiä kokonaisuuksia (emt., 17–19).

Haastateltava C puolestaan kritisoi nykypäivän trendinä olevaa ”merkityksellisyysspuhetta”, jossa työelämän tulisi olla aina merkityksellistä ja mieluisaa. Haastateltava C:n mukaan tämä ajatus liittyy myös siihen, kuinka nykyaikana sekä ammatti-identiteetti että ”arkiminä” saattavat kietoutua toisiinsa. Haastateltava C kuvailee tällaisen tilanteen olevan tosi raskas. Työelämässä toimiessa on normaalia, etteivät kaikki työtehtävät ole aina täysin mieluisia tai eivät välttämättä edusta täysin työntekijän arvoja. Työn tekeminen voi käydä todella raskaaksi, jos jokaista työtehtävää tehdessä joutuu arvioimaan sitä, määritteleekö työn tekeminen kuka ja millainen on. (ks. Lee 2021.)

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, että musiikin parissa toimiminen ja taideaineiden puolesta puhuminen tuovat haastateltaville merkityksellisyyden tunteen. Kokemukset merkityksellisyyden tunteesta liittyvät niin henkilökohtaiseen kuin laajemmin yhteiskunnalliseen tasoon. Samalla kuitenkin musiikkikasvattajuuden ja musiikin parissa toimiessa alalle tyypillinen ”elämäntapa”-ajattelu voi johtaa haasteellisiin tilanteisiin vapaa-ajan ja työajan erottelun välillä ja siten heijastua haitallisesti esimerkiksi työssä jaksamiseen.

6 Pohdinta

Tässä luvussa esitän tulosteni pohjalta päätelmiä ja keskustelutan niitä suhteessa musiikkikasvatusalan määritelmiin ja visioihin kotimaisessa ja kansainvälisessä kontekstissa. Tarkastelen myös tutkimukseni luotettavuutta ja ehdotan jatkotutkimusaiheita ja niihin liittyviä menetelmiä perustuen tämän tutkimuksen asetelmaan ja tuloksiin.

6.1 Johtopäätökset ja keskustelu

Tutkimukseni tavoitteena oli tarkastella musiikkikasvattajien kertomuksia työelämästä sekä analysoida musiikkikasvattajien työelämään sijoittumista ja valmistuneiden ammatillisen identiteetin kehittymistä opintojen aikana ja työelämässä. Tavoitteenani oli myös tutkia, kuinka ammatillisen identiteetin rakentuminen oli yhteydessä valmistuneiden musiikkikasvattajien visioihin ammatillisesta kehittymisestäään erityisesti opiskeluiden jälkeisenä aikana. Tutkimuskysymykseni oli: Miten valmistuneet musiikkikasvattajat kuvailevat ammatillisen identiteettinsä rakentumista opintojen aikana ja työelämässä sekä työelämää musiikkikasvatuksen alalla?

Tutkimukseni keskeiset tulokset osoittivat, kuinka musiikkikasvattajien urapolut ovat rakentuneet erilaisten ammatti-identiteettien ymmärrysten varaan jo viiden haastateltavan välillä hyvin yksilöllisesti. Nähtävissä oli myös, kuinka osalla haastateltavista oli visio omasta tulevaisuudestaan musiikkikasvatuksen alalla, osalla taasen ei. Osa haastateltavista myös kritisoi visio-käsitteen käyttöä sekä tarinallistamisen ilmiötä. Tulosten perusteella esitän, että musiikkikasvatuksen koulutuksessa tulisi laaja-alaisesti keskustella erilaisista uravaihtoehtoista musiikkikasvattajana ja näin ollen normalisoida uratietoisempaa opiskelua musiikkikasvatuksen alalla (vrt. López-Íñiguez & Bennett 2021). Olennaista olisi siis määritellä selkeästi jo musiikkikasvatuksen koulutuksessa, mistä alan ammattilaisuus voi koostua. Lisäämällä uratietoisempaa opetusta osaksi musiikkikasvatuksen pakollisia opintoja musiikkikasvatuksen ala voisi vastata nopeasti muuttuvan yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin, jotka perustuvat tehokkuusajatteluun ja tuloksen tekemiseen. Bennettin ja Bridgstockin (2015) mukaan luovien alojen koulutuksen sekä työelämän välinen epäsuhtaisuus voi johtaa myös kalliiseen uudelleen kouluttautumiseen (emt., 274). Uratietoisempaan opetukseen panostamalla voisi myös

prosentuaalisesti pienentää uudelleen kouluttautuvien määrää musiikkikasvatuksen alalla sekä yleisesti luovilla aloilla.

Musiikkikasvatuksen koulutuksessa voitaisiin esimerkiksi nimetä erilaisia työtehtäviä, joissa on mahdollista toimia musiikkikasvattajana musiikin maisterin pätevyydellä. Koen esimerkiksi itse saaneeni konkreettista ymmärrystä alamme todellisesta laajuudesta vasta tätä tutkimusta tehdessäni. Toki tiesin jo ennen tutkimuksen tekoa valmistuneiden musiikkikasvattajien työskentelevän useissa eri työtehtävissä, mutta en ajatellut vastaavanlaisten urapolkujen olevan mahdollisia toteuttaa myös omalla kohdallani jo vain pohjakoulutukseni perusteella. Opintojen tarkoituksena ei tietenkään ole antaa valmiita vastauksia kaikkiin työelämään ja -uraan liittyviin kysymyksiin, vaan tarjota työkaluja siellä pärjäämiseen ja oppimiseen. Musiikkikasvatuksen koulutusjärjestelmä voisi kuitenkin kannustaa opiskelijoita niin sanottuun ”urashoppailuun”, jossa opiskelijat saisivat turvallisessa ympäristössä tutkia erilaisia mahdollisuuksia, paikantaa omia visioitaan sekä sanallistaa työelämään liittyviä haaveita ja epävarmuuksia (ks. Burnard 2012). Tällä tavoin luovilla aloilla opintojen sekä työelämän välille syntyvää mahdollista kuilua olisi myös mahdollista pienentää (ks. López-Íñiguez & Bennett 2021).

Kaikki haastateltavat vaikuttivat työllistyneen hyvin monipuolisesti erilaisiin työtehtäviin jo opintojen aikana sekä niiden jälkeen. Kenenkään heistä kohdalla ei nähäkseni ollut niin sanottua ”kuilua” opintojen ja työelämän välillä, eikä kukaan haastateltavista päätenyt vaihtamaan kokonaan alaa. Yksi haastateltavista kertoi opiskelleensa valmistumisen jälkeen ainoastaan hetken toista alaa, ja toinen haastateltava kertoi edelleen toimivansa pääsääntöisesti ensimmäisen ammattinsa töissä sekä tekevänsä sen rinnalla musiikkikasvatuksen alan töitä harvemmin. Näihin tilanteisiin vaikuttivat henkilökohtaiset valinnat ja tilanteet, joten pelkästään näiden tilanteiden pohjalta ei voida tehdä yleistettäviä päätelmiä. Moni haastateltavista kertoi kuitenkin, ettei osannut ajatella vielä opintojensa alkuvaiheessa kovin tarkasti sitä, missä he tulisivat tulevaisuudessa työskentelemään. Samanaikaisesti he kokivat kuitenkin olevansa tällä hetkellä sellaisessa tilanteessa, joka vastaa heidän aikaisempia kuvitelmiaan toivotuista työtehtävistä ja -tilanteista. Tällaiset kertomukset kuvaavat luovien alojen ja musiikkikasvatuksen alan epämääräisyyttä sekä sitä, kuinka luovien alojen portfoliouralle tyypillisiä työmahdollisuuksia saadaan vain ”olemalla oikeassa paikassa oikeaan aikaan”. Toki erilaisiin virkoihin ja toimiin haetaan virallisten työnhakujen kautta, jotka ovat avoimia kaikille. Tällaiset työpaikat ovat kuitenkin prosentuaalisesti hyvin pieni osa musiikkikasvatuksen alan töistä. Näistä ilmiöistä olisi tärkeää puhua ääneen niin, ettei

esimerkiksi joidenkin työmahdollisuuksien tavoittelu jäisi tekemättä siksi, ettei ole kokenut itseään riittävän ammattitaitoiseksi niihin tai ettei ole tietoinen musiikkikasvatuksen alan tarjoamista työmahdollisuuksista. Samalla tiedostan, ettei musiikkikasvatuksen koulutusohjelma voi tarjota kursseja jokaiseen mahdolliseen työtehtävään musiikkikasvatuksen alalla. Siitä huolimatta jonkinlainen musiikkikasvatuksen alan nykypäivän työelämän tilanteeseen sekä työelämässä pärjäämiseen keskittyvä kurssi voisi tuoda opiskelijoille ajankohtaista tietoa ja näkemystä siitä, millaista alalla on toimia käytännössä ja sujuvoittaa työelämään siirtymistä. Kurssilla voisi esimerkiksi käydä vierailevia asiantuntijoita, jotka toimivat musiikkikasvatuksen alalla erilaisissa työtehtävissä. Näin ollen opiskelijat voisivat motivoitua, verkostoitua ja saada konkreettisesti kosketuspintaa alan eri työmahdollisuuksiin (ks. Bennett & Bridgstock 2015).

Vaikka haastatteluissa kritisoitiin visio-käsitteen käyttöä sekä ”tarinallistamisen” trendiä, voisi tämäntyyppisestä toiminnasta olla hyötyä koulutusjärjestelmälle sekä valmistuville. Haastateltava C:n kritiikki perustui hänen ajatukseensa, jonka mukaan useat asiat elämässä tapahtuvat niin, ettei niihin voi vaikuttaa. Tapahtumien tarinallistaminen tuntui hänestä epärehelliseltä. Etukäteen toteutettavan visioinnin sijaan haastateltava C kuvaili itse toimivan ”pragmaattisesti” ja tekevän asioita aina siltä pohjalta, mikä tuntuu hyvältä. Hänen mukaansa päinvastainen toimintamalli puolestaan olisi tilanne, jossa henkilö ”luomalla luo rahansa ja kontaktinsa”. Haastateltava C tarkoitti kertomallaan tulkintani mukaan tilannetta, jossa henkilö toimisi hyvin tietoisesti, tavoitteellisesti ja näin ollen jollakin tavoin tilanteelle epäluonteisesti. Kenties tällainen tavoitteiden ja haaveiden ääneen sanallistaminen sekä niitä kohti näkyvästi pyrkiminen on suomalaiselle työnteon kulttuurille vieras. On myös mahdollista, että tällaisen tulosta tavoittelevan asenteen yhdistäminen kasvatus- ja musiikkialaan voi tuntua vieraalta, sillä taidealoilla työskenteleville usein kutsumusammatin parissa työskentely voi olla arvokkaampaa kuin työstä saatavan palkan suuruus (ks. Lee 2021; Pärnanen & Sutela 2014).

Tulokset osoittivat myös, kuinka urapolun erilaiset käännekohtat: toisella alalla opiskelu, lisäkouluttautuminen, musiikkikilpailuissa voittaminen, miellyttävä ja epämiellyttävät työkokemukset sekä merkittävät henkilöt eli mentorit olivat vaikuttaneet haastateltavien urapolkujen muodostumiseen. Tuloksista oli myös nähtävissä, kuinka elinympäristö sekä lähipiiri ja luodut kontaktit voivat vaikuttaa merkittävästi urapolun muotoutumiseen. Monen haastateltavan mukaan esimerkiksi verkostoituminen on erittäin olennaista tulevaisuuden työmahdollisuuksien kannalta (ks. Bennett & Bridgstock 2015; Bennett &

Hearn 2012). Tulosten perusteella voidaan todeta, että ympäristön tarjoamat affordanssit eli toimintamahdollisuudet vaikuttavat olennaisesti urapolun muotoutumiseen musiikkikasvatuksen alalla. Musiikkikasvattajien olisi siis tärkeää oppia tunnistamaan ympäristön tarjoamia toimintamahdollisuuksia (ks. Kankkunen 2018, 59; Tia DeNora 2000, 40). ”Urashoppailun” lisäksi tällaista avarakatseista ja uteliasta asennetta voisi edistää keskustelemalla opiskelijoiden visioista musiikkikasvatuksen koulutusohjelmassa. Myös López-Íñiguez ja Burnardin (2022) ”Rivers of Musical Experience” -reflektointityökalua voitaisiin hyödyntää opiskelijoiden oppimispolkujen tarkastelussa. Refleктоimalla omaa musiikillista polkuaan opiskelijat voisivat ymmärtää tekemiään valintoja, tutkia mieltymyksiään sekä tarkastella itselleen tärkeitä asioita (ks. Burnard 2012, 170, 176–177), ja näin ollen valjastaa omat visionsa uratietoisempaan käyttöön niin opintojensa kuin työelämänsä aikana. Käännekohtien tarkastelun lisäksi tulosten perusteella voidaan esittää, että myös yleisten työelämätaitojen eli ”geneeristen taitojen” kehittymistä olisi tärkeää tukea jo koulutuksen aikana.

Tulokset osoittivat myös musiikkikasvattajan työnkuvan olevan erittäin monipuolinen, useita eri työtehtäviä ja osaamisalueita sisältävä kokonaisuus, jossa töitä tehdään niin palkkatyösuhteissa, yrittäjänä toimien sekä portfoliouramallin mukaisesti. Tulosten perusteella voidaan siis todeta, että musiikkikasvattaja-termiin sisältyy paljon muutakin kuin vain esimerkiksi musiikinopettajana toimiminen, toisin kuin yleinen harhaluulo vallalla olevassa arkipuheessa saattaa olla (ks. Huhtinen-Hildén 2012). Musiikkikasvattajuus ei myöskään ole synonyymi pelkästään yksittäisen instrumentin osaajalle, kuten haastateltava A:n kokemukset osoittivat, kun häneltä tiedusteltiin pääinstrumenttia hänen opiskellessa musiikkikasvatusta pääaineenaan. Miksi ymmärrys musiikkikasvattajuuden käsitteestä on vaillinainen, rajautunut ja väärinymmärretty? Miksi edes musiikkikasvatuksen alan ”arkipuheessa” ei ole kuultavissa, että alalla toimivat tunnustaisivat musiikkikasvattajuuden laaja-alaiset toimintamahdollisuudet? Onko oletuksena sen sijaan, että musiikkikasvatuksen alalla toimivat profiloituvat vain tietyn osa-alueen hallitsemiseen, vaikka koulutusalan ideana on nimenomaan kouluttaa monipuolisia osaajia luovien alojen kentälle.

Aineiston analyysi osoitti, kuinka aikaisempina vuosikymmeninä musiikkikasvatuksen osastolla on ollut tyypillisempää viedä jonkin instrumentin osaaminen huippuunsa sekä suorittaa korkein mahdollinen A-kurssitutkinto. Tämä tutkinto on samantasoinen tutkinto kuin klassisen musiikin koulutussuuntauksen loppututkintona suoritettava A-tutkinto. Erona kuitenkin on, ettei musiikkikasvatuksen osastolla A-tutkinnon tekeminen ole

pakollinen osa opintoja toisin kuin vaikkapa klassisen musiikin osastolla on. Tämän tyyppinen instrumenttikohtainen tavoitteellisuus näyttäisi olevan harvinaisempaa nykypäivänä ainakin omien kokemuksieni perusteella opiskeluaikaisia kavereitani viimeisen seitsemän vuoden ajalta miettiessäni. Kenties tällaista instrumenttitaituruutta on arvotettu korkeammalle aikaisemmin myös musiikkikasvatusta opiskelevien keskuudessa jostain syystä. Olen myös itse kuullut musiikkikasvatuksen kontekstissa ”arkipuheessa” kokemuksia siitä, kuinka musiikinopettajana toimiminen ei ole ensisijainen työtehtävä, jonka parissa haluttaisiin ainakaan heti valmistumisen jälkeen toimia. Opiskelijoiden keskuudessa vallalla oleviin tai ainakaan ääneen kerrottuihin visioihin ei siis ole sisältynyt koulumaailmassa toimiminen. Yleensä syynä tähän on ollut musiikinopettajan työn kuormittavuus, josta myös haastateltavat B, D ja E kertoivat.

Luovien alojen ”arkipuheessa” kuuluu sanonta: ”Ne opettaa, jotka ei osaa soittaa”. Tämä lausahdus on kenties osittain peräisin klassisen musiikin työkentältä, jossa orkesteripaikkoja on hyvin vähän ja niistä kilpailu on kiivasta. Näin ollen tyyppillistä on, että esiintyvän taiteilijan töitä täydennetään opetustöillä. Mistä tällainen niin sanottu työtehtävien arvottaminen myös musiikkikasvatuksen alan sisällä on peräisin? Huhtinen-Hildénin (2022, 20) mukaan raja kouluopetuksen ja instrumenttiopetuksen välille on syntynyt suomalaisen musiikkioppilaitosjärjestelmän kautta, jossa soitonopetusta ei järjestetä osana yleissivistävää koulutusta. Näin ollen instrumenttiopetuksen pariin pääseminen ei ole tasapuolisesti mahdollista kaikille, vaan opetuksen saatavuus on esimerkiksi asuinpaikkakunnasta riippuvaista. Osassa musiikkiopistoista järjestetään myös pääsykokeita, mikä rajaa halukkaiden mahdollisuuksia aloittaa soitonopinnot. Kyseessä on siis yhteiskunnan rakenteisiin sekä sosiaaliseen epätasa-arvoon pohjautuva ilmiö. Jokaisen musiikkikasvattajan olisi tärkeää tiedostaa sekä kyseenalaistaa tällaisten rakenteiden ja ajatusmallien olemassaolo. Schmidtin (2016) mukaan sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen tähtäävät käytänteet ovat olennainen osa jokaista opettajankoulutusta sekä opettajien työelämää. Musiikkikasvatusta ja tällaisia toimintamalleja on eettisesti välttämätöntä tuoda lähemmäs toisiaan, jotta musiikkikasvatuksen alalla voitaisiin edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. (emt., 47.)

Musiikkikasvattajien laaja-alainen ja joustava työnkuva vaatii myös reflektointia ja ennen kaikkea vankkaa ammattitaitoa toimia kaikissa näissä monipuolisesti haastavissa ympäristöissä. Tällaisia monipuolisia osaajia kouluttaakseen musiikkikasvatuksen koulutuksen rahoitusta ei tulisi leikata enempää tulevaisuudessa. Tästä huolimatta taideaineille myönnettäviä resursseja leikataan, sillä taloudellisesta näkökulmasta

taideaineet eivät ole kannattavia, elleivät ne tuota välitöntä hyötyä (ks. Ilmola-Sheppard ym. 2021, 45). Resurssipulan vuoksi tapahtuva koulutusjärjestelmien tavoiteaikojen tiukentuminen aiheuttaaakin huolta siitä, ettei taidealoilla opiskelevat saisi riittävästi tilaa ja aikaa opintojensa suorittamiseen. Myös haastateltava A kertoi olevansa huolissaan siitä, ettei musiikkikasvatuksen alalla tarvittavalle laaja-alaiselle kasvulle jätetä tilaa opintojen tavoiteaikojen. Verkostoituminen ja epävirallisesti luodut kontaktit ovatkin yksi olennaisimmista tavoista työllistyä ja pärjätä luovilla aloilla (ks. Bennett & Bridgstock 2015, 263–265). Kuinka taideaineiden lukuisia hyötyjä sekä niiden mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden haasteisiin voitaisiin siis tuoda enemmän esiin sen sijaan, että taideaineet olisivat ensimmäisenä budjettien leikkauslistalla?

Yhteenvetona esitän, että musiikkikasvatuksen alan joustavat raamit, lukuisat erilaiset työmahdollisuudet sekä eri ympäristöissä tapahtuvat sulautetun työn tehtävät luovat ainutlaatuisia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan eri osa-alueilla musiikkikasvatuksen koulutuksesta saatuja taitoja soveltaen ja samalla ”muutosagentteina” toimien. Alati muuttuvan työelämän hermolla pysyäkseen musiikkikasvatuksen koulutusohjelmaan tulisi lisätä uratietoisuuteen tähtäävää sekä yleisiä työelämätaitoja kehittävää opetusta. Uratietoisempaan opetukseen tulisi sisällyttää opiskelijoiden visioiden tarkastelua sekä niistä keskustelemista. Lisäksi opintojen tavoiteaikoja ei tulisi kutistaa enempää, jotta opiskelijoiden laaja-alaiselle kasvulle ja työelämän kannalta olennaiselle verkostoitumiselle jätettäisiin aikaa muiden opintojen ohella. Käsitukset musiikkikasvattajuudesta saattavat olla hyvin yksipuolisia, eivätkä ne vastaa totuutta ammatin monipuolisuudesta. Sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistääkseen musiikkikasvattajien on tärkeää tiedostaa alalla vallalla olevia ajatusmalleja ja samanaikaisesti navigoida muuttuvassa työelämässä musiikkikasvatuksen puolestapuhujina, jotta taideaineista saatavia hyötyjä voitaisiin tulevaisuudessa soveltaa.

6.2 Luotettavuustarkastelu

Kaikessa tutkimuksenteossa on olennaista arvioida tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi (2018, 158). Vaikka laadullinen tutkimus ja siinä tehdyt valinnat ovat aina tutkijakohtaisia, eikä laadullisessa tutkimusperinteen kriteereistä voida puhua täysin yksiselitteisesti (emt., 158; Aaltio & Puusa 2020, 177), voidaan tutkimuksen luotettavuuden periaatteiksi kuitenkin tiivistää uskottavuus, luotettavuus sekä eettisyys (Juuti & Puusa 2020a, 175). Tutkimuksen uskottavuudella viitataan tutkimusaineiston

asianmukaiseen keräämiseen sekä sen huolelliseen analysoimiseen. Luotettavuudella puolestaan viitataan tutkimuksenteossa tutkimusongelman kannalta johdonmukaisten tutkimustapojen valintaan. Olennaista on myös, että kaikki tutkimusteon vaiheet on kuvailtu tutkimusraportissa. Eettisyydellä viitataan tutkimuksessa käytettyjen menetelmien ja analyysitapojen valintaan sekä tutkittavien henkilöiden ja muiden tutkimukseen liittyvien tahojen suojeluun. Näin ollen tutkimuksen teko ei koskaan saa vaarantaa tutkittavien henkilöiden elämänkulkua millään tavoin, vaikka tutkimuksessa välitettäisiin tietoa heistä (emt., 175).

Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa olennaista on ottaa huomioon tutkimuksen validius ja reliaabelius. Laadullisen tutkimuksen kontekstissa tutkimuksen validiudella viitataan tutkimuksen kohteena olevan ilmiön eheyteen sekä mahdollisuuteen tarkastella ilmiön luonnetta. (Aaltio & Puusa 2020, 179–181.) Tutkimusaiheittani käsittelevässä lähdekirjallisuudessa esimerkiksi identiteetin käsitteen moniselitteisyys sekä termien ammatillinen minäkäsitys, ammatti-identiteetti ja ammatillinen identiteetti käyttö usein samassa tarkoituksessa (ks. Stenström 1993, 31) aiheuttivat haasteita tutkittavan aiheen perinpohjaisessa ymmärtämisessä ja näin ollen käsitteen soveltamisessa aineistonanalyysiä tehdessä. Pehdyin kuitenkin huolellisesti ammatillisen identiteetin käsitteeseen sekä raportoin lukemani asiat selkeästi niissä aika- ja työmäärän rajoissa, jotka maisteritutkielman teolle on Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolla asetettu. Käytin haastatteluissa ammatti-identiteetin käsitettä, sillä tutkimushenkilöiden kanssa ”arkikielellä” puhuessa koin, ettei käsitteen yksityiskohtaisella muotoilulla ollut merkitystä vaan olennaisempaa oli olla yhteisymmärryksessä keskusteltavasta aiheesta. Tutkimusraportissa ilmiöstä omin sanoin puhuessani olen valinnut käyttää aina yhdenmukaisesti termiä ammatillinen identiteetti, sillä Stenströmin (1993) näkemyksen mukaisesti ajattelen myös itse termillä viitattavan ammatillisen minäkuvan rakentumiseen pidemmällä aikavälillä esimerkiksi pelkän työelämässä vietetyn ajan sijaan.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteerit ihmistieteellisenä tutkimustapana liittyvät myös tutkimusprosessin kuvaukseen, perusteluihin sekä analyysiin (Aaltio & Puusa 2020, 179–181). Tätä tutkimusta tehdessä olen raportoinut johdonmukaisesti, läpinäkyvästi ja selkeästi tutkimuksen eri vaiheista, jotta tutkimusraporttini antaisi kokonaisvaltaisen ja perusteellisen ymmärryksen lukijalle aihepiiristä, vaikka hänellä itsellään ei olisi tietoa esimerkiksi ammatti-identiteetin käsitteestä ja sen kehittymisestä sekä nykypäivän työelämästä kontekstina.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan koko tutkimusprosessin ajan. Luotettavuuteen liittyy olennaisena tekijänä esimerkiksi tutkimusaiheen valinta sekä tutkijan positio suhteessa tutkimusaiheeseen. Esimerkiksi omakohtainen, vaikkapa opintojen kautta aiheesta hankittu tieto voi vaikuttaa myönteisesti tutkijan esiymmärrykseen aiheesta sekä sitä kautta siihen, kuinka laajasti ja syväluotaavasti tutkija pystyy tarkastelemaan ja tulkitsemaan tutkimusaihettaan. Samalla tutkijan esitieto ja esioletukset voivat myös vaikuttaa tutkimuksessa tehtyihin havaintoihin ja tulkintoihin kielteisesti niin, että tutkijan esioletukset ohjaavat tulkintoja liikaa. (Aaltio & Puusa 2020, 181–182.) Vaikka tutkimusaiheeni ammatillisen identiteetin kehittymisestä nykypäivän työelämän kontekstissa on minulle erittäin omakohtainen ja tuttu aihe, olen pyrkinyt tarkastelemaan tutkimustani kriittisesti esioletuksistani ja -tiedoistani huolimatta sekä pyrkinyt yhdistämään tietoa parhaani mukaan uusiin havaintoihin (ks. emt., 182). Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti myös ihmisten kokemusten ja näkemysten tarkastelu voi myös olla haasteellista tutkimuksenteon luotettavuuden näkökulmasta, sillä tutkimushenkilöiden subjektiivisten kokemusten tarkastelu ja sitä kautta lopullisen raportin teko tapahtuu aina tutkijan omista lähtökohdista tehtyjen tulkintojen kautta (Juuti & Puusa 2020b, 59). Tutkimusta tehdessäni olen tarkastellut omien tulkintojeni vaikutusta siihen, kuinka ymmärrän ja tulkitseen haastateltavieni kertomuksia.

Narratiivisen tutkimuksen luotettavuudesta puhuttaessa voidaan tarkastella erityisesti haastateltavien ja tutkijan välisten puheenvuorojen määrän tasapainoa sekä raportin juonellisuutta (Aaltio & Puusa 2020, 186). Koska narratiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on tuoda esiin haastateltavien tarinoita sekä niiden pohjalta tehtyjä tulkintoja (ks. Puusa ym. 2020, 226), olen pyrkinyt tuloksia raportoidessa käyttämään mahdollisimman paljon haastateltavien käyttämiä ilmaisuja ennen omiin tulkintoihini etenemistä. Tutkimuksen luotettavuutta olisi voinut parantaa esimerkiksi monimenetelmällisyyden eli triangulaation periaatteita käyttämällä (Aaltio & Puusa 2020, 185). Esimerkiksi aineistotriangulaation periaatteita noudattaen olisin voinut kerätä useita aineistoja samoilta haastateltavilta. Käytännössä tämä olisi voinut tarkoittaa esimerkiksi haastatteluiden lisäksi tarina-aineistojen keräämistä haastateltavilta. (ks. emt., 185.) Haastateltavat olisivat siis voineet kirjoittaa jostakin antamastani aiheesta vielä itsenäisesti ”omaelämäkerrallisen esseen”, joka olisi voinut tuoda minulle vielä syvempää ymmärrystä heidän ajatuksistaan ja kokemuksistaan oman ammatillisen identiteetin kehittymiseen sekä työelämässä toimimiseen aihepiiristä. Haastateltavat olisivat myös saattaneet kirjoittaa esseeseen eri asioita kuin mitä he toivat ilmi

haastatteluissa. Haastattelutilanteessa kysymyksiin saatetaan vastata nopeasti niitä sen pidempään pohtimatta. Sen sijaan esimerkiksi esseen kirjoittaminen olisi menetelmänä voinut tarjota mahdollisuuden pohtia aihetta pidempään sekä mahdollisuuden palata sen pariin vaikkapa kokonaan toisena päivänä.

Tutkimukseni kontekstin eli nykypäivän työelämän sekä siellä toimimisen kuvaileminen kattavasti mutta tiiviisti oli haastavaa, sillä lähdekirjallisuutta oli saatavilla todella paljon. Lähdekirjallisuuden rajaamiseksi minun oli perehdyttävä useisiin työelämää käsitteleviin teoksiin, minkä jälkeen rajasin tutkimukseni kannalta olennaiset teokset tähän tutkimukseen. Valitsin tutkimukseni kontekstiin uudempaa tutkimuskirjallisuutta lähinnä viimeisen viidentoista vuoden ajalta, jotta saisin ajankohtaista tietoa työelämän rakenteista sekä luovien alojen tilanteesta Suomessa. Vaikka tutkimukseni kontekstina olivat luovat alat Suomessa, toivat kansainväliset tutkimukset olennaista tietoa samankaltaisista olosuhteista luovilla aloilla ympäri maailman. Valitsin tutkimukseni käsitteelliseen viitekehukseen teoksia viimeisen neljän vuosikymmenen ajalta. Koin, että ymmärrys vanhemmasta identiteettikirjallisuudesta toi kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä identiteetin käsitteestä, mikä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusasetelma luvussa käytin lähteitä viimeisen kymmenen vuoden ajalta, jotta tutkimukseen tekoon liittyvä tieto olisi ajankohtaista. Käyttämäni lähteet ovat olleet vertaisarvioituja kotimaisia ja ulkomaisia tutkimuksia, väitöskirjoja, artikkeleita sekä kotimaisia tieto- ja oppikirjoja.

Arvioitaessa kvalitatiivista tutkimusprosessia pohditaan, ovatko tutkimustulokset yleistettävissä sekä olisiko tuloksia ja niiden tutkittavuutta mahdollista siirtää johonkin toiseen tutkimusympäristöön. (emt., 181; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 51.) Vaikka laadullisen tutkimuksen tuottama tieto ei ole samalla tavoin yleistettävää kuin kvantitatiivisen tutkimuksen, pyritään myös laadullisessa tutkimuksessa tutkimustulosten yleistettävyyteen suhteuttamalla ne aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen. Näin ollen tutkimuksen on mahdollista tuottaa uutta, syväluotaavaa ja ymmärrystä lisäävää tietoa tutkittavasta aiheesta. (ks. Leavy 2023.) Tässä tutkimuksessa keskustelutin tutkimukseni käsitteellistä viitekehystä sekä tuloksia keskenään tarkastelemalla niiden yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Lisätakseni tutkimukseni luotettavuutta täydensin tutkimukseni käsitteellistä viitekehystä uudestaan haastatteluiden jälkeen, jotta saisin laaja-alaisempaa ymmärrystä haastatteluista esiin nousseista ilmiöistä. Aiemmat tutkimukset tukivat haastatteluista esiin nousseita teemoja ja osoittivat, että samankaltaisia ilmiöitä on tutkittu jo aikaisemmin. Tutkimustulosten yleistettävyyden

kannalta keskusteluttaminen käsitteellisen viitekehyksen sekä tuloksien välillä oli olennaista, jotta aikaisemmat tutkimukset voisivat tukea haastatteluissa esiin nousseita teemoja. Tiedostan myös, että toinen tutkija olisi saattanut rajata aiheen, siihen liittyvän kontekstin ja käsitteellisen viitekehyksen toisin sekä tulkita tutkimukseni aineistoa eri tavoin jostakin muusta näkökulmasta katsoen. Luotettavan tutkimuksen merkinä ei ole samanlaisten tutkimustulosten toistettavuus jossakin toisessa kontekstissa, vaan pyrkiä kuvailemaan omaa päättelyketjuansa mahdollisimman selkeästi sekä näin ollen osoittaa Aaltion ja Puusan sanoin (2020) ”tulkintojensa jäljitettävyyttä”. (emt., 188.)

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimuksessa mielenkiintoista olisi tutkia esimerkiksi musiikkikasvattajien työtyytyväisyyttä ja etenkin työtilanteeseensa tyytymättömien musiikkikasvattajien kokemuksia. Tutkimuksessa otantaa voisi laajentaa myös esimerkiksi muista musiikkikorkeakouluista valmistuneisiin henkilöihin Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta valmistuneiden lisäksi. Rajauksena voisi olla myös, että tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä tulisi olla vähintään jo kymmenen vuoden työkokemus alalta, jotta he voisivat arvioida tilannetta syväluotaavammin. Tutkimuksen tieteenfilosofisena suuntauksena voisi tällöin toimia fenomenologia, joka keskittyy juuri ihmisten havaintojen ja kokemusten tutkimiseen. Mielenkiintoista haastateltavien kokemusten kuulemisessa olisi se, että he voisivat kertoa haasteista ja epäkohdista sekä luovilla aloilla että yleisesti suomalaisessa yhteiskunnassa. Tutkimusotteena voisi olla tällöin fenomenografinen tutkimusote, jonka tavoitteena on tuoda esiin ihmisten erilaisia käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä (ks. Leavy 2023).

Ennen tutkimushenkilöiden lopullista valintaa joukolle ihmisiä voisi tehdä kartoittavan esikyselyn tutkimusaiheeseen liittyen. Tällä tavoin haastateltaviksi sopivimmat henkilöt saataisiin seulottua ihmisjoukosta. Haastateltavien tulisi olla halukkaita puhumaan myös hankalista kokemuksistaan. Aineistonkeruu voisi tapahtua esimerkiksi esseetyyppisten kirjoitelmien, ryhmähaastattelun tai vaihtoehtoisesti avoimien teemahaastatteluiden kautta. Kvalitatiivisten haastatteluiden tutkimustuloksia voisi täydentää myös kvantitatiivisella kyselyllä, jonka avulla saataisiin määrällistä tietoa, millaista luovilla aloilla työskentelevien ihmisten työtyytyväisyys on nykyään. Tällä tavoin monimenetelmällisyyden eli triangulaation (ks. Aaltio & Puusa 2020, 185) periaatteita käyttämällä olisi mahdollista saada erittäin kattavasti tietoa siitä, millaista luovilla aloilla

on työskennellä ja millaisia epäkohtia yksittäiset henkilöt ovat kokeneet uriansa aikana. Käsiteltäviä teemoja voisivat esimerkiksi olla sukupuoliroolien vaikutukset luovilla aloilla, resurssipula sekä koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin.

Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe olisi yhteiskunnallisesti laajempi ilmiö: luovien alojen sekä niiden merkitykset osana suomalaista yhteiskuntaa. Tätä tutkimusaihetta voisi tutkia samankaltaisella tutkimusotteella, kuten olen tehnyt tässä maisterintutkielmassa eli narratiivisella tutkimusotteella hermeneutiikan tieteenfilosofisessa kontekstissa. Näin ollen tutkimuksessa voisi hermeneutiikalle tyypillisesti keskittyä haastateltavien subjektiivisiin tulkintoihin ja sitä kautta tutkittavan aiheen syvälliseen ymmärtämiseen (ks. Puusa & Juuti 2020, 72). Tutkimusmenetelmänä voisi olla narratiivinen haastattelu, jotta haastateltavat voisivat kertoa yhtenäisiä tutkimusaiheeseen liittyviä tarinoita aineistonkeruutilannetta jaksottavien haastattelukysymysten sijaan. Tutkimus voisi tuoda mielenkiintoisia näkökulmia taideaineiden rahoituksesta, päättäjistä, taideaineisiin liittyvistä käsityksistä sekä siitä, kuinka nämä käsitykset muovaavat taideaineiden olemassaoloa ja niiden toteuttamisen mahdollisuuksia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lähteet

Aaltio, I., & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 177–188.

Allsup, R. E. 2015. Music Teacher Quality and The Problem of Routine Expertise. *Philosophy of Music Education Review*, 23(1), 5–24. Saatavilla: <https://doi.org/10.2979/philmusieducrevi.23.1.5>

Almiala, M. 2008. Mieli paloi muualle – opettajan työuran muutos ja ammatillisen identiteetin rakentuminen. [Väitöskirja, Joensuun yliopisto]. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-219-171-7>

Anttila, T., & Oinas, T. 2017. Kohti 24/7-yhteiskuntaa? Teoksessa P. Pyöriä (toim.) *Työelämän myytit ja todellisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 100–112.

Barrett, M. S. 2016. From Small Stories: Laying The Foundations for Narrative Identities In and Through Music. Teoksessa R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (toim.) *The Handbook of Musical Identities*. Oxford University Press, 63–78.

Beeching A. M. 2010. *Beyond talent: Creating a Successful Career in Music*. Oxford University Press.

Bennett, D., & Bridgstock, R. 2015. The urgent need for career preview: Student expectations and graduate realities in music and dance. *International Journal of Music Education*, 33(3), 263–277. Saatavilla: DOI: 10.1177/0255761414558653

Björk, C. 2016. In Search of Good Relationship to Music – Understanding Aspiration and Challenge in Developing Music Teacher Practices. [Väitöskirja: Åbo Akademi University]. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-765-819-5>

Brown, J. E. 2009. Reflective practice: a tool for measuring the development of generic skills in the training of professional musicians. *International Journal of Music Education*, 27(4), 372–382. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0255761409345437>

Burnard, P. 2012. Rethinking Creative Teaching and Teaching as Research: Mapping the Critical Phases That Mark Times of Change and Choosing as Learners and Teachers

of Music. Theory into practice, 51(3), 167–178. Saatavilla:

<https://doi.org/10.1080/00405841.2012.690312>

Cammarano, C. 2012. The Philosophically Educated Teacher as Traveler. [Dissertation, Columbia University]. Saatavilla:

<http://ezproxy.uniarts.fi/login?url=https://www.proquest.com/dissertations-theses/philosophically-educated-teacher-as-traveler/docview/1016057471/se-2?accountid=150397>

Carey, G., & Coutts, L. 2021. Fostering transformative professionalism through curriculum changes withing a Bachelor of Music. Teoksessa H. Westerlund & H. Gaunt (toim.) *Expanding Professionalism in Music and Higher Music Education – A Changing Game*. New York, 42–58. Saatavilla: <https://doi.org/10.4324/9781003108337>.

Cunningham, S., & Higgs, P. 2010. *What's your other job? A census analysis of arts employment in Australia*. Melbourne: Australia Council for the Arts.

DeNora, T. 2000. *Music in Everyday Life*. Cambridge University Press.

Elliott, D. E., & Silverman, M. 2016. *Identities and Musics: Reclaiming Personhood*. Teoksessa R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (toim.) *The Handbook of Musical Identities*. Oxford University Press, 27–45.

Hallam, S. 2016. *Musical Identity, Learning, and Teaching*. Teoksessa R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (toim.) *The Handbook of Musical Identities*. Oxford University Press, 475–492.

Hammerness, K. 2006. *Seeing Through Teachers' Eyes – Professional Ideals and Classroom Practices*. New York: Teachers College Press, Columbia University.

Hirvonen, A. 2003. *Pikkupianisteista musiikin ammattilaisiksi. Solistisen koulutuksen musiikinopiskelijat identiteettinsä rakentajina*. [Väitöskirja, Oulun yliopisto]. Saatavilla: <http://herkules.oulu.fi/isbn9514269365/>

Hongisto, S. 2021. *Palapelinä oma työ – tuntiopettajalla voi olla monta työnantajaa*. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. Opettaja-lehti 14.01.2021. Saatavilla: <https://www.opettaja.fi/tyossa/palapelina-oma-tyo-tuntiopettajalla-voi-olla-monta-tyonantajaa/>, luettu 2.1.2024.

- Huhtanen, K. 2011. Kohti luovaa yrittäjyyttä. *Musiikkikasvatus* 1, 14(1), 24–32.
- Huhtanen, K., & Hirvonen, A. 2013. Muusikon polkuja musiikkikasvattajuuteen. Teoksessa M-L. Juntunen, H. M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja – Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Juva: PS-kustannus, 38–52.
- Huhtinen-Hildén, L. 2023. Musiikkikasvatus osallisuuden, merkitysten ja mahdollisuuksien maisemassa. Teoksessa M-L. Juntunen & H. Partti (toim.) *Musiikkikasvatus muutoksessa*. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, 289–312. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024030810551>
- Huhtinen-Hildén, L. 2012. Kohti sensitiivistä musiikin opettamista – Ammattitaidon ja opettajuuden rakentumisen polkuja. [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37882/9789513947194.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Huhtinen-Hildén, L., & Björk, C. 2013. Musiikin opettamisen ammattilaiseksi. Teoksessa M-L. Juntunen, H. M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja – Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Juva: PS-kustannus, 20–37.
- Ilmola-Sheppard, L., Rautiainen, P., Westerlund, H., Lehikoinen, K., Karttunen, S., Juntunen, M-L. & Anttila, E. 2021. *ArtsEqual: Tasa-arvo taiteen ja taidekasvatuksen palveluiden suuntana*. Taideyliopisto.
- Juuti, P., & Puusa, A. 2020a. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Tallinna: Gaudeamus, 173–176.
- Juuti, P., & Puusa, A. 2020b. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Tallinna: Gaudeamus, 57–60.
- Jyväskylän yliopiston Koppa 2015. *Hermeneutiikka*. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/hermeneutiikka>, luettu 4.1.2024.
- Järnefelt, N. 2018. Työurat. Teoksessa T. Michelsen, K. Reijula, L. Ala-Mursula, K. Räsänen & J. Uitti (toim.) *Työelämän perustietoa*. Helsinki: Duodecim, 285–296.

- Kankkunen, O-T. 2018. Kuuntelukasvatus suomalaisessa perusopetuksessa: kohti yhteisöllistä äänellistä toimijuutta. [Väitöskirja, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia]. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-329-097-6>
- Koivisto, T-A. 2023. Musiikkialan ammattilaisten moninainen työnkuva sosiaali- ja terveydenhuollon ympäristössä. Teoksessa M-L. Juntunen & H. Partti (toim.) Musiikkikasvatus muutoksessa. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, 529–548. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-329-321-2>
- Koivisto, T-A. 2022. The (Un)Settled Space of Healthcare Musicians. Hybrid Music Professionalism in the Finnish Healthcare System. [Väitöskirja, Taideyliopiston Sibelius-Akatemia]. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-329-264-2>
- Koski, L. 2020. Teksteistä teemoiksi. Dialoginen tematisointi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 157–172.
- Laine, T. 2004. Huomisen opettajat. Luokanopettajakoulutus ammatillisen identiteetin rakentajana. [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Saatavilla: <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-5996-2>
- Laitinen, M. 1997. Taiteilija vai opettaja? Musiikkikasvatus 2 (2), 4–6.
- Leavy, P. 2023. Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based and Community-Based Participatory Research Approaches. United States of America: The Guilford Press.
- Lee, B. M-K. 2021. Passion and bread: The calling and career of musicians. [Thesis, The University of Auckland]. Saatavilla: <https://hdl.handle.net/2292/60167>
- Leppänen, T., Unkari-Virtanen, L., & Sintonen, S. 2013. Kriittinen kulttuurikasvattaja ja musiikkikasvatuksen traditiot. Teoksessa M-L. Juntunen, H. M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) Musiikkikasvattaja – Kohti reflektiivistä käytäntöä. Juva: PS-kustannus, 321–348.
- Lieblich, A., & Josselson, R. 2013. Identity and narrative as root metaphors of personhood. Teoksessa J. Martin & M. H. Bickhard (toim.) The Psychology of Personhood: Philosophical, Historical, Social-Developmental, and Narrative Perspectives. Cambridge: Cambridge University Press, 203–222.

Liimatainen, J. O. 2011. Ura ja asiantuntijuus. Teoksessa J. Kaisto & J. O. Liimatainen (toim.) *Asiantuntijaksi kasvun tukeminen korkeakoulussa. Ajatuksia urasta, asiantuntijuudesta ja opiskelun etenemisestä*. Oulun yliopisto, 13–17. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:9789514296246>

López-Íñiguez, G., & Bennett, D. 2021. Broadening student musicians' career horizons: The importance of being and becoming a learner in higher education. *International Journal of Music Education*, 39(2), 134–150. Saatavilla: <https://doi.org/10.1177/0255761421989111>

López-Íñiguez, G., & Burnard, P. 2022. Toward a nuanced understanding of musicians' professional learning pathways: What does critical reflection contribute? *Research Studies in Music Education*, 44(1), 127–157.

Manner, M. 2023. Isot ilmiöt vyöryvät, opettajan työ pysyy. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. *Opettaja-lehti* 12/2023, 12–17.

Mattila, M. 2021. Kulttuurialasta tuli korona-ajan hylkiö, eivätkä taiteilijat koettele rajoituksia – asiantuntijan mukaan oikeuksiin kajoaminen on hyväksytty hiljaa. Saatavilla <https://yle.fi/a/3-11755060>, luettu 30.12.2023.

Nätti, J., & Pyöriä, P. 2017. Epätyypilliset työsuhteet, epävarmuus ja liikkuvuus. Teoksessa P. Pyöriä (toim.) *Työelämän myytit ja todellisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 26–41.

Parkkonen, P., & Vataja, K. 2019. Näkökulmia ja lähestymistapoja tulevaisuustyön ja ennakkoinnin arviointiin. *Tulevaisuuden tutkimuksen seura, Futura* 38(1).

Pelander, H. 2023. Kenen puoleen kääntyä? Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry. *Opettaja-lehti* 13(9).

Pohjannoro, U., & Pesonen, M. 2009. Musiikkialan ammattilaisten ja harrastajien kouluttajat 2008. Selvitys musiikkioppilaitosten toimintaympäristöjen ja opettajien osaamisen tulevaisuusnäkökymistä. Toive, osaraportti 1. Sibelius-Akatemian selvityksiä ja raportteja 2/2009. Helsinki: Sibelius-Akatemia. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201705236797>

Pouru, L., & Wilenius, M. 2018. Tulevaisuuslukutaito navigaatiovälineenä kuudennessa aallossa: kuinka integroida tulevaisuus lukio-opetukseen? Tulevaisuuden tutkimuksen seura. Futura 37(3), 12–23.

Puusa, A. 2020a. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 103–117.

Puusa, A. 2020b. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 145–157.

Puusa, A., Hänninen, V., & Mönkkönen K. 2020. Narratiivinen lähestymistapa organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 216–227.

Puusa, A., & Juuti, P. 2020. Organisaatiokulttuurinäkökulma esimerkkinä laadullisen tutkimuksen yleistymisestä. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 61–74.

Pyöriä, P., Ojala, S., & Nätti J. 2019. Työelämän muutokset ajassamme. Teoksessa T. Heiskanen, S. Syvänen & T. Rissanen (toim.) Mihin työelämä on menossa? – Tutkimuksen näkökulmia. Tampere: Tampere University Press ja tekijät, 139–169. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201911296422>

Pärnänen, A., & Sutela, H. 2014. Itsensätyöllistäjät Suomessa 2013. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-514-8>

Quicke, J. 1996. Work, Education and Democratic Identity. *International Studies in Sociology of Education*, 6(1), 46–66. Saatavilla <https://doi.org/10.1080/0962021960060103>

Randall, E. A. 2015. Music Teacher Quality and the Problem of Routine Expertise. *Philosophy of Music Education Review*, 23(1), 5–24. Saatavilla: <http://dx.doi.org/10.2979/philmusieducrevi.23.1.5>

Rantamäki, P-J. 2023. Hallitus keikuttaa työelämän venettä. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. *Opettaja-lehti* 13/2023, 20–21.

Rantamäki, P-J. 2023. Määräaikaisen tukena urapolun juurakoissa. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. Opettaja-lehti 13/2023, 32–34.

Reichertz, J. 2004. Abduction, Deduction and Induction in Qualitative Research. Teoksessa U. Flick, E. von Kardorff & I. Steinke (toim.) *A Companion to Qualitative Research*, 159–164.

Ruismäki, H. 1991. Musiikinopettajien työtyytyväisyys, ammatillinen minäkäsitys sekä uranvalinta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf> Viitattu 10.6.2024.

Schmidt, P. 2016. The Ethics of Policy: Why a Social Justice Vision of Music Education Requires a Commitment to Policy Thought. Teoksessa C. Benedict, P. Schmidt, G. Spruce & P. Woodford (toim.) *The Oxford handbook of social justice in music education*. Oxford University Press, 47–61. Saatavilla: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199356157.013.4>

Sirén, V. 2023. Orpon hallitukselta roimat kulttuurileikkaukset – ensi vuonna leikataan vielä enemmän. Helsingin Sanomat. Saatavilla <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000010006782.html>, luettu 30.12.2023.

Stenström, M-L. 1993. Ammatillisen identiteetin kehittyminen. Teoksessa A. Eteläpelto & R. Miettinen (toim.) *Ammattitaito ja ammatillinen kasvu*. Helsinki: Painatuskeskus Oy, 31–45.

Sutela, H., & Lehto, A-M. 2014. Työolojen muutokset 1977–2013. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-244-515-5>

Svahn, N., Koivisto I., Nironen S., & Koivuranta, E. 2022. Kulttuuriala vaatii lopullista vapautusta, Anssi Kela: Kuluneet kaksi vuotta täysin absurdeja – Yle seurasi mielenilmausta. Saatavilla <https://yle.fi/a/3-12299685>, luettu 30.12.2023.

Taideyliopisto 2023a. Sibeliuksen Akatemian opinto-opas, Musiikkikasvatus. Viitattu 31.12.2023. Saatavilla <https://opinto-opas.uniarts.fi/fi/sibeliuksen-akatemia/13745/e>, luettu 2.1.2023.

Taideyliopisto 2023b. Taideyliopiston eettiset periaatteet. Saatavilla: <https://www.uniarts.fi/yleistieto/taideyliopiston-eettiset-periaatteet/>, luettu 13.6.2024.

Templer, A. J., & Cawsey, T. F. 1999. Rethinking career development in an era of portfolio careers. *The Career Development International*, 4(2), 70–76. Saatavilla: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1108/13620439910254669>

TENK. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki. Saatavilla: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

TENK. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Helsinki. Saatavilla: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tikkanen, T. 2023. Huomisen opettaja on kohtaamisten kameleontti. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. *Opettaja-lehti* 12/2023, 18–21.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. EU: Tammi.

Valtioneuvoston julkaisuja 2021:26. Koronapandemian vaikutuksia kulttuurialalla 2020–2021: Raportti kyselyn vastauksista. Helsinki: Valtioneuvosto. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-654-9>

Westerlund, H., & Juntunen, M-L. 2015. Music Teacher Preparation in Finland: Facing Plurality of Musics and Needs. Teoksessa S. Figueiredo, J. Soares & R. F. Schambeck (toim.) *The Preparation of Music Teachers: A Global Perspective*. 195–218.

Ziemann, M. 2019. Tulevaisuustutkija Markku Wilenius tietää, että 10 vuoden päästä elämme täysin erilaisessa maailmassa: “Suuri herääminen on selvästi tapahtumassa”. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10905769>, luettu 2.1.2024.

Wilhelmsson, T. 2021. Yliopistouudistus – Tarkoitus, toteutus ja tulokset. Helsingin yliopisto. Saatavilla: <https://doi.org/10.31885/9789523457249>

Liite 1

Puolistrukturoidun teemahaastattelun rakenne sekä haastattelukysymykset:

1. Alustus (tutkimusetiikka, tietosuoja, esittelyt)
2. Orientoivat tehtävät (Unelmien työelämä & Oma ammatti-identiteetti)
3. Teema 1: Nykypäivän työelämän mahdollisuudet ja haasteet
4. Teema 2: Oma visio
5. Teema 3: Ammatillinen identiteetti ja sen kehitys opintojen aikana sekä työelämässä
6. Teema 4: Työelämään sijoittuminen
7. Lopetus

Teema 1:

- Mitä sanoja kirjoitit ”Unelmiesi työelämä” -kääntöön, miksi?
- Miten kuvailisit nykypäivän työelämää musiikkikasvattajan näkökulmasta siellä työskennelleenä?
- Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia nykypäivän työelämä asettaa meidän alallamme?
- Millaisia merkityksiä annat työllesi ja mitä kulttuurialalla työskentely merkitsee sinulle?

Teema 2:

- Kun pääsit MuKalle opiskelemaan, tiesitkö jo silloin missä haluat työskennellä valmistuttuasi?
- Miten MuKan opintojen aikana saadut ihmissuhteet, työkokemukset sekä itse opinnot vaikuttivat käsitykseesi toiveidesi mukaisesta työelämästä?
- Vastaako nykyinen paikkasi työelämässä aikaisempaa visiotasi?

Teema 3:

- Mitä sanoja kirjoitit haastattelun alussa ”Oma ammatti-identiteetti” -kuvaan?
- Miten kuvailisit ammatti-identiteettiä käsitteenä?
- Miten kuvailisit omaa ammatti-identiteettiäsi tällä hetkellä?
- Miten koet ammatti-identiteettisi rakentuneen opintojen aikana ja niiden jälkeen?
- Miten tiivistäisit ammatti-identiteetin käsitteen tietokirjamaisesti?

Teema 4:

- Missä työtehtävissä toimit tällä hetkellä?
- Millaiset työtehtävät ovat olleet mieluisia tai epämieluisia?
- Oletko lisäkouluttautunut valmistumisen jälkeen, millä tavoin?

Liite 2

SUOSTUMUS OSALLISTUMISEEN JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYYN

Maisterintutkielman toteutukseen osallistuminen

Olen tekemässä laadullista tutkimusta Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolla maisterintutkielmaani liittyen.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena on kerätä aineistoa maisterintutkielmaa varten aiheesta:

”Monipuolinen musiikkikasvattajuus – Valmistuneiden musiikkikasvattajien kertomuksia nykypäivän työelämästä”

Sinut on henkilökohtaisesti kutsuttu osallistumaan tutkimukseen.

Henkilötietojen käsittely opinnäytetyössä

Kerään tutkimusaineiston teemahaastatteluin.

Toteutan aineiston keruun (haastattelut) loka-marraskuussa 2023.

Tutkimuksen aikana esille tulevat haastateltavia koskevat tunniste-/henkilötiedot ovat luottamuksellisia. Niitä ei luovuteta ulkopuolisille.

Suostumus

- Olen lukenut ja ymmärrän saamani tiedot tutkimuksesta sekä liitteenä olevan tietosuojailmoituksen sisällön.
- Ymmärrän, että tutkimukseen kerätyt tiedot tullaan käyttämään tietosuojailmoituksessa kuvattuihin tarkoituksiin.
- Minulle on annettu mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta.
- Osallistun opinnäytetyön toteutukseen ja ymmärrän, että suostumukseni on vapaaehtoista. Minulla on oikeus milloin tahansa keskeyttää tutkimukseen osallistuminen. Minun ei tarvitse ilmoittaa keskeyttämisen syytä eikä siitä aiheudu minulle mitään seuraamuksia.
- Olen vähintään 18 vuoden ikäinen.

Suostumuksen peruuttaminen: Lisää tähän tieto kenelle/miten suostumus peruutetaan (sähköposti ja/tai puhelinnumero).

..... (paikka ja aika)

..... (allekirjoitus ja
nimenselvennys)

LIITE Tietosuojailmoitus

Liite 3

TIETOSUOJAILMOITUS

Maisterintutkielman toteutukseen osallistuminen

Olet osallistumassa laadulliseen tutkimukseen liittyen Taideyliopiston Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolla toteutettavaan maisteritutkielmaani. Tässä tietosuojailmoituksessa sinulle kerrotaan henkilötietojesi käsittelystä osana tutkimusta. Sinulla on oikeus saada nämä tiedot lain mukaisesti.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena on kerätä aineistoa maisteritutkielmaa varten aiheesta:

”Monipuolinen musiikkikasvattajuus – Valmistuneiden musiikkikasvattajien kertomuksia nykypäivän työelämästä”

Sinut on henkilökohtaisesti kutsuttu osallistumaan tutkimukseen.

Henkilötietojen käsittely opinnäytetyössä / Opinnäytetyön toteutus

Tutkimusaineisto kerätään haastattelemalla Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osastolta valmistuneita henkilöitä.

Haastattelut toteutetaan loka-marraskuussa 2023 Helsingin keskustan alueella lähihaastatteluina tai vaihtoehtoisesti etähaastatteluina Zoom Video Communications -viestintäpalvelun kautta.

Tutkimuksen aikana esille tulevat haastateltavia koskevat tunniste-/henkilötiedot ovat luottamuksellisia. Niitä ei luovuteta ulkopuolisille.

Osallistujien nimiä tai oppilaitostietoja ei tulla julkaisemaan missään yhteydessä.

Tutkimuksen toteuttamiselle tarpeettomat henkilötiedot poistetaan heti, kun se on mahdollista. Näistä mainittakoon esimerkkinä aineiston keruuvaiheessa tarvittavat suorat tunnisteet:

Nimitiedot, osoitteet, puhelinnumerot, sähköpostiosoitteet ja muut yhteystiedot.

Henkilötietoja kerätään mahdollisimman rajatusti, vain välttämättömät tiedot tutkimuksen toteuttamiseksi. Henkilöiden nimet muutetaan peitenimiksi ts. pseudonyymeiksi.

Taustatietoja voidaan kerätä epäsuorista tunnisteista, joita ovat ikä, sukupuoli, oppilaitoksen sijainti ja työkokemus vuosissa. Nämä epäsuorat tunnisteet luokitellaan, jolloin tunnistaminen voidaan estää. Esim. ”ikä: 20-30 v.”, ”työpaikka: koulu kaupunkimaisessa kunnassa”, ”työkokemus alle 5 v.”, ”työkokemus yli 5 v.”.

Tutkimushaastatteluissa mahdollisten kolmansien henkilöiden tunnistetiedot harkinnanvaraisesti poistetaan, kategorisoidaan tai luokitellaan.

Henkilötiedot säilytetään ennen niiden poistamista salatulla / suojatulla tietokoneella tai ulkoisella kiintolevyllä ja/tai lukollisessa kaapissa niin, että ne ovat erillään litteroiduista haastatteluista.

Haastattelujen litterointi tuotetaan mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen. Äänitteet ja litteroinnit hävitetään 6 kk:n kuluttua tutkielman valmistumisen jälkeen.

Tutkimuksessa esille tulleet asiat raportoidaan niin, että tutkittavia, oppilaitoksia tai muita mainittuja henkilöitä ei voi välittömästi tunnistaa.

Tutkimuksen suorittava opiskelija on sitoutunut noudattamaan tutkimusraportoinnin eettisyyteen, tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita.

Henkilötietojen käsittelyn laillisena perusteena on sinun suostumuksesi.

Oikeutesi

- Voit vetäytyä osallistumisesta opinnäytetyön toteutukseen ilmoittamalla siitä kirjallisesti
Opiskelijan nimi ja sähköpostiosoite

Kaikkea ennen vetäytymistä pseudonymisoitua informaatiota (dataa, aineistoa) voidaan kuitenkin käyttää edellä mainittuihin tarkoituksiin.

- Sinulla on oikeus ottaa yhteys Taideyliopiston tietosuojavastaavaan, jos sinulla on kysymyksiä tai vaatimuksia liittyen rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen.

Tietosuojavastaavan nimi ja sähköpostiosoite: Minna Eskola, tietosuoja@uniarts.fi

- Sinulla on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, tietosuojavaltuutetulle, jos tietojasi on mielestäsi käsitelty vastoin tietosuojalainsäädäntöä (ks. lisää: tietosuoja.fi).

Lisätietoja ja vastauksia mahdollisiin kysymyksiin:

Opinnäytetyöhön liittyen: Opiskelijan nimi ja yhteystiedot
Tietosuojaan liittyen: tietosuoja@uniarts.fi